

قواعد اللغة العبرية

د. رشاد الشامي

أستاذ الدراسات العبرية الحديثة
كلية الآداب - جامعة عين شمس

الطبعة الثانية
مزيدة ومنقحة

القاهرة ١٩٩٧

.

41

الفهرس

الصفحة

الموضوع

٩	مقدمة عن اللغات السامية واللغة العبرية
١٦	موجز تاريخ النحو العبرى
١٦	الخط العبرى
١٧	جدول الابدجية العبرية
١٩	ملاحظات على الابدجية العبرية
٢٣	الحركات
٢٣	حركات الفتح وتدريبات
٢٥	حركات الكسر وتدريبات
٢٨	حركات الضم وتدريبات
٣٦	السكون وتدريبات
٤٠	السكون المركب
٤٢	الفتحة المسروقة
٤٣	هاء الصوتية
٤٤	الشدة
٤٧	المقاطع
٤٩	النبر
٥٣	هاء التعريف وتدريبات
٥٧	حروف النسب وتدريبات
٦١	واو العطف وتدريبات

المفرد:

٦٥	اسم الموصول
٦٦	أدوات الاستفهام وتدريبات
٧٥	أسماء الإشارة وتدريبات
٧٩	تحيات ومصطلحات عبرية حديثة
٨٢	الإسم
٨٩	المفرد والجمع والمثنى
٩٦	تدريبات
٩٧	الضمائر الشخصية
٩٨	الضمائر المتصلة بالاسم (تصريف الاسم)
١٠٥	الإضافة
١١٣	تدريبات على الإضافة
١١٥	الصفة
١١٧	الصفة النسبية وتدريبات
١٢١	العدد وتدريبات
١٣٤	العدد الترتيبي
١٣٨	كم الساعة ؟
١٤٢	نصوص للتدريب على العدد
١٤٣	الفعل
١٥٢	تصرف الفعل المجرد السالم
١٥٢	١- فى الماضى
١٥٥	٢- فى المستقبل
١٥٨	٣- صيغة الأمر

الصفحة:

- ١٦١ ٤- اسم الفاعل (زمن الحال)
- ١٦٣ ٥- اسم المفعول
- ١٦٥ ٦- المصنوع
- ١٦٦ ٧- الاسم المشتق
- ١٦٧ تركيب الجملة العبرية
- ١٦٨ قاعدة واو القلب
- ١٦٩ مقدمة عن العهد القديم
- ١٧١ نصوص مختارة من العهد القديم
- ١٧٣ جمل للتدريب على الترجمة العربية والتحليل
- ١٧٥ ملاحق
- ١٧٦ ١- جداول تصريف الافعال العبرية فى الأوزان السبعة.
- ٢١٢ ٢- قوائم الاسماء التى تجمع جمعا شاذا.
- ٢٢٠ ٣- جداول مختصرة لتصريف الافعال.
- ٢٢٣ ٤- جداول تصريف أدوات النسب والربط.

•

مقدمة

اللغة العبرية ومكانتها بين اللغات السامية :

اللغة العبرية هي فرع من أسرة لغوية كبيرة تسمى باللغات «السامية»، لأنها كانت في قديم الزمان لغة الاسباط والقبائل والشعوب التي تنسب إلى سام بن نوح (سفر التكوين ١٠ : ٢١ - ٢٢). وكان أول من استخدم هذه التسمية هو العالم الألماني شلوتسر عام ١٨٨٧١. وبالرغم من أن هناك بعض المآخذ على هذه التسمية لأنها غير شاملة إلا أنها أصبحت التسمية السائدة الاستعمال للدلالة على هذه اللغات. وقد أقامت الشعوب الى تحدثت بهذه اللغات أساساً في البلاد الواقعة في مدخل آسيا : فلسطين (كنعان) - وصور وصيدا (فينيقيا) - وأرام (سوريا) - وأرام النهرين (بابل وأشور) - وبلاد العرب (الجزيرة العربية). وقد وصلت إحدى اللغات السامية بواسطة الفينيقيين (لأنهم كانوا أهل تجارة) إلى مستعمراتهم الواقعة في جزر البحر الأبيض المتوسط وإلى شمال أفريقيا. ووصلت إحدى اللغات السامية كذلك من الجزيرة العربية إلى شرق افريقيا (إلى الحبشة).

والتقسيم الشائع للغات السامية التي تشعبت من اللغة السامية القديمة المجهولة (أم اللغات السامية) إلى مجموعات، هو تقسيم يعتمد على المراكز الجغرافية لانتشار هذه اللغات على النحو التالي :

(أ) اللغات السامية الشرقية :

وهي اللغات الآشورية (التي استعملها الساميون في شمالي أرض الرافدين) والبابلية (التي استعملها الساميون في جنوب أرض الرافدين) وأشتقت من اللغة الأكادية، وهما من اللغات القديمة التي وصلت آثارهما إلينا من خلال الكتابات القديمة الى تمثلها الكتابات المسماة (قوانين حمورابي - رسائل تل العمارنة - ملحمة جلجاميش...).

(ب) اللغات السامية الغربية – الشمالية :

وتضم هذه المجموعة :

١- اللغة العبرية القديمة (الكنعانية) التي تطورت منها :

(أ) اللغة العبرية المستخدمة في لغة العهد القديم (الكتاب المقدس عند اليهود).

(ب) اللغة المؤابية.

(ج) اللغة الفينيقية مع اللغة التي تشبعت منها، وهي البونية التي شاعت في شمال افريقية، والاجورانية التي تم إكتشاف آثارها منذ فترة قريبة في حفائر رأس الشمرة في سوريا.

٢- اللغة الآرامية القديمة وهي لغة القبائل العربية التي هاجرت إلى بابل وأشور

بعد ضعف سلطان الأكديين فيما بين القرنين ١٤، ١٢ ق.م. وقد إنقسمت بمرور الزمن إلى : الآرامية الشرقية والآرامية الغربية.

وتشمل الآرامية الشرقية :

(أ) اللغة السريانية (اللغة الأدبية للمسيحيين السريان (لغة كنيسة الرها)، والتي إنقسمت إلى لهجتين هما : اللهجة النسطورية، واللهجة اليعقوبية).

(ب) آرامية التلمود البابلي. (بين القرون الرابع إلى السادس الميلادى).

(ج) المنذعية (لغة المنذعيين الوثنيين).

أما الآرامية الغربية فتشمل :

(أ) الآرامية المستخدمة في كتابات العهد القديم وفي ترجماته والآرامية الجليلية (التلمود الاورشليمي، والمدراشيم).

(ب) السامرية.

(ج) التدمورية.

(د) الأرامية الحديثة، وتتحدث بها في أيامنا هذه بعض القرى في سوريا بالقرب من دمشق (بخعة ومعلولة) وجبعدين على حدود تركيا.

(ج) اللغات السامية الجنوبية :

وتشمل هذه المجموعة :

١- اللغة العربية القديمة التي تنقسم إلى :

(أ) العربية الجنوبية (سبأية ومعينية وحميرية وغيرها).

(ب) العربية الشمالية : التي تطورت منها اللغة العربية الأدبية التي كتب بها القرآن الكريم، وبعد ذلك العربية الدارجة بلهجاتها المختلفة الشائعة في البلاد العربية الآن.

٢- اللغة الحبشية (الأنثيوبية والجعرية) : والتي تطورت منها اللغة الأدبية الأمهرية، وكذلك اللهجات المختلفة المستخدمة في الحبشة مثل : التيجرية والتيجرانية وغيرها.

واللغات السامية التي مازلت تعتبر من عداد اللغات الحية اليوم هي:

اللغة العربية واللغة العبرية واللغة الحبشية واللغة الأرامية (في نطاق محدود للغاية بين سكان بعض القرى في سوريا).

موجز تاريخ اللغة العبرية :

عرفنا من قبل ان اللغة العبرية تنتمي إلى المجموعة الشمالية من اللغات السامية الغربية. ومن المعروف أن اللغة العبرية هي لغة بني إسرائيل، وذلك لان العهد القديم هو الكتاب الديني الذي كتبت به هذه اللغة والذي حفظ الشريعة اليهودية. ولكن هذا لا يعنى أن بني إسرائيل هم فقط الذين تحدثوا بهذه اللغة في الزمن القديم، إذ أن الأرجح هو أن بعض الشعوب التي عرفت بقرابتها الشديدة للشعب العبرى كانت تتحدث هي الأخرى بالعبرية. وقد يتأيد هذا الظن (على الأقل بالنسبة للمؤايبين) باكتشاف نقش ميشع الذي يعود إلى في القرن ٩ ق.م، حيث لا تختلف لغة هذا النقش كثيرا عن لغة العهد القديم إلا بعض النواحي التي

لا تعكس اختلافاً كبيراً، لذا قلنا من المؤكد ان المؤيدين كلن لهم تاريخ أدبي مماثل لذلك الذى كان لدى العبرانيين ولكنه لم يصلنا أو لم يتم اكتشافه.

وفيما يتصل باللغة العبرية هناك بعض الآثار تعتبر أقدم من نقش ميشع ومنها تلك السجلات التى اكتشفت فى تل العمارنة التى وجدت بها بعض العبارات باللغة العبرية. وبالرغم من ضالة هذه المادة اللغوية إلا أنها مهمة من وجهة النظر اللغوية التاريخية. وفيما عدا ذلك فإننا نعتد إعتقاداً كلياً فى معرفة العبرية القديمة على آثار بنى إسرائيل. وإذا كان من المشكوك فيه، بعد نتائج الدراسات الحديثة، أن موسى قد كتب أجزاء متكاملة من التوراة، أو أنها كتبت فى عصره أو فى العصر التالى له، فإن هناك أجزاء من العهد القديم، بالرغم من ذلك، ترجع إلى ألقى سنة قبل الميلاد، ومنها قصيدة ديبورا النبىه اليهودية والواردة فى سفر القضاة (إصحاح ٥). وهذا النص، بالرغم مما فيه من بعض الغموض فى التفاصيل، الا أنه يلقى ضوءاً كبيراً على أحوال بنى إسرائيل فى ذلك الوقت ويؤكد أنهم كانوا مازالوا، حتى هذه الفترة، يتقاتلون مع الكنعانيين من أجل الاستيلاء على فلسطين. وإلى هذه الفترة التاريخية أيضاً يرجع ذلك النقش الذى عثر عليه بالقرب من القدس ويسمى نقش سلوان، بالإضافة إلى بعض الاختام والاحجار الكريمة التى تحمل أسماء عبرية...

وهناك إشارات فى العهد القديم تشير إلى أن قبائل بنى إسرائيل لم تكن تتحدث لغة عبرية موحدة فيما بينها، من ذلك ما ورد فى سفر القضاة (١٢/٢) من أن قبيلة افرايم كانت تنطق السين شينا، وهى قصة تعطى دليلاً واضحاً على وجود اختلاف فى اللهجات بين المتحدثين بالعبرية فى ذلك العصر.

وعلى أى الحالات يمكننا ان نقسم مراحل تطور اللغة العبرية على النحو التالى :

(أ) المرحلة الأولى :

ويسمىها العلماء «مرحلة عبرية العهد القديم»، وذلك لأن أهم ما وصل إلينا منها هو العهد القديم. وتستمر هذه المرحلة تقريباً من حوالى ١٢٠٠ ق.م إلى ٢٠٠ ق.م، أى حوالى الف سنة. وتنقسم هذه المرحلة إلى فترتين :

١- الفترة الأولى :

وتنتهى بنفى اليهود إلى بابل على يد نبوخذ نصر سنة ٥٨٦ ق.م. وخلال هذه المرحلة كان بنو إسرائيل يتمتعون بالاستقلال السياسى وبلغت اللغة العبرية بسبب ذلك أوج ازدهارها وكانت خالية من عوامل العجمة ودونت بها معظم أسفار العهد القديم مثل اسفار التوراة الخمسة وسفر يوشع والقضاة وصموئيل ١، ٢ والملوك ١، ٢ والأمثال ونشيد الانشاد وقسم كبير من أسفار الانبياء.

٢- الفترة الثانية :

تبدأ الفترة الثانية منذ بداية سبى بابل (٥٨٦ ق.م) وتنتهى بانقراض اللغة العبرية من التخاطب وحلول الارامية محلها شيئا فشيئا. ويرى بعض العلماء أنه مع سبى اليهود إلى بابل لم تختف اللغة العبرية تماما من الاستعمال بين اليهود، ولا سيما بين طبقة العلماء والاحبار الذين كانوا حريصين على بث جذور الكراهية تجاه كل ما هو دخيل على اليهود واليهودية كله. ولكن بالرغم من هذا فإن جهود الاحبار اليهود لم توقف تأثير الأرامية على العبرية، ولم تقو على إعاقة قانون الصراع اللغوى. وما هى إلا فترة قصيرة من الزمان حتى استطاعت الارامية أن تقضى تماما على العبرية كلفة للتخاطب وكلفة أدبية، وكان مما سهل لها هذا، ذلك التقارب الشديد بينها وبين العبرية لانتمائهما إلى شعبة لغوية واحدة، بالاضافة إلى شيوع عوامل التفكك السياسى بين اليهود فى ذلك الوقت. وأهم ما وصل إلينا من آثار هذه المرحلة : بعض أسفار العهد القديم مثل سفر دانيال الذى كتب حوالى القرن الثانى ق.م والذى يبدأ بلغة عبرية ثم ينتقل فجأة إلى الأرامية ثم يعود فينتهى بالعبرية، وكذلك أجزاء كبيرة من سفر عزرا ونحميا وزكريا ويونس (يونان) وبعض الاجزاء داخل كل من سفرى الخروج والتثنية.

ويرى بعض العلماء من اليهود، أن اللغة العبرية خلال هذه الفترة الثانية كانت تستعمل بشكل نقى بعيدا عن التأثيرات الأرامية. وقد دلت علماء اليهود الغيورين

على لغتهم على هذا بذلك المؤلف الذي كتبه ابن سيره حوالى القرن الثانى ق.م. والذى يتميز بلغة عبرية خالصة على وجه التقريب. ولكن بالرغم من ذلك فإن الشواهد كلها تشير إلى ان اللغة العبرية كلغة ماتت تماما من الإستعمال فى عصر المكابيين (حوالى نهاية القرن الأول الميلادى)، وليس هناك أى دليل يثبت أنها استمرت بعد ذلك كلغة لليهود أو كلغة للشعوب المجاورة فى تلك المنطقة.

(ب) المرحلة الثانية :

وتنقسم بدورها إلى فترتين تميزت خلالهما اللغة العبرية بمميزات لغوية خاصة:

١- **الفترة الأولى :** وتبدأ اعتبارا من القرن الثانى والأول ق.م وتسمى فيها العبرية باللغة العبرية الربانية أو التلمودية، وذلك لأن أهم ما وصل إلينا من آثارها مكتبه «الربانيم» فى شكل بحوث وتفسيرات عن العهد القديم وعن شئون الدين والقانون والتاريخ المقدس. وأهم هذه الآثار : «المشنا» بأجزائها الثلاثة والستون والشروح التى كتبت على هذه المشنا بعد ذلك بالآرامية التى تعرف باسم «الجمارا». ومن كل من «المشنا» و«الجمارا» يتألف التلمود. وتتميز العبرية خلال هذه الفترة بوضوح التأثيرات الأجنبية، وخاصة الآرامية والاغريقية واللاتينية والفارسية.

٢- **الفترة الثانية :** وتبدأ هذه الفترة اعتبارا من بداية القرون الوسطى حتى العصر الحالى (بداية القرن ١٩). وخلال هذه الفترة كتبت بالعبرية مؤلفات كثيره فى بلاد عدة، ولكن أبرز آثار هذه الفترة هو ما كتب فى بلاد الاندلس تحت تأثير الثقافة العربية فى مختلف فنون الأدب والشعر والفلسفة والنحو وتفسير التوراة. وفى خلال هذه الفترة ازدهرت اللغة العبرية ازدهاراً كبيراً لدرجة ان العلماء يطلقون عليها «عبرية العصر الذهبى»، وبرزت فيها أسماء لشعراء أمثال يهودا هليفى، شلومو بن جبيرول، موسى بن عزرا، وفلاسفة مثل موسى بن ميمون وعلماء نحو مثل بن حيوج ومفسرى توراة، أمثال سعديا الفيومى.

(ج) المرحلة الثالثة :

تبدأ هذه المرحلة مع بداية عصر التنوير اليهودى (الهسكalah) حينما فكر بعض المتنورين من اليهود فى ضرورة الانفتاح الثقافى على الفكر والثقافة الاوروبية، ورأوا أن يتم ذلك باللغة العبرية فبدأوا بالكتابة بها فى مختلف فنون الادب والصحافة، واعتمدوا فى ذلك اعتماداً كبيراً على عبرية التوراة، ولكنهم سرعان ما اكتشفوا أن عبرية التوراه ليست كافية للتعبير عن الحاجات المعقدة للحياة العصرية الحديثة.

وبعد محاولات شاقة ومتعددة ساهم فيها عدد كبير من أقطاب الأدب العبرى فى العصر الحديث، وعلى رأسهم اليعيزر بن يهودا، تبلورت العبرية الحديثة التى تستعمل الان بين اليهود، وخاصة فى دولة إسرائيل. والعبرية الحديثة تعتمد اعتماداً أساسياً على ذخيرة التوراة اللفظية، بالإضافة إلى، المفردات العبرية التى استخدمت فى عبرية المشنا، فى عبرية العصور الوسطى. ولكن كل هذا لم يكف، كما ذكرنا، للوفاء بحاجات العصر الحديث فلجأت إلى استعارة الكثير من المفردات الاجنبية، وخاصة من اللغة العربية والانجليزية والروسية والبيديش.

موجز تاريخ النحو العبرى

كان أول من ألف كتاباً فى قواعد اللغة العبرية هو سعيد بن يوسف الفيومى
فيلسوف اليهود فى القرن العاشر الميلادى متأثراً بالعلوم اللغوية العربية. وجاء
من بعده يهودا بن قريش ومناحم بن سروق ودوناش بن لبرات ويهودا بن داود
حيوج وأبو الوليد مروان بن جناح. وقد ألفوا جميعاً كتبهم باللغة العربية على
غرار كتاب سيبويه فى النحو العربى. وقد خدمت هذه النهضة الفكرية فى علوم
النحو العبرى لدى اليهود إلى أن بدأ بعض المسيحيين واليهود اعتباراً من القرن
السادس عشر الميلادى فى إحياء علوم اللغة العبرية وخاصة فى إيطاليا. ثم جاء
بعد ذلك عدد من المستشرقين الأوربيين أمثال جزيانيوس (١٨٤٢) وأيفالد
(١٨٧٥) وفلهاوزن (١٨٨٢) وشتاده (١٩٠٦) فساهموا مساهمات فعالة فى
إرساء قواعد اللغة العبرية. ومع محاولات إحياء اللغة العبرية فى العصر الحديث
مع بداية القرن العشرين تمت محاولات عديدة مازالت متواصلة حتى اليوم فى
دولة إسرائيل من أجل تقنين ووضع أسس نحو اللغة العبرية القديمة والحديثة
ومتابعة التطورات المتلاحقة فى اللغة العبرية الحديثة على ضوء التأثيرات الهائلة
عليها من اللغات الأجنبية فى سائر المجالات (المفردات - المصطلحات - الدلالات
- الاشتقاقات العبرية - بناء الجملة الخ).

الخط العبرى

كان الخط العبرى القديم يعتمد على الخط الكنعانى وكان يعرف بإسم «القلم
العبرى» وظلوا يستعملونه حتى السبى البابلى (٥٨٦ ق.م) وبعد ذلك استبدلوه
بخط متأثر بالخط الأرامى عرف عندهم بإسم «الخط المربع» أو «الخط الآشورى»
وهو المستعمل الآن فى الطباعة وكتابة الكتب الدينية.

ويستعمل الإسرائيليون الآن فى العصر الحديث طريقة أخرى فى الكتابة
تعرف بإسم «خط اليد» ويقتصر استعمالها على الأمور الشخصية فقط.

جدول الابدادية العبرية

الحرف المطبعي	القيمة ال	اسم الحرف	اسمه بحروف عربية	مقابله في العربية	نطق الحرف
א	١	אָלף	أليف	أ	أ، ء
ב	٢	בֵּית	بيت	ب	ב - בּ, בִּ = V
ג	٣	גִּימֶל	جيميل	ج	ج قاهرة
ד	٤	דָּלֶת	داليت	د	د
ה	٥	הָא	هيه	هـ	هـ
ו	٦	וָו	فالف	و	فالف
ז	٧	זַיִן	زايين	ز	ز
ח	٨	חֵית	حيت	ح	ح
ט	٩	טֵית	طيت	ط	ط
י	١٠	יּוֹד	يود	ي	ي
כ.ך	٢٠	כָּף	كاف	ك	ك
ל	٣٠	לָמֶד	لاميد	ل	ل
מ.ם	٤٠	מֵים	ميم	م	م
נ.ן	٥٠	נוֹן	نون	ن	ن
ס	٦٠	סָמֶךְ	سامخ	س	س
ע	٧٠	עַיִן	عابن	ع	ع
פ.ף	٨٠	פָּא	بيه	ف	פ. P, פּ
צ.ץ	٩٠	צָדִי	صادي	ص	ص، تس حديثا
ק	١٠٠	קוֹף	قوف	ق	ق
ר	٢٠٠	רֵישׁ	ريش	ر	ر
ש	٣٠٠	שֵׁין	شين	ش	ש، ش، שׂ
ת	٤٠٠	תּוֹ	تاف	ت	ت

האלפבית העברי

א	א	אלף	א
ב	ב	בית	ב
ג	ג	גית	ג
ד	ד	דלת	ד
ה	ה	הא	ה
ו	ו	ו	ו
ז	ז	ז	ז
ח	ח	חית	ח
ט	ט	טית	ט
י	י	י	י
כ	כ	כ	כ
ק	ק	כסופית	ק
ל	ל	לפת	ל

נ	נ	נ	נ
		נ	נ
		נ	נ
ס	ס	ס	ס
		ס	ס
		ס	ס
ק	ק	ק	ק
		ק	ק
		ק	ק
ר	ר	ר	ר
		ר	ר
		ר	ר
ש	ש	ש	ש
		ש	ש
		ש	ש
ת	ת	ת	ת
		ת	ת
		ת	ת

ملاحظات على الابجدية العبرية :

- ١- تكتب اللغة العبرية كسائر اللغات السامية من اليمين إلى اليسار.
- ٢- تتكون الابجدية العبرية من اثنين وعشرين حرفاً. مع اعتبار أن حرف السين والشين حرفاً واحداً.
- ٣- تسهلاً لحفظ الابجدية جرت العادة على جمعها في كلمات على النحو التالي:
أبجد - هوز - حطى - كلمن - سعفص - قرشت
- ٤- هناك خمسة حروف في الابجدية العبرية يتغير رسمها إذا وقعت في أواخر الكلمات. وهذه تجمعها كلمة «كم صنف» أو «منصفك» وتسمى «الحروف البسيطة»، أما التي تأتي في وسط الكلمة فتسمى «المنحنية». وقد ورد في التلمود أن الأنبياء هم الذين ابتدعوا هذ الحروف التي تكتب في نهاية الكلمة. وتستخدم حروف «كم صنف» أو «منصفك» للإشارة إلى أرقام المئات : ٦ : ٥٠٠ ، ٥ : ٦٠٠ ، ٦ : ٧٠٠ ، ٧ : ٨٠٠ ، ٢ : ٩٠٠ .

٥- هناك ستة حروف في الأبجدية العبرية يتغير نطقها تبعاً لموقعها من الكلمة. وتجمع هذه الحروف في كلمتين (بكف تجد). وهذه الحروف إذا وقعت في بداية الكلمة أو بعد سكون تام (بداية مقطع) لزم تشديدها بالشدة الخفيفة (عبارة عن نقطة توضع داخل الحرف) ولزم نطقها بشكل معين. أما إذا وقعت في وسط الكلمة أو نهايتها فإنها لا تشدد وعندئذ تنطق نطقاً يسمى «النطق الرخو». وفي العبرية الحديثة لا تسرى هذه القاعدة إلا على ثلاثة حروف فقط هي حروف «بكف» أما الحروف الثلاثة الأخرى (تجد) فإنها تخضع لقاعدة التشديد ولكن لا تتأثر من حيث النطق.

في وسط الكلمة أو نهايتها	في بداية الكلمة أو بعد سكون تام
ב ثاء	ב باء
כ خاء	כ كاف
פ فيه	פ بيه
ת تاء	ת تاء
ג جيم	ג جيم
ד دال	ד دال

٦- هناك أربعة حروف فى العبرية تنطق من الحلق وتسمى الحروف الحلقية وهى (الألف والهاء والحاء والعين)، وهى تخضع لنوع خاص من المعاملة اللغوية وأحياناً تضم إليها الراء. وخواصها أنها لا تقبل التشديد ولا تقبل السكون التام إلا فى حالات خاصة.

٧- تستخدم حروف الابدجى العبرية للدلالة على الأرقام حسب الترتيب الوارد فى جدول الابدجى ويسمى هذا النظام بإسم «حساب الجمل». وذلك فيما عدا رقمى ١٥، ١٦ حيث يكتبان : ١٥"א, ١٦"ב بدلا من ١٥"ה, ١٦"ו. لاشتمال هذه الأخيرة على حروف اسم الجلالة «يهوه».

٨- هناك عدد من الحروف تنطق فى العبرية الحديثة نطقا سهلا، وهى : الواو التى تنطق فاف، والطاء التى تنطق تاء، والقاف التى تنطق كافا. ويتهاون الإسرائيليون الأوربيون فى نطق بعض الحروف فينطقون حرف العين ألفا وحرف الحاء خاء، والصاد «تسادي» وذلك بتأثير «النطق الإشكنازى» (النطق الخاص باليهود الذين من وسط وغرب وشرق أوروبا).

٩- هناك شكلان من الحروف يستخدمان اليوم فى العبرية : الخط المربع ويستخدم فى الطباعة (الصحافة - الكتب)، والخط اليدوى ويستعمل فى الكتابة العادية.

وتكتب حروف الخط المربع غير متشابكة، بينما يكتب معظم الإسرائيليين خط اليد بشكل متشابك.

١٠- تقسم أصوات الابدجى العبرية تبعاً لمصدرها الصوتى على النحو التالى :

١- الحروف الحلقية : (א - ה - ח - ל - ו)

٢- الحروف الشفوية : (פ - ק - מ - נ)

٣- الحروف الحنكية : (ג - ד - ו - ז)

٤- الحروف اللسانية : (ח - ט - ל - נ - ת)

٥- الحروف الصفرية : (א - ב - ג - ד - ה)

٦- حروف الإطباق : (ו - ז - ח)

١١- تخلصت اللغة العبرية من الاعراب، ولذلك فإن أواخر الكلمات فيها ساكنة إلا إذا كانت نهاية الكلمة حرف א أو حرف א מסبوقا بحركة طويله فإنه ينطق ممدوداً حسب نوع الحركة ويسمى في هذه الحالة ساكناً مستتراً.

١٢- من الشائع في العبرية منذ عصر ما بعد «العهد القديم» وحتى الآن استخدام حروف الإبجدية في الدلالة الرقمية، وذلك وفق الجدول المبين في بداية المنهج. ويتم صياغة الأعداد بشكل تركيبى مع وضع شرطتين مائلتين قبل حرف الأحاد على النحو التالي :

١٥ :	ט"ו	١١ :	יא"א
(وذلك لتحاكى استخدام حروف الجلالة)	١٦ :	٢٢ :	כ"ב
١٠٤ :	קמ"ד	٥٠٠ :	תק"מ
٧١٢ :	תשי"ב		

ويتم كتابة السنوات الميلادية بالحروف العبرية، بطرح الرقم ١٢٤٠ من السنة الميلادية، ثم يكتب الرقم الباقى بالحروف العبرية. فمثلاً عندما نريد أن نكتب عام ١٩٧٧ بالحروف العبرية تتبع الخطوات التالية : أولاً نقوم بطرح ١٩٧٧ من ١٢٤٠، ١٩٧٧ - ١٢٤٠ = ٧٣٧، ثم نحول هذا الرقم المتبقى إلى حروف عبرية فتصبح תשל"ז حيث أن التاء = ٤٠٠، والشين = ٣٠٠، واللام = ٣٠ والزاي = ٧ فيكون المجموع هو الرقم المتبقى من عملية الطرح : ٧٣٧. ويلاحظ أن الحروف تكتب مرتبة ترتيباً تنازلياً أى الأكبر ثم الأصغر مع وضع شرطتين قبل الحرف الأخير. وإذا أردنا عمل العكس، أى تحويل التاريخ المكتوب بالحروف العبرية إلى التاريخ الميلادى، فإننا نحول الحروف إلى أرقام ثم نضيف إليها الرقم ١٢٤٠ فنعرف السنة الميلادية المقصودة مثل.

$$בְּשַׁנְיַת תשי"ח = ٧١٨ + ١٢٤٠ = ١٩٥٨.$$

واللدلالة على رقم الآلاف يستخدمون الحروف وفوقها شرطة مثل :

$$א"א = ١٠٠٠ \quad ה"ה = ٥٠٠٠$$

שְׁעוֹר בְּאִשּׁוּן (א)

الحركات

התנועות

كان اليهود قديماً يستعملون حروف اللين (أهوى) אהוי للدلالة على حركات الفتح والكسر والضم. ومع مرور الزمن أصبحت غير كافية للدلالة على الحركات المتنوعة فاخترع علماء اليهود نظاماً للحركات للإشارة إلى أصوات المد مستنيرين بنظام الحركات عند السريان والعرب وذلك في أواخر القرن السابع الميلادي. ويعرف هذا النظام بالنظام الطبرى نسبة إلى طبرية التي تم فيها وضع هذا النظام. ويرمز للحركات فى العبرية مثلها فى ذلك مثل العربية بنقط وحروف توضع تحت الحروف أو فوقه. وبالرغم من أن هذا النظام كان بديلاً لحروف اللين إلا أنها مازالت تستخدم ضمن نظام الحركات حتى الآن، وخاصة فى حركات المد فى أواخر الكلمات بالنسبة للفتحة الطويلة، وكذلك بالنسبة للكسر الطويل والضم الطويل. كذلك فإن نظام الكتابة غير المشكلة فى العبرية الحديثة يسترشد بهذه الأحرف لتبيان أصل الحركة.

وتنقسم الحركات الرئيسية فى اللغة العبرية إلى ثلاث مجموعات :

١- حركات الفتح ٢- حركات الكسر ٣- حركات الضم

وتنقسم هذه المجموعات إلى عشر حركات، خمس منها قصيره وخمس منها طويلة وذلك على النحو التالى :

أولا حركات الفتح :

تنقسم حركات الفتح إلى حركتين هما: حركة الفتح القصير، وحركة الفتح الطويل.

١- حركة الفتح القصير : وهى عبارة عن شرطة أفقية توضع تحت الحرف (=) وتسمى פתח (بتَّاح) مثل :

סל : سلة : סל : دم
תחת : تحت : סמ : سُم

وينطق المقطع () ينطق مثل كلمة die فى الإنجليزية فى نهاية الكلمة من

חי : حى : חי : كفى

(ب) حركة الفتح الطويل : وهى عبارة عن إشارة مثل حرف T فى اللغة

الإنجليزية توضع تحت الحرف () وتسمى קמץ (قامص) أو קמץ גדול (قامص جادول) مثل :

אח : أخ : צם : صام
אדם : إنسان : מרק : حساء - مرقة
אכל : أكل : אמר : قال

وإذا وقعت حركة القامص فى نهاية الكلمة متبوعة بحرف א أو حرف ה فإن هذان الحرفان لا ينطقان ولا نقف عليها بالسكون التام، بل تنطق حركة القامص كحركة مد طويل مفتوح مثل :

שנה : سنة : שעה : ساعة
קרא : قرأ : שרה : سارة

تدريبات قراءة على حركتى الفتح،

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

פַּעַל : ذوج	שָׁחַר : فجر	٣-
נָהַר : نهر	אָב : أب	٤-
חָלַב : لبن	לָבָן : أبيض	
עָפַר : تراب	זָכַר : ذكر	
זָקַן : ذقن-لحية	חָכֵם : حكيم	
כָּתַב : كتب	צָחַק : ضحك	
שָׁמַע : سمع	קָטַל : قتل	
לָבַשׁ : ارتدى-لبس	זָכַר : ذكر-تذكر	
חָלַם : حلم	יָלַד : ولد-أنجب	
יָרַשׁ : ورث	פָּתַח : فتح	
קָרַב : إقترب	קָבַר : دفن	
שָׁטַן : شيطان	טָחַן : طحن	
רָאָה : رأى	פָּרָה : بقرة	٥-
לָמַה : لماذا	בָּנָה : بنى	
רָוַמָּא : روما	בָּרָא : برأ-خلق	

ثانيا- حركات الكسر:

تنقسم حركات الكسر فى اللغة العبرية إلى أربع حركات :

حركتان قصيرتان وحركتان طويلتان:

١- حركتا الكسر القصيرتان : تنقسم حركتا الكسر القصيرتان إلى

(١) حركة الكسر القصير السريع:

وهى عبارة عن نقطة توضع تحت الحرف (ـ) وتسمى **חִירִיק קָטָן** (حيريق

قاطان) أو **חִירִיק מְלֵא** (حيريق ماله) أى الكسرة الكاملة أو المشبعة مثل :

עַיִן : عين מַיִם : ماء

(ب) حركة الكسر القصير المال : وهى عبارة عن ثلاث نقط على هيئة مثلث مقلوب تحت الحرف (ײ) وتسمى ןגול (سيجول) مثل :

מלך : ملك קלב : كلب

אחד : واحد אצבע : إصبع

٢- حركات الكسر الطويل : تنقسم حركات الكسر الطويل إلى حركتين :

(١) حركة الكسر الطويل الصريح : وهى عبارة عن الكسرة الصريحة القصيرة متبوعة بحرف الياء كحركة مد (ײ) وتسمى ןיריק גדול (حيريق جادول) أو ןיריק מלא (حيريق ماله)، أى الكسرة الكاملة، مثل :

סרדין : سردين תלמיד : تلميذ

גיס : جيب קהיר : القاهرة

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة تعتبر حركة مد مثل :

מי : من יי : لأن - أن

ويمكن أن تكون متبوعة فى نهاية الكلمة بحرف ألف مثل

נביא : نبي

(ب) حركة الكسر الطويل المال : وهى عبارة عن نقطتين أفقيتين توضعان تحت الحرف (ײ)، وتسمى ייריק (صيرية). وهى نوعان: الصيرية الكامل ייריקה מלא (صيرية ماله) ويكون متبوعا بحرف الياء (ײ)، والصيرية الناقص ייריקה קסר (صيرية حاسير) وهو الذى لا يتبع بحرف الياء مثل :

מלא : ممتلئ - كامل לאה : لينة

מת : مات ייה : شاي

היכל : هيكل יין : بين

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة فإنها تنطق مثل المقطع Y فى

الإنجليزية مثل : ליפני : منذ- قبل حيث تنطق lifney .

تدريبات قراءة على حركات الكسر الازرع:

١- א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

אי - בי - די - הי - וי - חי - לי - עי - פי - תי.

א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

2-	דוד : داود	זית : زيتون
	מים : ماء	דמעה : دمة
	שמים : سماء	סيف : سيف
3-	גשר - کوبرى	מות : موت
	شمس : شمس	ربع : ربع
	خبز : خبز	عجل : عجل
	זה די : هذا يكفى	قهوة : قهوة
	إلى : إلى	قطعة - نص : قطعة - نص
	أرض - بلد : أرض - بلد	نفس - روح : نفس - روح
	بطن : بطن	ديسمبر : ديسمبر
	ألف : ألف	زيت - سمن : زيت - سمن
	قمح : قمح	ملح : ملح
4-	ندير : نادر	نقى - نظيف : نقى - نظيف
	هيا : هي	حبیبی : حبيبي
	גיל : عمر - سن	تل - آبيب : تل أبيب
	أسير - معتقل : أسير - معتقل	גיר : طباشير
	بيرة - عاصمة : بيرة - عاصمة	חיים : حياة
	باريس : باريس	פיל : فيل
	أيش : رجل	

בֵּן	: ابن	אִם	: أم
חֵיפָה	: حيفا	בֵּית-סֵפֶר	: مدرسة
בֵּית-קֶפֶה	: مقهى	יִשְׂרָאֵל	: إسرائيل
שֵׁם	: إسم	מֵת	: مات
חֲמִשׁ	: خمسة	שֵׁשׁ	: ستة
צֶל	: ظل	אֵל	: إله
בֵּיצָה	: بيضة	אָמֵן	: أمين
בֵּן	: نعم	תֵּשַׁע	: تسعة
יוֹסֵף	: يوسف	זָקֵן	: عجوز
גֵּדָר	: جدار - سور		

ثالثاً- حركات الضم :

تنقسم حركات الضم فى اللغة العبرية إلى أربع حركات، إثنان قصيرتان وإثنان طويلتان.

١- حركات الضم القصيرة : وتنقسم إلى حركتين:

(١) الضمة القصيرة الصريحة: وهى عبارة عن حركة القامص المتلوة بسكون دون أن تفصل بينهما حركة النبر التى تسمى «ميتج» (ַ) وتسمى קָמֵץ קָטָן (قامص قاطان)، مثل :

חֲכָמָה : حكمة יָרֵבֵעָם : يوربعام

وهناك كلمتان تلفظ فيها القامص كحركة ضم وهما:

שָׂרָשִׁים : جنور קָדְשִׁים : مقدسات

(ب) الضمة القصيرة الممالة : وهى عبارة عن ثلاث نقط مائلة ناحية اليمين
توضع تحت الحرف (ֿ) وتسمى קִבּוּס (قبوص) وتنطق مثل حرف ׀ فى
الإنجليزية، مثل :

סֵלֶם : سلم קִבּוּס : القرآن

٢- حركات الضم الطويلة : وتنقسم إلى حركتين :

(١) حركة الضم الطويلة الصريحة : ولهذه الحركة فى اللغة العبرية صورتان:

١- الضمة الناقصة : وهى عبارة عن نقطة توضع فوق الحرف من جهة
اليسار عادة (ֿ) وتسمى חֹלָם או חֹלָם קָטָן (حولام حاسير) أو חֹלָם קָטָן (حولام
قاطان). وإذا كان الحرف المحرك بها حرف ׀ فإننا نضعها على الجانب الخالى،
أما إذا كان حرف ׀ فإن الحولام تضم مع نقطة السين.

לָמָק : عمق - وادى טָהַר : طهارة

דָב : دب נְשָׂא : ثلاثة

وأحيانا تأتى هذه الحركة متلوه بحرف ׀ فى وسط الكلمة أو فى آخرها وفى
هذه الحالة لا ينطق حرف الألف مثل :

רֹאשׁ : رأس - رئيس לָא : لا

تنطق الأولى (روش) وتنطق الثانية (لو) .

٢- الضمة الكاملة : وهى عبارة عن حرف الواو فوقه نقطة (ׁ) وتسمى
חֹלָם גָּדוֹל (حولام جادول) أو חֹלָם מְלִיא (حولام ماله)، أى الضمة الكاملة
أو المشبعة، وتنطق مثل حرف ׀ فى اللغة الإنجليزية مثل :

שְׁלוֹם : سعيدة - سلام צוֹם : صوم

יוֹם : يوم לְיָמִין : ليمون

(ب) الضمة الطويلة المقفولة : وهى عبارة عن حرف الواو بداخله نقطة (و)
وتسمى **שׁוּרוּק** (شوروق)، وتنطق مثل المقطع الإنجليزي ou مثل :
שׁוּק : سوق **יּוּני** : شهر يونيو
חַנּוּת : يقال **מוּזיקָה** : موسيقى

ملاحظات عامة على الحركات :

١- الحركات الطويلة مثل : الحولام ماله والشوروق والحيريق ماله والصيريه
تسمى الحركات الكاملة **בְּמִלּוֹת**، وذلك لأنها لا تتغير أبدا داخل الكلمة مثل
: **קוֹל** - **סוֹס** - **בְּיַם** - **יַיִן**، أما الحركات : القامص والصيريه حاسير
والحولام حاسير فإنها تسمى الحركات الناقصة **בְּחִסּוֹת** ، مثل : **גַּל** -
יַיִן - **חֶקֶן** ، وذلك لأنها تتغير فى حالة الاضافة وحالة الجمع وعند التصريف مع
الضمائر (كما سنرى فيما بعد).

٢- فى العبرية الحديثة لا يفرقون تقريبا بين الحركات الطويلة والقصيرة فى
النطق. ولكن التمييز بينها له أهمية خاصة جدا، لأن الكثير من أسس قواعد
العبرية تعتمد على هذا التمييز.

تدريبات قراءة على حركات الضم الرابع:

١- آ - د - ح - ط - ك - م - س - ص - ظ - ق .
 آ - د - ح - ط - ك - م - س - ص - ظ - ق .
 آؤ - دؤ - حؤ - طؤ - كؤ - مؤ - سؤ - صؤ - ظؤ - قؤ .
 آئ - دئ - حئ - طئ - كئ - مئ - سئ - صئ - ظئ - قئ .

٢- رَمَح : رَمَح
 كَامَن : كَامَن
 حَم : حَرَارَة - سَخُونَة
 مَئِشَة : مَوْسَى
 حَق : قَانُون
 أُنْزِل : أُنْزِل

٣- كَرَبَن : ضَحِيَة
 فَلَ - : كَل
 أُنْزِل : أُنْزِل
 أَمَنَس : حَقَا
 شَلْحَن : مَائِدَة
 لَعْنَة : فَطِيرَة جَاتُوهُ
 أَمَة : أَمَة
 قَبِيْلَة : قَبِيْلَة

٤- حَلَام : حَلَام
 تَوْرَة : تَوْرَة - شَرِيْعَة
 رَوَّعَة : رَاعِي
 عَوْلَام : عَالَم
 فَوْكَب : نَجْم - كَوْكَب
 أَخَوَات : أَخْت
 فَوْبَع : قَبِيْعَة
 سَوَس : كَأْس
 مَوْرَة : مَدْرَس
 قَوْل : صَوْت

חירות : حرية	שום : ثوم
בָּרֵךְ : مبارك	עָרִים : عريان
בָּרוּר : واضح	קָדוֹשׁ : مقدس
עָמוּד : صفحة	אֲתוּנָה : أثينا

تدريبات على الحركات العشر:

١- أكتب عشر كلمات مكونة من حرفين مشكلة بالفتحة القصيرة :

-٤	-٣	-٢	-١
-٨	-٧	-٦	-٥
		-١٠	-٩

٢- اكتب ثمان كلمات مكونة من ثلاث حروف مشكلة بالفتحة القصيرة :

-٤	-٣	-٢	-١
-٨	-٧	-٦	-٥

٢- اكتب التشكيل الناقص في الكلمات التالية :

אָדָם - בַּעַל - חָלֵב - עָפָר - עַל - צַחֵק - קָטַל - קָבַר
 - שָׁמַע - לָבַשׁ - לָמָּה - פָּרַח - בָּרָא - חָלַם - מָרַק -
 קָרָא .

4- شكل الكلمات التالية :

בְּקֶרֶת אֶת הַמַּלְיָם הַבָּאוֹת:

ים - די - פעל - שחר - זכר - חכם - ילד - ירש -
קרב - ראה - בנה - כתב - פתח.

5- ترجم الكلمات التالية للعبيرية مع تشكيلها بالكامل :

תְּרַגְּם אֶת הַמַּלְיָם הַבָּאוֹת לְעִבְרִית עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלֵאָה.

تحت - - - سلاطة - - - صام - - - إنسان - -
قرأ - - - ساعة - - - فح - - - ماذا - -
كف - - - تراب - - - ذقن - - - نبى - -
بقرة - - - ورت - - - تذكر - - - زكر - -
ضحك - - - حلم - - -

6- أكمل الحرف الناقص فى الكلمات التالية مع تشكيلها بالكامل :

הַשְּׁלֵם אֶת הָאוֹתוֹת הַחֲסֵרוֹת בַּמַּלְיָם הַבָּאוֹת עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלֵאָה:

ב... ל - ... חק - בד... - ... רק... - ... ן -
ע... - ק... - קר... - ... - א... - ... -
שע... - פ... ה

7- اكتب عشرون كلمة من كلمات حركات الكسر الاربع مع تشكيلها بالكامل :

כְּתֹב עֶשְׂרִים מִלֵּה מִמְלוֹת אַרְבַּע מְנוּעוֹת הַחִירִיק עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלֵאָה:

1- -2 -2 -4
5- -6 -7 -8

-۱۲	-۱۱	-۱۰	-۹
-۱۶	-۱۵	-۱۴	-۱۳
-۲۰	-۱۹	-۱۸	-۱۷

۸- اكتب التَّشْكِيلَ الناقص في الكلمات التالية :

כתב את הנקוד החסר במלים הבאות.

עין - אצבע - תלמיד - קהיר - מלא - היכל - להני -
עבר - נקי - ישראל - חיים - ביצה .

۹- اكتب معانى الكلمات التالية بالعبرية مع تشكيلها بالكامل :

أرض - - جسر - - شمس - - كلب - -
نفس - - سبعة - - نادر - - حبيبي - -
تل أبيب - - أم - - ابن - - مقهى - -

۱۰- اكتب اثنتا عشرة كلمة من كلمات حركات الضم الاربع مع تشكيلها بالكامل:

כתב שתים-עשרה ממלות ארבע תנועות החולם עם הנקוד המלא:

-۴	-۳	-۲	-۱
-۸	-۷	-۶	-۵
-۱۲	-۱۱	-۱۰	-۹

۱۱- ترجم الكلمات الآتية إلى العبرية مع تشكيلها بالكامل :

תרגם המלים הבאות לעברית עם הנקוד המלא:

- ثلاثة - رأس - - حكمة - - ضحية - -
 - جنود - - سلم - - كعكة - - يقال - -
 - مائدة - - حلم - - أخت - - مدرس - -
 - مقدس - - مبارك - - واضح - -

١٢- أكتب الاعداد التي درستها في درس الحركات مع تشكيلها بالكامل :

כתב את המספרים שלמדתי בשעור של התנועות עם הנקוד המלא:

- ١- -٢- -٣- -٤-
 -٥- -٦- -٧- -٨-
 -٩- -١٠-

שְׁלוֹךְ שְׁנֵי (ב) الحركات الثانوية

١- السكون : שָׁן

السكون في العبرية تعبيراً عن نقطتين عموديتين توضعان تحت الحرف. ويعتبر السكون نصف حركة. والقاعدة في اللغة العبرية أن أواخر الكلمات كلها ساكنة لعدم وجود الاعراب، ولكن هذا السكون لا يظهر في آخر الكلمة إلا في حالتين فقط :

١- حرف الكاف إذا وقع في نهاية الكلمة مثل :

לָאָה : إذهب פָּתַח : طريق

٢- حرف التاء إذا وقع في نهاية الكلمة كضمير للمخاطبة المفردة في تصريف الفعل الماضي : קָטַלְתְּ قَتَلْتِ.

٣- حرف التاء في ضمير المخاطبة المفردة المنفصل : אַתְּ أَنْتِ.
والسكون في اللغة العبرية نوعان :

١- السكون البسيط : ويستخدم مع جميع الحروف فيما عدا الحلقية (א) .
ה . פ . ל . א .

٢- السكون مركب : ويستخدم مع الحروف الحلقية فقط.

١- السكون البسيط : وينقسم إلى سكون مستقر وسكون ظاهر :

(أ) السكون المستقر : ويقع عادة في نهاية الكلمة المنتهية بحرف ألف أو هاء
أوياء أو واو مسبقاً بحركة مد طويلة مثل :

תּוֹרָה : تورا נְבִיא : نبي

סִפְרֵי : كتابي פָּתַחוּ : إكتبوا

לֹא : لا קָרָא : إقرأ

٢- السكون الظاهر : وهو سكون يظهر فى النطق ويقع تحت أحد الحروف غير

الحلقية فى أول الكلمة أو وسطها أو آخرها. وينقسم إلى نوعين :

(أ) السكون التام שׁוֹפָן חָפָן : وهو يأتى غالباً فى وسط الكلمة بعد حركة

قصيرة غير منبورة. أو حركة طويلة منبورة وهو يقفل المقطع أى نقف عنده فى النطق مثل :

מְלָאָה : ملكة מְלַחֲמָה : حرب

אַבְרָהָם : ابراهيم לַיְלָה : ليلة

לְכַנְנָה : إذهبن קִמְנָה : قمن

(ب) السكون المتحرك שׁוֹפָן חָפָן : وهو سكون لا يقفل المقطع ويعتبر حركة

(بمثابة نصف سيجول)، وبالتالي فإنه من المهم الاهتمام به فى النطق، وله عدة حالات على النحو التالى :

حالات السكون المتحرك :

١- إذا وقع فى بداية الكلمة مثل :

זְמַן : زمن - وقت שְׁמַעַבְדִי : إسمع يابنى

בְּיַהּ מָה : بهيمة דִּי-יִרְקֶה : نيويورك

٢- إذا التقى سكونان فى وسط الكلمة كان أولهما تاماً والثانى متحركاً مثل :

אַסְטוֹנוֹה : أسطوانة אַנְגְּלִית : اللغة الانجليزية

בְּקִרְאוֹ : تقرأون סְפְרֵכֶם : كتابكم

٣- إذا وقع السكون تحت حرف مشدد بالشدة الثقيلة (التي تقابل الشدة فى اللغة العربية) مثل :

יְפְלוּ : يسقطون דִּבְרֵנוּ : تحدثوا

٤- إذا وقع السكون بعد حركة طويلة موقوف عليها بالنبرة المسماة «ميتج»،
والتي يشار إليها بشرطة عمودية على يسار الحركة مثل :

אָכַלָּה : أكلت פּוֹתְבִים : يكتبون

٥- إذا توالى حرفان من نوع واحد وكان أولهما مشكل بالسكون المتحرك مثل :

הִלְלוּיָהּ : مجدوا الرب מַתְּפִלִּים : يُصلّون

تدريبات على السكون وعلى القراءة

١- א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

٢- אַבְרָהָם : ابراهيم זַיֵּב : ذئب

כְּתִיבָה : كتابة קְרִיאָה : قراءة

מִכְתָּב : خطاب מִסְגָּד : مسجد

מְזוּיָף : مزيف נְמִלָּה : نملة

תַּלְמִיד : تلميذ שְׁאֵלָה : سؤال

יְרוּשָׁלַיִם : القدس בְּקִרְוֵיב : قريبا

מַעֲרֵכָה : معركة מְצֻרִים : مصر

טָקְסִי : تاكسي בְּרֵכָה : بركة - حوض

נְשִׁים : اثتان יְשֻׁמְעֵאל : اسماعيل

גַּלְמוּד	: وحيد - منبؤد	נִקְיָה	: نقطة
גְּדִי	: جدى	עִבְרִית	: العبرية
יִצְחָק	: إسحاق	בֶּנֶק	: بنك
אֲסִיָּה	: آسيا	בְּנֵינִין	: بنزين
(גֵּיהֶנוֹם : جهنم)		אֶרֶץ-כְּנַעַן	: أرض كنعان
יְהוּדִי	: يهودى	גְּבֵרַת	: سيدة
הִסטוֹרִיָּה	: تاريخ		

* حدد نوع السكون في الكلمات السابقة (ساكن - متحرك) مع ذكر السبب.

٢- السكون المركب

(الحركات المخطوفة) חֲטָטִים

ذكرنا من قبل أن حروف الحلق لا تقبل السكون التام، ولهذا إذا أقتضت الضرورة النحوية وضع السكون تُخَبِتُ أحد الحروف الحلقية إستخدمنا السكون المركب.

أنواع السكون المركب ثلاثة وهى :

١- سكون مركب مع الفتحة القصيرة ويسمى «حطاف بتاح» חֲטָטִים פִּתּוּחַ وعلامته (-) وينطق كالفتحة القصيرة مثل :

אֲנִי : أنا	יַעֲקֹב : يعقوب
חֲמֹר : حمار	רַחֲמִים : رحمت
אֲרִי : أسد	

٢- سكون مركب مع الفتحة الطويلة ويسمى (حطاف قاصص)، חֲטָטִים קָצֵר وعلامته (T) وينطق كالضمة المفتوحة «حولام» مثل :

אֲבָרָה : بأخرة	רַחֲמֵי : مرض
-----------------	---------------

٣- سكون مركب مع الكسرة القصيرة الممالة (سيجول) ويسمى חֲטָטִים סִיגוּל وعلامته (:) وينطق مثل السيجول، مثل :

אֱמֶרָה - قُل : قُل	אֱמֶרָה : حقيقة
אֱלֹהִים : الله - الرب	אֱמֶרָה : مخلص

ملاحظات على السكون :

١- لا يمكن ان يأتى سكونان متحركان أو سكون متحرك وحركة مركبة وراء بعضهما .

٢- إذا التقى سکونان فی أول الكلمة تحول السکون الأول إلى حركة أخرى مثل:

בְּכִפֵּר: فی قرية (تحول إلى حیریق) بدلا من בְּכִפֵּר

פְּנִימִי: أجنحة (تحول إلى بتاح) بدلا من פְּנִימִי

٣- يتحول السکون المتحرك قبل حركة الحطاف إلى حركة الحطاف مثل:

בְּאִמֶּת فی الحقيقة، بدلا من בְּאִמֶּת

וְאֲנִי وأنا ، بدلا من וְאֲנִי

٤- إذا سبق السکون بحركة حطاف يحول الحطاف إلى حركته مثل:

יְלַמְדוּ: سيقفون بدلا من יְלַמְדוּ

جدول الحركات بأنواعها وأسمائها

الحركات المخطوفة	الحركات القصيرة	الحركات الطويلة
חֵטף פֶּתַח	פֶּתַח	קָמֶץ
חֵטף סְגוּל	חֵירִיק חֵסֶר	יְחֵירִיק מְלֵא
חֵטף קָמֶץ	סְגוּל	יְצִירֶה חֵסֶר
	קָפוּץ	יְצִירֶה מְלֵא
	קָמֶץ קָטָן	חֹלֶם מְלֵא
		חֹלֶם חֵסֶר
		שׁוּרֵיק

٣- الفتحة المسروقة

פִּתּוּחַ גְּנוּבָה

إذا وقع احد الحروف الحلقية الثلاثة (الهاء أو العين أو الحاء) في نهاية الكلمة وكانت حركة المقطع السابق له ضمة أو كسرة شكل الحرف الحلقى في نهاية الكلمة بفتحة، نظراً لأن حرف الحلق يميل إلى أن يشكل أو يسبق بالفتح لكي يقبل السكون. وتسمى هذه الفتحة بالمسروقة وتنطق بطريقة خاصة.

مفتوح	بأُتَوِّح	تنطق	פִּתּוּחַ
لوحة	لُودِح	تنطق	לוּיַחַ
أسبوع	شأفُوع	تنطق	שָׁבוּעַ
مرتفع - عال	جأفُوه	تنطق	גְּבוּהַ
ضيف	أود ييِّح	تنطق	אוּרֵיחַ
مدفع رشاش	مقْلبيِّع	تنطق	מִקְלָבֵיץ
مندھش	تأميبيُّه	تنطق	תַּמִּיבָה

ولا تحتاج الالف إلى فتحة مسروقة إذا وقعت في نهاية الكلمة مسبوقة بضم أو كسر مثل :

שִׂיא : رقم قياسي

קִפּוּיָא : مجلد

לְקַרְא : أن يقرأ

تدريبات قراءة على الفتحة المسروقة:

١- מוּיַח : عقل - مخ

שָׁמַיַע : يسمع

נוּיַח : نوح

זְרַיַע : نراع

פוּיַח : قوة

מְנוּיַע : محرك

דוּ-שִׂיַח : حوار

מְשִׂיַח : المسيح

מִפְתִּיחַ : مفتاح

יְהוֹשִׁיעַ : يشوع

٤- الهاء الصوتية (المخرج) הַהֵימִי

المبيق عبارة عن هاء صوتية تقع في نهاية الكلمة بون حركة وتوضع بداخلها نقطة (הֵ) وذلك لتميزها عن الهاء التي تقع في نهاية الكلمة وتظهر في النطق مثل:

גַּבְּהַ : جبي - حصل	גַּבְּהַ : إرتفع - علا	بينما
מַלְכָּה : مَلِكَة	מַלְכָּה : مَلِكُهَا	بينما

وتقع المبيق في الحالات التالية :

١- في جذر الافعال التالية :

נִגְּהַ : أثار : أشعل	פְּמַה : اشتهى
הִתְמַהֵּמַה : توانى	תְּמַה : إندهش
לְהַ : تعب	גַּבְּהַ : ارتفع - علا

٢- عند تصريف الاسماء مع ضمير الغائبة المؤنثة :

• מוֹרְתָה : مُدْرِسُهَا

٣- في لفظ الجلالة المختصر : יְהוָה : الله

٤- في ضمير المفعول الغائب المؤنث :

• הִשְׁאִירָהּ : أبقاها

٥- شرطة الربط מִקְרָא

عبارة عن شرطة أفقية توضع بين كلمتين أو أكثر لتأكيد العلاقة بينهما في المعنى ويكثر استخدامها في صيغة الاضافة :

פְּתַב-יָד : خط يد

בֵּית-יִסְפָּר : مدرسة

٦- الشدة הַגֵּשׁ

الشدة في العبرية هي نقطة توضع داخل الحرف. والشدة نوعان :

١- شدة خفيفة הַגֵּשׁ קָל :

وهي تلك النقطة التي قلنا أنه يلزم وضعها في حروف «بكف تجد» إذا وقعت في أول الكلمة أو بعد سكون تام في وسط الكلمة، أو في الحرف الأخير من كلمة منتهية بحرفين ساكنين :

ووظيفة هذه الشدة هي تغيير نطق هذه الحروف على النحو الذي بيناه من قبل:

פֶּחַ : فخ

פֶּךָ : كف

רֶצִיף : رصيف

רֶכָּה : ملكة

אַתְּ : أنت

לְמַדְתְּ : درست

מִכְתָּב : خطاب

מִסְכֵּן : مسكين

٢- شدة ثقيلة הַגֵּשׁ חֲזָק :

وهي نقطة توضع داخل الحرف، وتأتي عادة في وسط الكلمة كما يحدث في الشدة العربية لضرورة من الضرورات النحوية. والحرف المشدد ينطق مرتين في القيمة الصوتية ويفك إلى حرفين (سكون + حركة) عند تقسيم الكلمة إلى مقاطع
مثل :

סִבִּין (סִבַּ + בִּין) סבין

הַסֵּל (הֵס + סֵל) السلة

נַגַּר (נִגַּ + גַּר) نَجَّار

حالات الشدة الثقيلة :

١- بعد كل مقطع قصير مفتوح غير منبور مثل :

הִבֵּן : قاضى

צִיָּד : صياد

צִלּוּם : صورة

חַיָּה : حيوان

מִלָּה : كلمة

רֶפְּבֵת : قطار

צִיּוֹן : صهيون

חַיִּים : حياة

٢- بعد المقطع الطويل المنبور مثل :

אִפְּלָה : هؤلاء

לִמָּה : لماذا

٣- نتيجة إدغام الحروف الضعيفة (ל - ל) فى الحرف التالى لها كما يحدث

مع أداة التعريف (ה), وحرف الجر « מן » أو نتيجة إدغام حرفين مكررين

مثل :

הַסֵּפֶר = הֵל + סֵפֶר : الكتاب

מִזְהָב = מִן + זָהָב : من الذهب

יִקְחוּ = יִלְקְחוּ : يأخذون

יִפְּלוּ = יִנְפְּלוּ : يسقطون

טַחְנוּ = טַחְנוּ : طحنا

מִיָּדוּ = מִן יָדוּ : من يده

٤- مع بعض أوزان الأفعال (فى عين الفعل) لتمييزها عن بقية الصيغ مثل :

לָלַם : صور (وزن פִּעַל)

נָשַׁב : كسر (وزن פִּעַל)

הִתְרַגַּל : تعود (وزن הִתְפַּעֵל)

ملاحظات :

١- جميع الحروف الحلقية (א - ה - ח - ע - ו) لا تقبل الشدة الثقيلة

٢- قبل حرفى الألف والراء اللذان لا يقبلان الشدة، تطال الحركة القصيرة التى تأتى قبلهما وتسمى «عوضا عن الشدة» (תְּשׁוּלוֹם הַגִּישׁ):

١- عوضا عن الحيريق قاطان تأتى صيرية :

בְּאֵר : تفسير קָרַב : تصبح קָרַב : اقتراب

٢- عوضا عن الباتح מְבַיֵּר تأتى قامص مثل : מְבַיֵּר : يفسر

٣- عوضا عن القبوص מְבַרֵּךְ تأتى حوлам مثل : מְבַרֵּךְ : مبارك

٤- قبل بقية حروف إلتق (ولاسيما الهاء والحاء) تبقى الحركة القصيرة فى غالب الأحيان دونما تعويض للشدة مثل :

מְנַהֵל : مدير

٧- المقاطع הַקָּטָנוֹת

تعريف المقطع :

المقطع هو الوحدة الصوتية التي يمكن نطقها منفصلة عما قبلها وعما بعدها ويقاس عدد المقاطع في الكلمة وفقا لعدد الحركات فيها :

ففي كلمة לֵל، على سبيل المثال، حركة واحدة، ولذلك فإنها تحتوى على مقطع واحد، وفي كلمة לֵלֵל حركتان، ولذا فإنها تحتوى على مقطعين، وكلمة לֵלֵלֵל فيها ثلاث حركات، ولذا فإنها تحتوى على ثلاثة مقاطع وهكذا...

وتنقسم المقاطع إلى :

١- مقطع مفتوح הַקָּטָנוֹת פְּתוּחוֹת : وهو الذي يبدأ بحرف صامت وينتهي بحركة وليس بسكون أو بتشديد ويشكل عادة بحركة طويلة مثل :

שָׁנָה : سنة לָלָה : هاجر - صعد

לֵילָה : نصيحة מָתָה : ماتت - ميتة

ملحوظة : يمكن أن يشكل المقطع المفتوح بحركة قصيرة إذا كان منبورا مثل:

סֵפֶר : كتاب

٢- مقطع مقفول הַקָּטָנוֹת סְגוּרוֹת (סְתוּמוֹת) : وهي التي يبدأ بحرف صامت وينتهي بسكون تام ويشكل عادة بحركة قصيرة مثل معظم المقاطع في الكلمات التالية :

כִּי : كفى עֵד : عم

מִשְׁפָּט : قضية אֲשֵׁפֹל : عنقود عنب

وداخل هذين النوعين الرئيسيين يمكننا ان تميز الأنواع التالية من المقاطع :

١- مقطع مفتوح قصير : (إذا كانت الحركة قصيرة وغير منتهية بسكون أو بتشديد ثقيل) ومثال ذلك المقطع الأول من الكلمتين التاليتين :

יָלַד : ولد

יָרְדָה : وردة

טִבְעָה : طبيعة

זֶה : هذا

٢- مقطع مفتوح طويل : (إذا كانت الحركة طويلة وغير منتهية بسكون تام)
ومثال ذلك مقاطع الكلمات التالية :

בָּקָרָה : بقرة

שָׁרַב : شرب

٣- مقطع مقفول قصير : (إذا كانت الحركة قصيرة ومنتهية بسكون أو بتشديد ثقيل) مثل المقطع الأول في الكلمات التالية :

גָּבַב (גָּב + גָּב) : لص

גָּבַב : عجلة

٤- مقطع مقفول طويل : (إذا كانت الحركة طويلة) مثل :

לֵב : قلب

חָדָשׁ : جديد

כּוֹס : كأس

חָתוּל : قط

٥- نصف مقطع مفتوح : (وهو المقطع المشكل بسكون متحرك أو مركب)، مثل
المقطع الأول في الكلمتين التاليتين :

אֲנִי : أنا

בֵּית : بئر

ملاحظات :

١- الحرف المشدد بالشدة الثقيلة يفك عند التقسيم إلى مقاطع إلى حرفين :
يحمل الأول منها سكوناً تاماً والثاني حركة المقطع.

מֵלַח : ملاح، فحرف اللام هنا يفك إلى حرفين أولهما يحمل سكوناً

تاماً والثاني القامص : מֵלַח + מֵלַח

٢- المقطع المنتهي بحرق علة (ألف أو هاء) بدون تشكيل يعتبر مفتوحاً :

עֵלֶה : ورقة شجر.

٨- النبر הַנְּבִירָה

النبر هو الضغط بالمد على أحد مقاطع الكلمة عند النطق. وسوف نستخدم إحدى العلامات لتحديد موضع النبر في الكلمات وهي رأس سهم فوق الحرف.

وقاعدة النبر الأساسية في العبرية هي أن الكلمة الواحدة سواء كانت إسماً أم فعلاً لا تقبل سوى نبرة رئيسية واحدة.

والكلمات في اللغة العبرية أما :

١- منبورة الآخر أو العجز (أى تقع النبرة فيها على المقطع الأخير) وتسمى:

הַנְּבִירָה لا وتنطبق على غالبية الكلمات في العبرية.

٢- منبورة الأول أو الصدر (أى تقع النبرة فيها على المقطع الأول أو ما قبل

الأخير) : وتسمى הַנְּבִירָה لا.

وبالنسبة للأسماء فإن القاعدة الأساسية في وضع النبر تقوم على الأسس

التالية :

١- كل مقطع طويل مقبول يقع عليه النبر مثل :

עֵינַי	: عجز
דָבָר	: كلمة - شئ - قول
לָבֵן	: أبيض
גָּדוֹל	: كبير

وتسمى الكلمات في هذه الحالة منبورة الآخر.

٢- كل مقطع قصير مفتوح يقع عليه النبر مثل :

שָׁמַיִם	: سماء
יָדַן	: يدان

وتسمى الكلمات في هذه الحالة منبورة الأول أو ما قبل الآخر.

خلاصة :

نفهم من هذه القاعدة أن كل مقطع طويل مقبول يستلزم نبراً رئيسياً وكل مقطع قصير مفتوح يستلزم نبراً رئيسياً كذلك، فيما عدا ما ينص عليه من إستثناءات هذه القاعدة.

استثناءات القاعدة الرئيسية :

١- هناك عدد من أوزان الأسماء في العبرية يقع النبر فيها على المقطع الأول بغض النظر عن قاعدة المقطع.

وهذه الأسماء تعرف بالأسماء السيجولية.

وأوزان هذه الأسماء هي :

١- وزن فَعِل	مثل مִלְכָּךְ : ملك
٢- وزن فُعِل	مثل סִפְּנָן : فنجان
٣- وزن فَعِل	مثل מָוֶת : موت
٤- وزن فَعِل	مثل לַעֲר : فتى
٥- وزن فَعِل	مثل חֹדֶשׁ : شهر
٦- وزن فَعِل	مثل רִמַח : رمح
٧- وزن فَعِل	مثل סִלְלָא : صخرة
٨- وزن فَعِل	مثل בֵּית : منزل
٩- وزن فُعַي	مثل מִנְשֵׁי : حرير
١٠- وزن فَعِل	مثل חָלִי : مرض
١١- وزن فَعِل	مثل קִשֵׁי : صعوبة
١٢- وزن فَعِل	مثل מִצָּח : جبين

٢- الأسماء ذات المقطع الواحد :

جميع الأسماء ذات المقطع الواحد تحمل النبرة الرئيسية بغض النظر عن

قاعدة المقطع مثل :

لֵב : قلب סֵל : سلة

٣- الأسماء المنتهية بقامص وهاء أو بسيجول وهاء :

جميع الأسماء المنتهية بإحدى النهايتين المذكورتين يقع النبر فيها على المقطع

الأخير مثل:

שָׁדָה : حقل

אִשָּׁה : امرأة

ملاحظة :

كل القواعد السابقة مع الأسماء فى حالة الإطلاق. أما فى حالة الإضافة إلى ضمير أو إلى اسم آخر فهناك قواعد تحكم موقع النبر سنتناولها فى درس تغيير الحركات بسبب انتقال النبر.

تدريب תרגיל :

قسم الكلمات الآتية إلى مقاطع وضع النبرة على المقطع الصحيح :

١- עַל פְּנֵי חִלְפָה יוֹנָה , מִהָר כֹּה חִלְפָה

مرت أمامى حمامة ، مرت أمامى بسرعة.

٢- הִתְעוֹפְפָה הַיּוֹנָה , מֵעֵלָה הִתְעוֹפְפָה

وطارت الحمامة، طارت فى الاعالى.

٣- תִּשְׁמְרֵנָה עַל הַיְלָדִים

حافظن على الأطفال

٤- הִיא מְדַבֶּרֶת לְלֹא יָקָץ

هى تتحدث بلا نهاية.

٥- שִׁמְעָנָה קוֹלִי

إستمعن إلى صوتى (أطعنتى).

٦- פֵּאֵלָה הֵם הַפְּנִים בְּזַמְנֵנוּ

هكذا هم الأبناء فى زمننا.

٤- النبر فى الفعل :

١- قاعدة النبر فى الفعل هى أن النبرة تقع على عين الفعل (أى المقطع الثانى

منه) فى الفعل الثلاثى مثل :

שָׁמַע : سمع

קָרָא : قرأ

٢- في حالة تصريف الفعل يحدث تغير في موقع النبر في بعض التصاريف.

٢- تقع النبرة في الفعل الرباعي على المقطع الأخير منه مثل :

בְּזָיִל : دحرج

ملاحظات : لا تقع النبرة الرئيسية على :

١- الحروف الساكنة.

٢- الحركات المنقلبة من حركة أصلية.

٣- حركات الحطاف.

٤- الأحرف الزائدة مثل : הָהּ : المكانيّة : הַפִּיטָה : إلى المنزل

שְׁעוֹר שְׁלִישִׁי (ג)

הא התעريف

ה" הידיעה

أداة التعريف في العبرية هي الهاء، ويقول العلماء أن أصل هذه الأداة كما في بعض اللهجات العربية هو الهاء واللام (هل)، ويفسر هذا الرأي القاعدة المتبعة في تشكيل هذه الأداة حيث يتم تشديد الحرف الأول من الكلمة التي تدخل عليها أداة التعريف إذا لم يكن حرفاً حلقياً عوضاً عن إضغام حرف اللام فيه.

قاعدة تشكيل هاء التعريف

التشكيل الأساسي أمام الحروف غير الحلقية مع تشديد الحرف الأول	أمام حرفي الألف والراء أياً كان تشكيلهما وأمام العين غير المشكّلة بـ <u>قـ</u> امص	أمام الهاء والعين المشكّلة بـ <u>قـ</u> امص	أمام الهاء والحاء غير المشكّلين بـ <u>قـ</u> امص	أمام الهاء والعين المشكّلين بـ <u>قـ</u> امص غير منبورة والحاء المقصورة والحاء الحطاف قـامص
ה	ה	ה	ה	ה
الكتاب הספר المطر הגשם	الرجل האיש الراعى הרועה المدينة העיר	الشمب העם الجبل ההר	الخيط החוט الصدى ההוד	المسند העצים الجمال ההרים اللبن החלב الشهر החודשים

تدريبات : أدخل أداة التعريف على الكلمات التي سبق أن درستها وشكلها بالتشكيل المناسب مع ذكر السبب.

ملاحظات على هاء التعريف :

١- الكلمات :

אַרץ : أرض

הַר : جبل

עַם : شعب

חַג : عيد

تشكل هاء التعريف مع الكلمات الثلاث الأولى بالقامص، ومع الأخيرة بالسيجول، بينما تصبح حركة الحرف الأول في جميع هذه الكلمات فتحة طويلة:

הָאָרֶץ - הָהָר - הָעַם - הָחַג

٢- تقوم أداة التعريف مع ظروف الزمان مقام اسم إشارة.

הָעֶרֶב : هذا المساء

הַשְּׁבִיעַ : هذا الأسبوع

٣- لا تدخل أداة التعريف على :

(أ) الاسم إذا كان معرفاً بإسناده إلى ضمير فلا يجوز مثلاً أن نقول הַבַּיְתָא

بل تعرف بإحدى الحالتين فقط فنقول הַבַּיְתָא או בַּיְתָא

(ب) أسماء الأعلام مثل : אֲבִרְהָם - רַחֵל

(ج) أسماء الدول والمدن مثل : מְצָרַיִם - עִירָאק - קְהִיר

٤- تدخل أداة التعريف على أسماء الأنهار والجبال وتشير إلى النهر أو الجبل :

הַיַּרְדֵּן : نهر الأردن

הַנִּילוֹס : نهر النيل

הַכְּרֵמֶל : جبل الكرمل

٥- تدخل أداة التعريف في جملة الإضافة على المضاف إليه فقط، ولا تدخل على

المضاف. فنقول :

בֵּית - הַסֵּפֶר : المدرسة

ولا نقول : הַבַּיִת - סֵפֶר

٦- تدخل هاء التعريف على اسم الفاعل فتقوم مقام اسم الموصول مثل :

שׁוֹמֵר ← הַשׁוֹמֵר : الذي يحرس

עוֹמְדִים * הָעוֹמְדִים : الذين يقفون

٧- قبل الحروف : (ה - ח) غير المشكلين بقامص تشكل هاء التعريف

بالفتحة القصيرة دون تعويض عن عدم التشديد مثل :

הַהוֹרִים : الوالدان הַחַכְמָה : الحكمة

وذلك فيما عدا الأسماء : הַהוּא ذلك הַהֵיאַתك הָהֵם أولئك הָהֵן أولانى

(أسماء الأشارة للبعيد)

٨- إذا جاءت حروف النسب (ב - כ - ל) قبل التعريف حذفت هاء التعريف

وانتقلت حركتها إلى هاء التعريف.

בְּ + הַ + בַּיִת : فى المنزل = בַּבַּיִת

בְּ + הַ + זָהָב : كالذهب = בַּזָּהָב

الهاء المكانية

فى بعض الأحيان تأتى الهاء المكانية بدلا من حروف الجر بمعنى إلى، أو بدلا

من حرف الجر اللام فنقول :

הֵלֵךְ הַבַּיְתָה : ذهب إلى المنزل - بدلا من : הֵלֵךְ אֶל הַבַּיִת

تدريبات على هاء التعريف

תרגילים על ה' הידיעה

أضف أداة التعريف مشكلة إلى الكلمات التالية مبينا سبب التشكيل :

הוֹסֵף ה' הַיְדִיעָה בַּנְקוּד לַמְלִים הַבְּאוֹת:

- נַעַר - בֵּית - רֵאִי - חַרוּץ - חֶרֶף וְקִיץ - עֵנַב . עֲנָבִים -
חֹדֶשׁ . חֲדָשִׁים - אֲדָמָה - אֶהָל עַל הַהַר - עֲנָנִים -
חֶכֶם . חֲכָמִים - חָשׁוּב - עָרַב . עֲרָבִים - חָמֵר . חֲמָרִים -
עִיר . עִירִים - הֵם - הֵן - יְאוּר - יְהוּדִים .

שְׁעוֹר רַבִּיעִי (ד)

الحروف الزائدة אותיות השמות

يقصد بالحروف الزائدة مجموعة الحروف التي تضمها كلة (שִׁפְכוּלָם) وهي الحروف التي تضاف إلى أول الكلمة لبيان النسب أو العلاقة بينها وبين الكلمة التي قبلها أو التي بعدها.

١- حروف النسب מלות היחס

تقابل حروف النسب في العبرية، حروف الجر في العربية من حيث المعاني التي تؤديها. وحروف النسب في العبرية أربعة هي: الباء (ב - في) - والكاف (כ - مثل) - واللام (ל - إلى) - وكلمة من (מן)، وتجمعها كلمة (بخلم).

والحروف الثلاثة الأولى قواعد خاصة بها في التشكيل بينما يخضع حرف الميم «من» لقاعدة خاصة.

قاعدة تشكيل حروف النسب

التشكيل الاساسي	امام الحروف الساكنة	امام الياه الساكنة بعد حنف سكنين الياه	امام حرف مشكل بحركة مركبة	امام اداة التعريف	امام المقاطع المنيرة
ב - פ - ל	ב - פ - ל	בִּי - פִּי - לִי	בְּ - פֶּ - לֶ	כְּ - אֶת - הַ	כ - פ - ל כּ - פּ - לּ
נְסֻפְתֵי לְאִילָה سافرت لإيلان	בְּדַבַּר بشان	בֵּירוּשָׁלַיִם في القدس	בְּאֵמֶת في الحقيقة	בְּבֵית في المنزل	לְנַחַח إلى الأبد
פְּסוּגַב לְבוֹ حسبما يطوله	פְּשִׁלְמָה مثل سليمان	פִּיהַדָּה مثل يهوذا	לֶאֱכֹל أن يأكل	לְהָרִים إلى الجبال	לְקוּם أن يقوم
פְּשַׁעַר הַפְּלֶקֶה في رحاب الملك	לְצַפַּת إلى صند	לְיַלְדִים للزوار	פְּאֲנִיהַ كسيفية	בְּחֹלֶב كالبن	פְּאֵלֶה مهرباء

استعمالات حروف الجر (النسب):

١- اللام ל :

(أ) للدلالة على الملكية . לִי : لى

(ب) للدلالة على الزمانية أو المكانية :

לְמִזְרַח : إلى الشرق

לְحֵמָּה : حتى الماء

(ج) للدلالة على التبعية:

מִזְמוֹר לְדָוִד : مزمور لداود

٢- الباء

(أ) للدلالة على المكان :

בְּבַיִת : فى المنزل

(ب) للدلالة على البيئية :

בְּגוֹיִים : بين الشعوب

(ج) للدلالة على الزمن:

בְּרֵאשִׁית : فى البدء

(د) للدلالة على العندية (المكان) :

בְּעֵיْن הַיַּם : عند العين

(هـ) للدلالة على المعية :

יְהִי כִּפְסֵךָ : شأى (مع السكر)

(و) للدلالة على الاستعانة :

הֲלֹךְ בְּאֲטוּבִים : ذهب بالأتويس

(ز) للدلالة على الثمن :

بالفضة - بالنقود

כֶּסֶף

قاعدة تشكيل حرف الميم

أمام الحروف الحلقية	أمام الباء الساكنة מֵי	التشكيل الأساسي مع تشديد الحرف الأول
יֵי	بعد حذف سكون الباء	מֵי
מֵרָאשׁ: سلفا - مقدما ما عدا الكلمات : מחזין. מחזוט. מקהיות فإنها تشكل بالحيريق	מֵירושלים من القدس מֵיהודה من يهوذا	מֵפה: من هنا מֵשם: من هناك מֵפאן וְהֵלָאָה من الآن فصاعدا

٣- استعمال حرف الميم מ :

(أ) للدلالة على الزمن :

מֵהַיּוֹם וְהֵלָאָה : من الآن فصاعدا

(ب) للدلالة على الأصل المكاني :

יָרַד מֵיִשְׂרָאֵל : نزح من إسرائيل

(ج) للدلالة على الجزء :

אָכַל מֵעֵץ - אֵפֹן : أكل من عرق جبينه

(د) للدلالة على السببية :

מֵפֶשַׁעֵינוּ : بسبب ذنوبنا

(هـ) للدلالة على التبعيض :

מִבְּקָנֵי הָעִיר : من شيوخ المدينة

(و) للدلالة على الرفض :

עֲמַדָּה מְלֻדָּת : توقفت عن الانجاب

מִנְעֵ אוֹתוֹ מִלְבוֹא : منعه من المجئ

אֵינּוּ פּוֹסֵק מִלְדַּבֵּר : لا يتوقف عن الحديث

(ويلاحظ هنا أن الميم تأتي قبل مصدر الفعل)

(ز) للدلالة على المادة :

עֲשׂוּי מֵעֵץ : مصنوع من الخشب

מִזְהָב : من الذهب

٢- واو العطف

ו' התפוג

تعمل واو العطف في العبرية عمل واو العطف في العربية من حيث الاستخدام والمعنى، حيث تربط ما بين الأسماء والأفعال.

قاعدة تشكيل واو العطف

التشكيل الاساسى	امام حرف ساكن أو حرف من حروف «بومف»	امام ياء ساكنة مع حذف سكن الياء وتحويلها إلى حركة مد	امام الحرف المنبور والكلمات المزوجة في وسط الجملة	امام حرف مشكل بحركة مركبة
ו	ו	ו	ו	حركة العطف
פפא ושלחן كرسى ومنضدة אכלה ושבעה أكلت وشبعت	שלום וברכה سعيدة مبارك שושן וירד سوسن ورد חמור ופרה حمار وبقرة לחם וגבינה خبز وجبن בית ומשפחה بيت وأسرة	ילדים וילדות أطفال وطفلات עליה וירדה صعود وهبوط תל-אביב וירושלים تل أبيب والقدس	זה וזה هذا وذاك בשר ודם لحم ودم יש ויש يوجد أكثر من الكفاية יום ולילה ليل ونهار שמים וארץ سما وأرض	שור וחמור ثور وحمار סירה ואניה تندق وبأخرة צדק ואמינה عدل وأيمان תקות ותלומות أمال وأحلام

تدريبات على الحروف الزائدة תַּרְגּוּלִים עַל אוֹתוֹת הַשְּׂמוֹשׁ

١- شكل الحروف الزائدة (١ - ٢ - ٣ - ٤ - ٥) في الكلمات التالية
بالتشكيل الصحيح مع بيان السبب:

لدى خروجكم	בִּצְאוֹתְכֶם
وذمبتם	וְהִלַּכְתֶּם
كعبيد	כְּעֲבָדִים
كالعبيد	כְּעֲבָדִים
مثل موسى	כְּמֹשֶׁה
في الاخبار	בְּחֻדְשׁוֹת
في الشهور القادمة	בְּחֻדְשֵׁים הַבָּאִים
من المدينة ومن القرية	מֵעִיר וּמִכְפָּר
وأصدقاء	וְיָדִידִים
لا ليعيزد	לֹא לִיעִיזוֹר
في شبابها	בְּצִעִירוֹתָהּ
بمرور الأيام	בְּרַבּוֹת הַיָּמִים
من التراب	מֵעֶפֶר
في سفينة	בְּאַנְיָה
في السفينة	בְּאַנְיָה
ليل نهار	יוֹם וּלְיָלָה
في أيام الشتاء	בְּיָמֵי הַחֹרֶף
في عام ١٩٩٨	בְּשָׁנַת 1998.

2- إقرأ النصوص والجمل الآتية واستخرج منها الأدوات والحروف التي درست

قواعدها، وعلل سبب تشكيلاها بما شككت به :

בַּיּוֹם אֹר - בַּלַּיְלָה חֹשֶׁךְ - בַּיּוֹם הַשֶּׁמֶשׁ בַּשָּׁמַיִם. בַּבֶּקֶר הוּא
עוֹלָה בַּמּוֹרָח - וּבַעֲרֵב הוּא שׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - גַּם הַיָּרֵחַ עוֹלָה
בַּמּוֹרָח וְשׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - הַיָּרֵחַ עוֹלָה בַּעֲרֵב וְשׁוֹקֵעַ בַּבֶּקֶר -
אֹר הַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל מֵאֹר הַיָּרֵחַ-

- אֲנִי גֵר בְּרַחֲב אֶלְגָּמָהוּרִיָּה.

- אַבְרָהָם לֹא פָה - הוּא בַּבַּיִת שֶׁבַּעִיר.

- יוֹסֵף כּוֹתֵב בַּמַּחְבֵּרֶת מִן הַלּוּחַ.

- אֲנִי הוֹלֵךְ הַבַּיִתָּה בְּרַגְלִי.

- מָה עַל הַשְּׁלַחֵן?

- עַל הַשְּׁלַחֵן סֵפֶר וּמַחְבֵּרֶת.

- מָה אַתָּה עוֹבֵד?

- אֲנִי עוֹבֵד בַּמּוֹרָה.

- לֵאן אַתָּה הוֹלֵךְ?

- אֲנִי הוֹלֵךְ לְשִׁמּוּאֵל.

- הַאִישׁ הַרְג אֶת הָאָרִי.

- הַחַדְשִׁים עָבְרוּ וְכֵּן הַיּוֹם.

- לֵאבִי סוֹס וּפָרָה.

- הוּא נֹסֵעַ תְּחוּצָה.

- לְרוּעָה עֵדֶר גָּדוֹל.

- הַמּוֹרָה כּוֹתֵב עַל הַלּוּחַ.

٢ - أذكر الأخطاء التي في الكلمات الآتية معلا السبب :

מה אֲדַבֵּר?	: ماذا أقول؟
קִיץ וְחֹרֵף	: صيف وشتاء
הוא שָׁחַז בְּזֹפֶת	: هو أسود مثل الزفت
הוא נָסַע אֶל הָעִירָאק	: هو سافر إلى العراق
הוא הֵלֵךְ אֶל הַבַּיִת - סֵפֶר	: هو ذهب إلى المدرسة
בְּאוֹר :	تفسير
מְבָרֵךְ :	يبارك
צִיר :	مصود
זֵית :	زيتون
עֵינַיִם :	عيون
הַקְּהִיר :	القاهرة

٤- شكل حروف النسب في الجمل الآتية بالتشكيل المناسب وأذكر السبب :

- ١- דָּוִד וְרוּת
- ٢- יְרוּשָׁלַיִם וּבִסְטוֹן
- ٣- אִמְבִּטְיָה וּמְקַלַּחַת
- ٤- אֵתָהּ מֵאֲמֵרִיקָה
- ٥- הוּא מְרוֹסְיָה
- ٦- הִיא מֵאֲפֵרִיקָה
- ٧- טִילְגוּ בְּרָחוֹב יִפָּה
- ٨- הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם בְּשִׁכּוּנָה חֲדָשָׁה
- ٩- אֲחוֹתוֹ אֹהֶבֶת לֶאֱכֹל בְּמִסְעָדוֹת יְקָרוֹת
- ١٠- בָּאתָם לְעִיר בְּזִמָּן טוֹב .

٣- اسم الموصول

פְּנוּי הַזָּקָה

باعتبر اسم الموصول فى العبرية من الحروف الزائدة وكذلك من أدوات الربط ويستعمل عادة قبل الفعل ولكنه يستعمل قبل الاسم أيضا. واسم الموصول فى العبرية هو كلمة : אשר وتستخدم مع جميع الأجناس والاعداد (الذى - التى - الذين - اللاتى) مثل :

הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵרֵשׁ : الرجل الذى ورث

הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ : الرجال الذين جاؤا

הָאֵשָׁה אֲשֶׁר הִלְכָה : السيدة التى ذهبت

הַנְּשִׂים אֲשֶׁר צָחֲקוּ : النساء اللاتى ضحكن

وفى العبرية الحديثة يستخدم حرف الشين المشكل بالسيجول (שׁ) بدلا من كلمة אֲשֶׁר وفى هذه الحالة يلزم تشديد الحرف التالى للشين مالم يكن حلقياً

זֶה הוּא הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמְדָה עִבְרִית : هذا هو المدرس الذى علمك العبرية

יְהִיָּה שֶׁיְהִיָּה : ليكون ما يكون

שֶׁבָרָא אֶת הַשָּׁמַיִם : الذى خلق السموات

מִי שֶׁיְדַבֵּר? : من الذى سيتحدث؟

وتستخدم أداة الموصول فى العبرية الحديثة، أحيانا، بما يقابل فى العربية السابقة «فل» أو «دعه»، فيقولون :

שֶׁתִּלְךָ לְעֹזְאֵאל : فلتذهب إلى الجحيم.

הַטֵּלְפוֹן מְצַלְצֵל , שֶׁיְצַלְצֵל : التليفون يرن، (دعه يرن).

(ويلاحظ فى هذه الحالة أن الفعل يأتى فى زمن المستقبل).

נְשֵׁאוֹר חֲמִישִׁי (ה)

الدرس الخامس

أدوات الاستفهام

מלות השאלה

يوجد في اللغة العبرية حرف استفهام واحد وهو الهاء. أما بقية أدوات الاستفهام فهي أسماء.

האء الاستفهام :

قاعدة تشكيل هاء الاستفهام

أمام الحروف غير الحلقية (التشكيل الأساسي)	أمام אהח"ע غير مشكلة بالقامص وأمام السكون	أمام אהח"ע مشكلة بالقامص وغير منبورة
הַ	הֶ	הֵ

هل سمعت النبا؟	הֲשָׁמַעְתָּ הַיְדִיעָה?
هل فكرت في هذا؟	הֲחִשְׁבַת עַל זֶה?
هل رأيت الفيلم؟	הֲרָאִיתָ הַפִּילְם?
هل صنعت هذا؟	הֲעָשִׂיתָ זֶה?
هل سمعتم عما حدث؟	הֲשָׁמַעְתֶּם מֵהַ קִרְהָ?
هل قلت هذا؟	הֲאָמַרְתָּ זֹאת?
هل أنت أعمى؟	הֲעֵינְךָ אֶתְמָה?
أقتلت وورثت؟	הֲרָצַחְתָּ וְגַם יָרְשָׁתָּ?
هل هو ذاهب؟	הֲהוֹלֵךְ הוּא?

ملاحظة:

تحافظ حروف «بכف تجד» المشكلة بالسكون على الشدة الخفيفة بعد هاء الاستفهام:

أهذا قميص إبنك؟

הַכּ תְּחַנֵּת בְּנֶךְ הִיא?

هل سرتم فى طريق أبائكم؟

הַפְּדֻרְךָ אֲבוֹתֶיכֶם הִלְכְתֶם?

أما أسماء الاستفهام فهي :

١- מִי (من) ويسأل بها عن العاقل :

من يجلس هناك؟

מִי יוֹשֵׁב שָׁם?

من يسكن هنا؟

מִי גֵר פֹּה?

ويمكن أن تسبقها أداة الملكية **שֶׁל** وتصبح **שֶׁל מִי** : لمن، وذلك للدلالة على السؤال عن الملكية، مثل :

لمن هذا الكتاب؟

שֶׁל מִי הַסֵּפֶר הַזֶּה?

لمن هذا البيت؟

שֶׁל מִי הַבַּיִת הַזֶּה?

ويمكن أن يدخل عليها حرف الجر اللام فقط فتصبح **לְמִי** ؟ لمن ؟ مثل :

(أروح لمن؟) لمن أذهب؟

לְמִי אֵלֵךְ?

٢- מַה (ما - ماذا) ويسأل بها عن غير العقلاء.

قاعدة تشكيل מה الاستفهامية

التشكيل الأساسى أمام الأحرف غير الحلقية	أمام א - ר مشكلة بالقامص وأمام هاء من أصل الكلمة مشكلة بالقامص	أمام א - ר عموما والعين غير المشكلة بالقامص	أمام كلمة مفردة وفى حالة الوقف وهاء التعريف
מה مع تشديد الحرف	מה	מה	מה

מה בקד? : (ماذا بك - مالك؟)

מה עשית? : ماذا صنعت؟

מה זה? : ما هذا؟

מה אתה רוצה ללמד? : ماذا تريد أن تدرس؟

מה היית אומר? : ماذا كنت تقول؟

מה ראית? : ماذا رأيت؟

ونقول מה הרעש? لان الهاء هنا هاء تعريف وليست أصلية .
وتستخدم الاداة מה أحيانا للتعجب، فنقول:

מה יפים הלילות! : ما أجمل الليالي!

٢- למה (لماذا) ويسأل بها عن السبب مثل :

למה אתה לומד עברית? : لماذا تدرس العبرية؟

٤- מדוע (لماذا) ويسأل بها عن السبب أيضاً مثل :

מדוע לא באת למסבה? : لماذا لم تأت للحفل؟

٥- מתי (متى) ويسأل بها عن الزمان مثل :

מתי נולדת? : متى ولدت؟

٦- איך - איכה - איככה - פיצד (كيف) ويسأل بها عن الحال مثل :

איך הלכת לפקולטה? : كيف ذهبت للكلية؟

איך אתה מרגיש? : كيف تشعر-ما هو شعورك؟

٧- כמה (كم) ويسأل بها عن العدد ويمكن أن يدخل عليها حرف البناء وتصبح

בכמה : بكم، مثل:

כמה ימים בשבוע? : كم يوماً في الاسبوع؟

בֵּן פֶּמָה אֶתָּה? : کم عمرک؟

בֵּת־כֶּמָה אֶתָּה? : کم عمرک؟

בְּכֶמָה קָנִיתָ אֶת הַסֵּפֶר? : بکم اشتريت الكتاب؟

۸- אֵין (أین) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأسماء مثل :

אֵין חֵסוֹן ? : أين حسن؟

ويدخل عليها حرف الجر الميم وتصبح מֵאֵין : من أين؟ مثل :

מֵאֵין בָּאוּ ? : من أين جاؤا؟

۹- אֵיפֹה (أین) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأفعال مثل :

אֵיפֹה אֶתָּה גָּרָה? : أين تسكن

אֵיפֹה הִלַּכְתָּ אֶתְמוּל? : أين ذهبت أمس؟

אֵיפֹה עוֹמְדֵת מִצְרַיִם? : أين تقع مصر؟

ويمكن أن يسبقها حرف الجر فنقول :

מֵאֵיפֹה : من أين؟

לְאֵיפֹה : إلى أين؟

מֵאֵיפֹה בָּאתָ? : من أين جئت؟

לְאֵיפֹה אֶתָּה הוֹלֵךְ? : إلى أين أنت ذاهب؟

۱۰- לָאָן (إلى أين) مثل :

לָאָן הָעָרֵב ? : إلى أين تذهب هذا المساء؟

۱۱- אֵיזָה (ويسأل بها عن التحديد مثل :

אֵיזָה סֵפֶר קָנִיתָ? : أى كتاب اشتريت؟

وهى فى الأصل **אִיזוֹ** وتكون متبوعة بـ **יָדָא** إذا كان المستفهم عنه مذكراً وتتبع **אִי** إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً وتتبع بـ **לָא** لجمع الذكور والإناث، على النحو التالى:

אִיזוֹ אִשָּׁה? : أية امرأة؟

אִיזוֹ שָׂפָה זֹאת? : أى لغة هذه؟

אִיזוֹ סֵפֶר? : أى كتاب؟

وتستخدم **אִיזוֹ** ، **אִיזוֹ** أحياناً للتعبير عن الدهشة والتعجب، فنقول :

אִיזוֹ יֶלֶד חָכֵם ! : ياله من ولد عاقل !

אִיזוֹ אִשָּׁה יָפָה ! : يالها من امرأة جميلة !

١٢- تستعمل أحياناً كلمة **הָאֵם** ؟ و **פְּלוֹם** ؟ **הֵלֵא** ؟ **וְכִי** ؟ بمعنى هل؟ بدلا من هاء الاستفهام فى العبرية الحديثة.

تدريبات على أدوات الاستفهام

١- شكل هاء الاستفهام فى الجمل التالية واذكر سبب التشكيل :

١- **הַאֲנֹכִי אֲמַרְתִּי זֹאת ?** هل قلت أنا هذا ؟

٢- **הָעוֹד לָכֶם אַח ?** هل لكم أخ آخر؟

٣- **הֲיִהְיֶה פּוֹנֵשִׁי עוֹרוֹ ?** هل يغير الزنجى جلده؟

٤- **הֲעַל זֹאת לֹא תִרְגְּזוּ הָאָרֶץ ?** ألن تغضب الأرض على هذا؟

٥- **הֲמַעֲטַ זֶה אִם רַב ?** أهذا قليل أم كثير؟

٦- **הֲאִישׁ פְּמוֹנֵי יִכּוֹב** () أيكذب رجل مثلى؟

٧- **הֲמִן הַסֵּלַע נוֹצִיא לָכֶם מַיִם ?** أخرج لكم ماءً من الصخر؟

- 8- התחיינה העצמות האלה ?
 9- התשלים לי רע תחת טובה ?
 أتحى هذه العظام؟
 أترد إلى الجميل بالشر؟

2- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية بواسطة هاء الاستفهام :

- 1- מחר יבוא האיש. سيأتى الرجل غدا
 2- הוא מכר את ביתו. هو باع منزله
 3- אנוכי איש בדבר. أنا المذنب فى هذا الأمر
 4- היא חצופה. هى قليلة الحياء
 5- שמעתם בקולו. أسمعتموه
 6- הודי הקין עודנו חי. عمى العجوز مازال حيا

3- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية باستخدام أنوات الاستفهام :

- 1- ידעת ושמעת. عرفت وسمعت
 2- אינכם צמים היום. لستم صائمون اليوم
 3- היא גדולה ממנו. هى أكبر منه
 4- קציר החטה היום. جنى الحنطة اليوم
 5- היא ירשה מאבותיה כל עושרה. هى ورثت من أبائها كل ثرائها
 4- كون ثلاث أسئلة على كل جملة وأجب عليها :

1- הש לחן החדש עומד על יד החלון.

المائدة الجديدة تقع بجوار النافذة.

א- איפה:

ב- איזה :

ג- מה :

2- התלמיד הטוב יושב בפּתָה.
التلميذ الطيب يجلس في الفصل

א- איפה:

ב- איזה:

ג- מי:

3- האִשָּׁה הַשְּׂמֵנָה בָּאָה לְשִׁעוּר.
المرأة البدينة جاءت للدرس

א- מי:

ב- לאן:

ג- איזו:

4- לְעוֹלָה הַחֲדָשׁ מֵאֲנֵגְלִיָּה יֵשׁ בַּיִת בְּלוֹנְדוֹן.
يوجد للمهاجر الجديد من إنجلترا منزل في لندن

א- מה יש:

ב- למי יש:

ג- איפה:

5- לְרַחֵל יֵשׁ שְׁנַי יְלָדִים- בֵּן בֵּן עֶשְׂרֹת שָׁנִים וּבֵת בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים.
لراحيل طفلان - ابن عمره عشر سنوات وابنة عمرها ثلاث سنوات

א- כמה:

ב- בן-כמה:

ג- בת- כמה:

6- יִצְחָק לֹא בָּא לַפֶּתָה, כִּי מְרַגֵּשׁ רַע.
لم يأت إسحق للفصل لأنه ليس على ما يرام

א- לָאָן :

ב- מֵדוּעַ :

ג- אֵיךְ :

v - פתוב:

איפה, מאין, לאן, מי, מה, איזה, איזו, של מי, למי יש, כמה, בן כמה,

בת כמה, מדוע (למה), איך

מֵצוּיָן.	אַתֶּם מְרַגְּשִׁים?	-1
לְלַמֵּד עֵבְרִית.	אַתָּה רוֹצֵה ?	-2
אֶסְתֵּר.	גַּר בְּחֵיפָה ?	-3
בְּחֵיפָה.	גֵּרָה רַחֵל ?	-4
לִפְתָּה.	הִיא הוֹלֶכֶת ?	-5
כִּי יֵשׁ לּוֹ יוֹם-הוֹלָדוֹת.	הוּא שֹׁמֵחַ ?	-6
הוּא בֶּן 8.	דְּנִי ?	-7
עֵבְרִית.	שָׁפָה זֹאת ?	-8
יֶלֶד טוֹב.	יֶלֶד הוּא ?	-9
שְׁלוֹשָׁה.	יְלָדִים יֵשׁ לָהּ?	-10
לְחֹנָה.	זְמַן ?	-11
מְרוֹמְנִיָּה.	הֵם ?	-12
שֶׁל מֹשֶׁה.	הַעֵט ?	-13
הִיא בֵּת 30.	שׁוֹשְׁבָה ?	-14

٨- شكل مة الاستفهامية فى الجمل الآتية مع ذكر السبب :

بِجِدِّدَ أَتِ هِ الْمَلِكَةُ " مة " بِمِنْشَفَطِيمِ هِ الْبَأِيمِ وَنُكِرَ لِمَا :

- ١- مة رَأَيْتِ ؟ ماذا رأيت ؟
- ٢- مة عَوَّبَرِ هِ النَّعْرَ ؟ ماذا يفعل الفتى ؟
- ٣- مة هِ بِنِدْرَهْ ؟ ما هذا الذى بيدك ؟
- ٤- مة شَمَرَهْ ؟ ما إسمك ؟
- ٥- مة عَشَيْتَمِ أَتْمُولِ ؟ ماذا فعلتم بالامس ؟
- ٦- مة أَتَمِ أَوْكَلِيمِ ؟ ماذا تاكلون ؟
- ٧- مة حِدَشْ بَعْتُونِ ؟ ما الجديد فى الصحيفة ؟
- ٨- مة أَمَرِ لَكُمْ ؟ ماذا قال لكم ؟
- ٩- عِلْ مة أَتَمِ نَأْنَحْ ؟ على أى شىء تتحسر ؟
- ١٠- مة تَعْشَهْ بَبُوا هِ الزَّمَنْ ؟ ماذا ستفعل عندما يحين الوقت ؟

שְׁעוֹר תַּנְחִי (ו)

الدرس السادس

أسماء الأشارة בְּנִיּוֹי הַקָּמָז

اسم الإشارة هو ما دل على معين بمعونة إشارة حسية.

والقاعدة العامة لاستخدام أسماء الأشارة هي :

(أ) يطابق اسم الإشارة المشار إليه من حيث الأقراد والجمع والتعريف والتذكير والتذكير والتأنيث.

(ب) إذا كان المشار إليه نكرة جاء اسم الإشارة في حالة النكرة قبل المشار إليه.

(ج) إذا كان المشار إليه معرفاً استخدمنا اسم الإشارة المعرف ويأتي بعد المشار إليه.

(د) في حالة استخدام اسم الإشارة المعرف ترد صفة المشار إليه نكرة بعد اسم الإشارة.

وهناك نوعان من أسماء الإشارة في اللغة العبرية :

(أ) أسماء الإشارة للقريب وهي :

١- المذكر المفرد النكرة : זֶה : هذا

זֶה אִישׁ : هذا رجل

זֶה בְּיָדְךָ מוֹרְנוֹ : هذه حجرة مدرستنا

٢- المذكر المفرد المعرف :

הָאִישׁ הַזֶּה טוֹב : هذا الرجل طيب

٣- المؤنث المفرد النكرة : זאת هذه

זֹאת אִשָּׁה יְפֵה : هذه امرأة جميلة

٤- المؤنث المفرد المعرف

הַאִשָּׁה הַזֹּאת יָפָה : هذه المرأة جميلة

وفى العبرية الحديثة تستخدم كلمة אָ بعد المشار إليه دونما حاجة إلى تعريف المشار إليه مثل :

- אִשָּׁה זוֹ יָפָה .

- שְׂמֵלָה זוֹ אַרְפָּה .

وكذلك بالنسبة للمفرد المذكر تستخدم אָה في حالة التذكير بعد المشار إليه دونما تعريفه مثل :

אִישׁ אֶה נְמוּךְ-קוֹמָה : هذا الرجل قصير القامة

٥- جمع الذكور والإناث النكرة: אֲלֵהָ هؤلاء

אֲלֵהָ יְלָדִים : هؤلاء أولاد

٦- جمع الذكور والإناث المعرف:

הַנְּשִׁים הָאֵלֶּה יָפוֹת : أولائى النساء جميلات

הַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה יְעֻשִׂירִים : هؤلاء الرجال أغنياء

(ب) أسماء الإشارة للبعيد :

وهى تستخدم دائماً فى حالة التعريف وترد بعد المشار إليه وهى :

١- הַהוּא ذلك للمفرد المذكر

٢- הַהִיא تلك للمفرد المؤنث

٣- הָהֵם أولئك لجمع الذكور

٤- הֵי הֵן أولائى لجمع الإناث

مثل :

הַיַּמִּים קָרִים : تلك المياه باردة
לְעַנְיָ הַהוּא חֲבֵרִים : لذلك الفقير أصدقاء
הַבָּתִּים הַהַטְקֻטִים : تلك المنازل صغيرة

ملحوظة :

على الطالب أن يراعى الفرق في استخدام اسم الإشارة بين العربية والعبرية، وأن يراعى أن اسم الإشارة يتبع المشار إليه وفق حالته من حيث الإفراد والجمع والتذكير في اللغة العبرية وليس في اللغة العربية، ذلك لأن اللغة العربية ليست دقيقة من هذه الناحية، ويمكن أن تستخدم اسم إشارة مفرد للإشارة إلى جمع، أو اسم إشارة مؤنث للإشارة إلى مشار إليه مذكر أو العكس، وذلك على النحو التالي :

הַיָּמִים הַאֵלֶּה : هذه الأيام
הַחֲדָר הַזֶּה : هذه الحجرة
הַמְּקוֹמוֹת הַאֵלֶּה : هذه الأماكن
הַתְּקוּפָה הַזֹּאת : هذا العصر
הַשְּׂיחוֹת הַאֵלֶּה : هذه المحادثات
הַשְּׂמֵלָה הַזֹּאת : هذا الفستان

تدريب

١- اكتب الجمل الآتى فى حالة المفرد وفق المثال الآتى :

פֿתב פֿיחיד לְפֿי הַדּוּגְמָה:

١- אֵלֶּה רְחוּבוֹת יָפִים זֶה רְחוֹב יָפֶה

٢- אֵלֶּה מְלִים חֲדָשׁוֹת هذه كلمات جديدة

٣- אֵלֶּה מְשַׁפְּחוֹת גְּדוֹלוֹת هذه عائلات كبيرة

٤- הַבָּתִּים הָאֵלֶּה יָפִים هذه المنازل جميلة

٥- הַחֲלוּצוֹת הָאֵלֶּה לֹא גְבוּהִים هذه النواخذ ليست عالية

٦- הָאֲחוּנוֹת הָאֵלֶּה לְבָנִים هذه الدواليב بيضاء

٧- אֵלֶּה שִׁמוֹת עִבְרִיִּים هذه الأسماء عبرية

٨- הַיְלָדוֹת הָאֵלֶּה יָפוֹת أولאى الفتيات جميلات

٢- اكمل مكان النقط اسم الاشارة المناسب :

١- הַמְּכוֹנִית הַחֲדָשָׁה .

٢- הַחֲתוּל שְׁחוֹר .

٣- הָעֵט יָפֶה .

٤- הַמְּשָׂרָד קָטָן .

٥- הַדֵּלֶת לְבָנָה .

٢- حول جمل الاشارة التالية من حالة النكرة إلى حالة المعرفة :

١- זֶה תְּלֵמִיד חֲדָשׁ

٢- אֵלֶּה בָּתִּים יְשָׁנִים

٣- זֶה שְׁעוֹר מְעֻנֵּן

٤- זֶה אוֹרַח מֵאַמְרִיקָה

٥- אֵלֶּה פְּקִידִים רְצִינִיִּים

תחיות ומטלחות עברית

מרחבא - תחית יום السبت	שָׁלוֹם - שֶׁפֶת שָׁלוֹם
سعيدة مبارك	שָׁלוֹם וּבִרְכָה
السلام عليكم	שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם
أنا مسرور لرؤيتك	אֲנִי שִׂמַח לְרֵאוֹתְךָ
من فضلك - تفضل	בְּבִקְשֶׁךָ
تفضل بالجلوس	בְּבִקְשֶׁךָ לְשֵׁבֶת
تفضل إشرب	בְּבִקְשֶׁךָ לְשֵׁתוֹת
يشرفنى	יֵשׁ לִי הַפְּבֹד
سلم على الأسرة	הֲרִישֵׁת שָׁלוֹם לְמִנְשַׁפְחָה
كيف حالك؟	מַה שָׁלוֹמְךָ? מַה שָׁלוֹמְךָ?
حسن جداً - شكرا (جزیلا)	טוֹב מְאֹד - תוֹדָה, תוֹדָה רַבָּה
ما الخير - ماذا يجرى؟	מַה נִּשְׁמַע ?
كل شئ على ما يرام	הֵפֶל בְּסֵדֶר
كل شئ على أحسن ما يرام	הֵפֶל בְּסֵדֶר גָּמוֹר
الحمد لله	תוֹדָה לְאֵל - בְּרוּךְ הַשֵּׁם
صباح الخير يا سيدي	בּוֹקֵר טוֹב אֲדוֹן
مساء الخير يا سيدتي	עֶרֶב טוֹב אֲדוֹן
مساء الخير يا أنستي	עֶרֶב טוֹב גְּבֵרַת
مصحوب بالسلامة	לֶךְ בְּשָׁלוֹם
ليست هناك مشكلة	אֵין בְּעִיָּה

יחזר	הזָהָר
سيداتى سادتى	גְּבוֹרֹתַי וְרַבּוֹתַי
عن إذنك - لو سمحت	בְּרִשׁוֹתֶךָ
لا جديد	אֵין חֲדָשׁ
ليلة سعيدة	לַיְלָה טוֹב
تصبح على خير	לַיִל מְנוּחָה
حمدا لله على السلامة	בְּרוּךְ הַבָּא
إلى اللقاء	לְהִתְרַאוֹת
هنيئاً	בְּתַאבוֹן
عقبالك	בְּקִרּוֹב אֲצִלְךָ
مبروك (للملابس)	בְּתַחֲלֵשׁ
ما إسمك؟	מַה שְׁמֶךָ ? מַה שְׁיִמְךָ ?
ما اسمك؟	אֵיךְ קוֹרְאִים לְךָ ?
كم عمرك؟	בֵּן כַּמָּה אַתָּה ?
كم عمرك؟	בֵּת כַּמָּה אַתְּ ?
انتظرنى لحظة	חַכְּה לִי רִגַע
العفو	עַל לֹא דַבֵּר
ماذا حدث؟	מַה קָרָה ?
لا شئ	שׁוּם דְּבַר
معذرة - اسف	סְלִיחָה
كل سنة وأنت طيب	שָׁנָה טוֹבָה
ليست عندى فكرة	אֵין לִי מִ שֵׁג

أعياد سعيدة	מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה
إنشاء الله	אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
كل سنة وأنت طيب	שָׁנָה טוֹבָה
عيد سعيد	חַג שִׂמְחָה
وأیضا لك	גַּם לָךְ
لابأس - معلش	אֵין דְּבַר
حظ طيب	מִזַּל טוֹב
دون حسد	בְּלִי עֵין רָעָה
نلتقى قريبا	נִתְרָאָה בְּקִרְוֹב
بالتاكيد	בְּטַח
بعون الله	בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
يسعدنى	נִעֲמִים לִי
من حسن حظك	לְמִזְלֶךְ הַטּוֹב
سأتصل بك تليفونيا	אֶצְלִיצַל לָךְ
من المتحدث؟	מִי־דַבֵּר ?
الله أكبر! - يا إلهی!	אֱלֹהִים אֲדִירִים
متعة	כִּיף
بمتعة	בְּכִיף
يللا - هيا	יֵלֵלָה
حلوتی - حبيبتي	מוֹתֵק
معاذ الله	חַס וְחֻלִּילָה
رائع	נְהַדִּיר
ماذا حدث؟ ما هي الحکاية؟	מַה פְּתָאוּם

נְשֵׁאוֹת שְׁבִיעִי (ז)

الدرس السابع

الإسم هيشם

هناك أربعة أنواع من الأسماء وهى :

١- اسم الذات أو «الإسم» إختصارا (נִשְׂמָה הַיְיָ), وهو عبارة عن الاسماء التى تميز اسم ذات مثل

כִּסֵּא : كرسى، وهو اسم ذات نجلس عليه.

לֵט : قلم، وهو اسم ذات نكتب به

وينقسم الاسم إلى الانواع التالية من حيث المضمون :

(أ) إسم ملموس (מְוֹחָשִׁי) وهى أسماء الاشياء التى يمكن أن نلمس وجودها بحواسنا مثل :

אִישׁ : رجل (نراه)

קוֹל : صوت (نسمعه)

רִיחַ : رائحة (نشمها)

(ب) إسم مجرد، (מְוֹחָשִׁי) وهى أسماء الاشياء التى ندركها بخيالنا مثل :

חִכְמָה : حكمة

צֶדֶק : عدل

(ج) إسم شخصى (בְּרִבִּי), وهى الاسماء التى تطلق على شخص أو على مكان معين لتمييزه عن الأشياء الأخرى المناظرة لها، مثل :

אַבְרָהָם : ابراهيم

אַפְרִיקָה : افريقيا

יְהוּדָה הַנְּשִׂיא : يهودا الناسى (الرئيس)

(د) إسم عام (כָּלְלִי)، وهو كل اسم ليس شخصى، أى الاسماء المشتركة لكل الاشياء مثل :

בֵּית : منزل

שֻׁלְחָן : منضدة

צִפּוּר : عصفور

(و) إسم جماعى (קְבוּלָי)، ويشمل الاسماء التى تأتى فى صورة المفرد ليدل على جماعة من نفس النوع، مثل :

עֲדָה : طائفة

לְהַקָּה : فرقة موسيقية

יְעָר : غابة

٢- الصفة (נִשְׁם-הַתַּאֲר) : وهو الاسم الذى يصف الذات ويحددها من نواح مختلفة من حيث الكم والكيف والحالة والنسب والطابع والخصال :

קָטָן : صغير

רַב : كثير

בְּרִיא : معاف . سليم

עֵבְרִי : عبرى

בִּישׁוֹן : خجلان

٣- العدد (נִשְׁם-הַמִּסְפָּר) : وهو الاسم الذى يميز عدد الذوات أو ترتيبها، مثل :

שְׁלֹשָׁה : ثلاثة

הַרְבִּיעִי : الرابع

٤- الضمير (שֵׁם - הַגִּוּף) : وهو الاسم الذى يحل محل اسم آخر أو يرمز إليه مثل:

הוא : هو

זאת : هذه

أوزان الاسماء : הַמְשָׁקֵל

تبنى الأسماء عموماً وفقاً لأوزان ثابتة (מְשָׁקֵלִים)، بمعنى أن لها بناءً نحويًا موحدًا من حيث عدد الحركات والمقاطع والحروف الجذرية وحروف العلة (אָמוֹת הַקְּרִיאָה) أو الحروف الزائدة، كما أنها تتشابه أيضاً عند إلحاقها بالضمائر المتصلة. ومن أشهر هذه الأوزان :

- ١- وزن פִּעֵל ، مثل עֶבֶד : عبد
- ٢- وزن פְּעִיל ، مثل קָצִיר : حصاد
- ٣- وزن פִּעַל ، مثل בָּרַק : برق
- ٤- وزن מְפַעֵל ، مثل מְגַרֵשׁ : ملعب
- ٥- وزن מְפַעֵלָה ، مثل מְנַהֵלָה : إدارة
- ٦- وزن פְּעִלָן ، مثل לְמַדָּן : متقف - متعلم

المذكر والمؤنث:

ينقسم الأسماء فى العبرية إلى جنسين فقط : مذكر ومؤنث. وينقسم من حيث العدد إلى مفرد وجمع ومثنى.

الاسم المذكر : שֵׁם זָכָר

تأتى غالبية الكلمات فى العبرية فى صورة المذكر، وليس للاسم المذكر علامات خاصة تميزه، ولكن يمكن حصر حالات الاسم المذكر فليما يلى :

١- إذا دل على شعب مثل :

יִשְׂרָאֵל (عَم) : شعب إسرائيل

אֲשׁוּר (عَم) : شعب آشور

٢- إذا دل على مذكر حقيقي، مثل أسماء الأعلام المذكرة אֲבִרְהָם

٣- إذا دل على جبل أو نهر أو بحر، وأسماء المعادن مثل :

הַלְבָּנוֹן : جبل لبنان

הַפְּרָת : نهر الفرات

הַפְּרָמֶל : جبل الكرمل

יַם סוּף : البحر الأحمر

כֶּסֶף : فضة

٤- إذا انتهى الاسم بسيجول وهاء مثل :

רֹאעָה : راعي

שָׂדֵה : حقل

٥- الأسماء المنتهية بنهاية التانيث הֶה ولكنها منبورة الأول (מִלְעִיל) تعتبر مذكرة شنوذا ، مثل:

לַיְלָה : ليل

חֹרֶשֶׁה : دغل

ولذلك تأتي صفاتها مذكرة فنقول :

לַיְלָה טוֹב : مساء الخير

وأيضا: גַּחְלָה (الصورة القديمة من גַּחַל : نهر)

٦- كثير من الأسماء التي لا تنتهي بإحدى نهايات الأسم المؤنث التي سترد فيما بعد.

الاسم المؤنث : נָשִׁים נִקְבָּה

يكون الإسم فى اللغة العبرية مؤنثاً فى الحالات التالية :

١- إذا دل على مؤنث حقيقى مثل :

מָרִים : مريم	אִם : أم
פֵּלָה : عروس	בַּת : بنت

٢- القارات والدول والمدن مثل :

צֶרֶפֶת : فرنسا	אַפְרִיקָה : أفريقيا
קַהֲרֵיר : القاهرة	לונדון : لندن
אַסִּיָּה : آسيا	חֵיפָה : حيفا

٣- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

יָד : يد	רַגְלַי : قدم - ساق
קַרְנָי : قرن	עַיִן : عين

٤- الاسماء التى تنتهى بإحدى النهايات التالية :

א- ה	مثل	מַלְחָמָה : حرب
ב- ת	مثل	טַבַּעֶת : خاتم
ג- ת	مثل	צַלְחַת : صحن
ד- ת	مثل	שַׁבָּת : يوم السبت
ה- ית	مثل	דִּלְת : باب
ו- ית	مثل	מְכוֹנֵית : سيارة
ז- ית	مثل	נְשִׂגְרֵירֶת : سفارة

٥- هذه المجموعات من أسماء وأنواع الطير والعناصر والمعانى المجردة تعتبر مؤنثه وإن كان بعضها على صيغه شذوذاً :

אָרֶץ :	אָרֶץ :	אָרֶץ :	אָרֶץ :
אֶשׁ :	אֶשׁ :	אֶשׁ :	אֶשׁ :
כּוֹס :	כּוֹס :	כּוֹס :	כּוֹס :
בַּיִת :	בַּיִת :	בַּיִת :	בַּיִת :
נֶפֶשׁ :	נֶפֶשׁ :	נֶפֶשׁ :	נֶפֶשׁ :
חֶרֶב :	חֶרֶב :	חֶרֶב :	חֶרֶב :
בֶּטֶן :	בֶּטֶן :	בֶּטֶן :	בֶּטֶן :

٦- هناك أسماء تقبل التذكير والتأنيث مثل :

חַיִּי :	חַיִּי :	חַיִּי :	חַיִּי :
דֶּג :	דֶּג :	דֶּג :	דֶּג :
לְשׁוֹן :	לְשׁוֹן :	לְשׁוֹן :	לְשׁוֹן :
רוּחַ :	רוּחַ :	רוּחַ :	רוּחַ :
פְּנִים :	פְּנִים :	פְּנִים :	פְּנִים :

٧- الأسماء المنتهية بحرف تاء من أصل بنية الكلمة (ليست تاء اشتقاقية من مصدر الفعل أو الاسم) مثل :

בֵּית :	בֵּית :	בֵּית :	בֵּית :
לְמוֹת :	לְמוֹת :	לְמוֹת :	לְמוֹת :
זֵית :	זֵית :	זֵית :	זֵית :
מוֹפֵת :	מוֹפֵת :	מוֹפֵת :	מוֹפֵת :

وغيرها تعتبر كلمات غير مؤنثة وتعامل معاملة المذكر في حالة الجمع :

בֵּית _____ בְּתִים منازل
 שֵׁרוֹת _____ שֵׁרוֹתִים خدمات

٨- كثير من الاسماء المؤنثة تبني من صورة المذكر عن طريق إضافة علامة التانيث ת أو ית في نهايتها، مثل :

ילד	:	فتاة	_____	ילדה	:	طفلة
עגוז	:	عجوز	_____	עגונה	:	عجوز
פלף	:	ملعقة	_____	פלפית	:	ملعقة صغيرة
עזר	:	عون مساعدة	_____	עזרה	:	مساعدة
משל	:	حكم	_____	משלה	:	حكومة
משטר	:	نظام حكم	_____	משטרה	:	شرطة

المفرد والمثنى والجمع

יחיד, זוגי, רבתי

قلنا ان الاسم ينقسم من حيث العدد فى العبرية إلى مفرد ومثنى وجمع.

وفيما يتعلق بالاسم الجمع فإن هناك جمع المذكر وجمع المؤنث.

١- الجمع المذكر: רבתי

علامة الجمع المذكر هي : (רבתי) وتضاف إلى نهاية الاسم المذكر المفرد فتحوله إلى جمع.

مثل :

חבט: חבטות أحصنة: אֲחֻצֵּוֹת

ولما كانت الأسماء المذكرة فى العبرية ترد على أن أوزان مختلفة، وبما أن إضافة نهاية الجمع إلى الاسم تؤثر على وضع النبرة فيه، فإن حركات الاسم المفرد تتغير داخل كل وزن من أوزانه بما يناسب صحة القاعدة الأساسية للنبر بحيث لا يكون فى الاسم المجموع سوى مقطع واحد يستحق النبر حسب القاعدة المتفق عليها من قبل.

ولو نظرنا إلى المثال السابق فى كلمة חבט لووجدنا أن الكلمة مكونة من مقطع واحد ذى حركة طويلة منتهية بسكون تام، أى أنه مقطع مقفول طويل يقع عليه النبر. وفى الجمع أضيفت نهاية الجمع فأصبحت الكلمة مكونة من مقطعين، الأول طويل مفتوح وهو المكون من السامبخ والشوروق، חבט وبالطبع فهو لا يستلزم نبرا. ثم المقطع الثانى المقفول وهو مكون من السامبخ والحيريق جانول ثم الميم. רבתי وهذا المقطع، يستلزم النبر وكهذا يكون النبر قد انتقل إلى المقطع الثانى.

ومن هذا المثال يمكننا أن ندرك أن الاسم المفرد المكون من مقطع واحد مشكل بحركة طويلة لا يختلف تشكيله عند إضافة علامة الجمع إليه لأنه لا يخالف قاعدة النبر فى شكله الأصلى.

أما بالنسبة للأوزان الأخرى من الأسماء فإنها لا تتفق تلقائياً مع قاعدة انتقال النبر عند زيادة علامة الجمع، ولذا تجرى تغييرات في حركاتها لتتفق مع القاعدة.

ويمكننا أن نجمع معظم أوزان الاسم في العبرية وأكثرها شيوعاً في القواعد التالية :

١- معظم الأسماء التي ترد على أوزان الأسماء السيجولية التي أشرنا إليها من قبل في درس النبر (راجع أوزان الأسماء السيجولية في درس النبر) تجمع

على وزن : פִּעֻלִּים

מַלְכִים	:	ملوك	מֶלֶךְ	:	ملك
סִפְרִים	:	كتب	סֵפֶר	:	كتاب
נְעָרִים	:	صبيان	נֶעֱר	:	صبي

وهكذا في سائر أوزان الأسماء السيجولية.

٢- جميع الأسماء التي يكون المقطع الأول منها مشكلاً بالفتحة الطويلة ويكون المقطع الثاني منها مشكلاً أيضاً بالفتحة الطويلة مثل (גִּבּוֹר : شئ) أو الصيريه مثل (עֵינַי : عجوز) أو الحولام جادول مثل (גָּדוֹל : كبير) أو الشوروق مثل (קָטוּל : مقتول) تحول حركة المقطع الأول منها عند الجمع إلى سكون متحرك وتظل حركة المقطع الثاني كما هي.

גִּבּוֹר	:	كلمة - قول	גִּבּוֹרִים	:	كلمات
מֶשֶׁל	:	مثل	מִשְׁלֵים	:	أمثلة
עֵינַי	:	شيخ - عجوز	עֵינַיִם	:	شيوخ - عجائز
קָטוּל	:	مقتول	קָטוּלִים	:	قتلى
גָּדוֹל	:	كبير	גָּדוּלִים	:	كبار

٣- جميع الأسماء المبنوءه بمقطع طويل مفتوح مشكلاً بالحولام جادول ومقطعها الثاني طويل مقفول لا تتغير حركة المقطع الأول منها عند إضافة علامة الجمع وتتحول حركة المقطع الثاني إلى سكون. مثل :

שׁוּמְרֵי : حارس

٢- الجمع المؤنث :

(أ) علامة الجمع المؤنث إذا كان المفرد منتهيا بـ ת أو ת أو ת أو ת هي (-ות)

مثل :

צִלְחֹת : أطباق	צִלְחָת : طبق
סוּסוֹת : أفراس	סוּסָה : فرس
שִׁבְתוֹת : أيام السبت	שִׁבְתָּ : سبت
מְחַבְרוֹת : كراسات	מְחַבְרָת : كراسة

(ب) علامة الجمع المؤنث إذا كان الاسم منتهيا بـ ית هي : יות

وإذا كان منتهيا بـ ית يكون יות :

مثل :

זוּיּוֹת : زوايا	זוּיִת : زاوية
קְבִיּוֹת : براميل	קְבִיִת : برميلة
חַוִּיּוֹת : حوانيت	חַוִּיִת : حانوت
מְלָכּוֹת : ممالك	מְלָכָה : مملكة

ونلاحظ أن نهاية التانيث تحذف في جميع الحالات قبل وضع نهاية الجمع المؤنث إلا في المثال المنصوص عليه وبعض صور الجمع الأخرى السماعية.

الجمع الشاذ :

١- هناك عدد من الأسماء المذكورة تجمع على صيغة المؤنث أى بوضع علامة الجمع المؤنث فى نهايتها، ولكنها تظل تعامل معاملة المذكر مع الصفات وما إلى ذلك :

אָב : أب	אָבוֹת : آباء
שֵׁם : اسم	שֵׁמוֹת : أسماء

مثل:

רחוב : شارع	חשבון : حساب
כיסא : كرسى	לוח : لوح
ארון : نولاب	שלטון : سلطة
קרפץ : ضحية	שלחן : مائدة
חלום : حلم	קול : صوت
מקום : مكان	ארץ : أرض

والاسماء من هذا النوع وغيره، والتي ينتهى معظمها بالنهاية - אָ أو النهاية אַ تشير إلى أهمية المراجعة القاموسية. وبالنسبة لتغير حركات الاسم المؤنث فى حالة الجمع، فإننا نكتفى بعرض بعض الأوزان الإسمية الأكثر شيوعاً. وفيما عدا هذا يراجع الطالب فى جدول تغير حركات الاسم فى مرحلة التخصص المقدمة.

٢- الأسماء المؤنثة التى ترد على وزن : פִּלְלוּת تجمع على وزن פִּלְלוּת

ילדה : طفلة

ילדות : أطفال

בנות : بنات

בערות : بنات

٣- الأسماء التى ترد على نفس الوزن مع اختلاف حركة الحرف الأول إلى حيريق تجمع على نفس الوزن :

שפחה : جارية

שפחות : جوارى

٤- هناك عدد من الكلمات المؤنثة تجمع جمعاً شاذاً على صيغة المذكر مثل :

ביצה : بيضة

ביצים : بيض

יונה : حمامة

יונים : حمام

وعلى الطالب أن يقوم دائماً بمراعاة هذه الحالات بالكشف على الأسماء ليعرف الشاذ منها وغير الشاذ.

٥- هناك أسماء تجمع على صيغة المذكر والمؤنث مثل :

נְהַר : نهر
נְהַרִים - נְהַרוֹת : أنهار

הַר : جبل
יַעַר : غاية

שָׁבועַ : أسبوع
שָׂדֵה : حقل

חַלּוֹן : نافذة
כַּנָּף : جناح

٦- هناك فيما عدا هذا، من الأسماء ما يجمع جمعاً سماعياً شاذاً ولا يفيد في معرفتها سوى حفظها أو المراجعة القاموسية بانتظام مثل :

אִשָּׁה : امرأة
בָּנִים : نساء

אִישׁ : رجل
אֲנָשִׁים : رجال

בַּת : بنت
בָּנוֹת : بنات

בֵּית : بيت
בֵּיתִים : بيوت

שׁוּק : سوق
שׁוּקִים : أسواق

עִיר : مدينة
עָרִים : مدن

٧- الأسماء التي تدل على الجماعة ليس لها جمع، مثل :

אָדָם : إنسان
בָּקָר : بقر

٨- الأسماء التي تدل على المواد والمعادن ليس لها جمع، مثل :

זָהָב : ذهب
בְּרֹזֶל : حديد

٩- هناك أسماء تأتي على صورة الجمع وليس لها مفرد، مثل :

פְּנִים : وجه
חַיִּים : حياة

صيغة المثني :

علامة التثنية في العبرية هي : (ים)

وتستخدم صيغة التثنية في العبرية مع جميع الأسماء بل في حالات محددة

هي :

١- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

עַיִן : عين עֵינַיִם : عينيان

אָזן : أذن אָזְנַיִם : أذنان

٢- في الأعداد المثناة مثل :

שְׁנַיִם : إثنان אֲלָפִים : ألفان

٣- الأشياء المكونة بطبيعتها من جزئين :

מִסְפָּרִים : مقص מְכַנְסִים : بنطلون

גַּעְלִים : حذاء מְלַקְחִים : ملقط - كماشة

٤- أسماء الزمن عند تثنيها مثل :

יּוֹמִים : يومان שְׁבֻעַיִם : أسبوعان

שְׁנַתַּיִם : سنتان חֳדָשִׁים : شهران

ملاحظات على صيغة المثني :

١- الأسماء الخارجة عن الأنواع السابقة تثني في العبرية بأن توضع في

صيغة الجمع ثم يسبق الاسم بكلمة שֶׁי إذا كان مذكراً مثل :

שְׁנַיִם יְלָדִים : ولدان

أو يسبق بكلمة שֶׁת إذا كان مؤنثاً مثل :

שְׁתֵּי יְלָדוֹת : بنتان

٢- هناك أسماء ترد على صيغة المثنى وهى فى الحقيقة ليست بمثنى - مثل:

שָׁמַיִם : سماء

מִצְרַיִם : مصر

מַיִם : ماء

٣- يعامل الاسم المثنى معاملة الجمع من حيث صفاته وتصريفه مع الضمائر.

٤- بعض الأسماء التى تقبل التثنية لا تظل فى صيغة التثنية عند وضعها فى صيغة الجمع وتقبل نهاية الجمع.

חַיִל הַרְגָלִים : سلاح المشاة

אַרְבַּע רַגְלִים : أربع أقدام

٥- يلاحظ أن نهاية التأنيث وهى الهاء تقلب عند التثنية إلى تاء (أنظر تثنية كلمة سنة فى أسماء الزمن).

שְׁנַתַּיִם : سنتان

שָׁנָה : سنة

تدريبات تרגילים

(أ) بين جنس كل اسم (مذكر أو مؤنث) من الأسماء التالية وعدده (افراد أو مثلى أو جمع).

(ب) ضع الأسماء المفردة فى حالة الجمع.

(ج) ضع الأسماء التى تقبل التثنية فى حالة التثنية.

(د) حول الأسماء الجمع والمثناه إلى أصولها المفردة.

قادر :	יָכֹל	جانع :	רָעַב
خطاب :	מִכְתָּב	الثعب :	הַשׁוֹעָל
تدريب :	תְּרַגֵּיל	كلب :	כֶּלֶב
أرنبية :	אַרְנֵבֶת	جنيه :	לִירָה
عجوز :	זְקֵנָה	صيبة :	עֲלָמָה
صبيان :	בָּעָרִים	قوى :	חֲזָק
فلاح :	אֶפֶר	تفاحة :	תְּפֹיחַ
الجرة :	הַפֶּר	النظارة :	הַמְשַׁקְפִים
طيبون :	טוֹבִים	سنتان :	שְׁנַתִּים
الغريب :	הַזָּר	ظهر :	צִהָרִים
أولاد :	בָּנִים	دقائق :	דְּקוּת
حكيم :	חָכִים	ملك :	מֶלֶךְ
لص :	גַּנֵּב	كتب :	סְפָרִים
كبيرة :	גְּדוֹלָה	كاتب :	סוֹפֵר
كراسة :	מַחְפָּרֶת	التجار :	הַסוֹחָרִים
ضابط :	קַצָּיִן	جيش :	צְבָא
باب :	דְּלֵת	سقف :	תְּקֵרָה
أزهار :	פְּרָחִים	بداية :	תְּחִילָה
مصعد :	מַעְלֵית	كوكب :	כּוֹכֵב
حقيقية :	יְלֻקוֹט	سيارة :	מְכוּנֵית
ايران :	פָּרַס	خطأ :	טְעוּת
خد :	לְחִי	مقبض :	יְדֵית

שְׁעוֹר שְׁמִינִי (ח)

الدرس الثامن

الضمائر الشخصية

בְּנֵי הַיָּשָׁר

تنقسم الضمائر الشخصية في اللغة العبرية، مثل اللغة العربية، إلى : ضمائر شخصية منفصلة، وضمائر شخصية متمثلة بالاسم أو بالحروف وبأدوات الربط أو بالفعل.

(أ) الضمائر الشخصية المنفصلة

אֲנִי : أنا	אֲנִי-אֲנִי : نحن
אַתָּה : أنت	אַתָּם : أنتم
אַתְּ : أنت	אַתֶּן : أنتن
הוא : هو	הם : هم
היא : هي	הן : هن

وتوجد في العهد القديم صورة أخرى لضمير المفرد المتكلم، وهي אֲנִי .

الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم

تصريف الاسم

בְּפִיט הַשֵּׁם

عندما نريد في العبرية أن ندل على امتلاك شخص ما أو عدة أشخاص لشيء أو لأشياء، فإننا نستخدم أنواعا معينة من الضمائر تلحق بنهاية الشيء المملوك لتدل على ضمير الملكية، وهي الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم.

وهناك مجموعتان من ضمائر الملكية المتصلة بالاسم :

مجموعة تلحق بالاسم المفرد (المذكر - المؤنث).

ومجموعة تلحق بالاسم الجمع (المذكر - المؤنث).

١- تصريف الاسم المفرد المذكر :

إذا افترضنا أن لدينا كلمة مثل حصان (חָסָן) بالعبرية، وهي اسم مفرد مذكر فإننا نلحق بها الضمائر الدالة على كل شخص على النحو التالي :

حِصَانِي	_____	’	חָסָנִי
حِصَانِكَ	_____	ךָ	חָסָנֶךָ
حِصَانِكَ	_____	ךָ	חָסָנֶיךָ
حِصَانِهِ	_____	וְ	חָסָנָו
حِصَانِهَا	_____	הָ	חָסָנָהּ
حِصَانِنَا	_____	נָ	חָסָנֵנוּ
حِصَانِكُمْ	_____	כֶּם	חָסָנֵיכֶם
حِصَانِكُنَّ	_____	כֶּן	חָסָנֵיכֶן
حِصَانِهِمْ	_____	ם	חָסָנֵיהֶם
حِصَانِهِنَّ	_____	ן	חָסָנֵיהֶן

وعلى هذا تكون النهايات التي ألحقناها بكلمة חָסָן هي ضمائر الملكية الدالة على كل شخص (المتكلم - المخاطب - الغائب) في حالات الافراد والجمع.

ملاحظات :

١- عند تصريف الاسم هناك أسماء تظل حركاتها ثابتة (תְּנוּעוֹת קִיּוּמוֹת) .
 وأسماء أخرى تستلزم تعديلا في حركاتها תְּנוּעוֹת מְשַׁתַּמְנוּת نتيجة لتغير
 موقع النبر فيها . والمقاطع الثابتة أثناء التصريف هي :

(أ) المقطع المقبول غير المنبور والمحرك بحركة قصيرة مثل :

תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :
תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :	תְּלַמִּיד :

(ب) كل حركة طويلة متلوة بحرف مد مثل :

קִיר :	קִיר :	קִיר :	קִיר :
קִיר :	קִיר :	קִיר :	קִיר :

(ج) القامص والصيريه قبل النهاية - וַת אוּ - יַת , مثل :

זִלוֹת :	זִלוֹת :	זִלוֹת :	זִלוֹת :
זִלוֹת :	זִלוֹת :	זִלוֹת :	זִלוֹת :

(د) القامص والصيريه في أسماء مثل :

זִיב :	זִיב :	זִיב :	זִיב :
זִיב :	זִיב :	זִיב :	זִיב :

٢- يقتصر منهجنا في هذه المرحلة على الاسماء ذات المقاطع الثابتة فحسب،
 وعن إضافة الضمائر إلى الأسماء التي تحتوى على مقاطع غير ثابتة (أى
 التي تستلزم تعديلا في حركاتها) فيجب مراعاة ذلك عند التصريف .

٣- الكلمات المنتهية بعلامة التذكير -וְ عند إسنادها الضمائر يتم حذف علامة

التذكير ثم تلحق الضمائر بالاسم مثل : מוֹרְהוּ תְּסִיב :

מוֹרִי - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ
 מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהוּ .

٢- تصريف الاسم المفرد المؤنث :

أما إذا أخذنا كلمة مثل (פִּרְסָה) فرس، وهى اسم مفرد مؤنث فإننا نلاحظ أنه من الضرورى عند تصريفها أن نقلب الهاء علامة التانيث إلى تاء ثم نضيف الضمائر التى أضفناها إلى الاسم المفرد دون أى تغيير فى هذه الضمائر :

فرسى	פִּרְסָה	פִּרְסָתִי
فرسك	פִּרְסָתְךָ	פִּרְסָתֵךְ
فرسك	פִּרְסָתֶיךָ	פִּרְסָתֵיךָ
فرسه	פִּרְסָתּוֹ	פִּרְסָתָיו
فرسها	פִּרְסָתָהּ	פִּרְסָתֶיהָ
فرسنا	פִּרְסָנוּ	פִּרְסָנֵנוּ
فرسكم	פִּרְסָכֶם	פִּרְסָתֵכֶם
فرسكن	פִּרְסָכֶן	פִּרְסָתֵיכֶן
فرسهم	פִּרְסָתָם	פִּרְסָתֵיהֶם
فرسهن	פִּרְסָתָן	פִּרְסָתֵיהֶן

ملاحظات :

(أ) نلاحظ أن الفتحة الطويلة تحت السامبخ ظلت كما هى إلا مع ضميرى أنتم وأنتن فقد قصرت إلى فتحة قصيرة، وذلك لأن النبر مع هذين الضميرين ينتقل إلى مقطع الضمير، لإبراز الفارق بين الميم فى أنتم والنون فى أنتن، وبالتالي لزم تقصير المقطع السابق على الضمير حتى لا يكون مقطعا طويلا يستلزم النبر.

(ب) فى الأسماء المؤنثة التى ترد بنهاية أخرى غير פִּير فإن علامات التانيث تضاف إليها دون أى حذف، وإن كان الأمر يستلزم بعض التغيير فى بقية الكلمة مثل :

مכוניתى	: سيارتى
ילדותי	: طفولتى
משלחתך	: وفدك
מחברתכם	: كراستكم

تدريسي :

صرف الاسماء التالية مع الضمائر:

מוֹרָה - תְּלַמִּידָה - חַנוּת - יְלָדוֹת - שִׁירָה - בִּירָה .

٢- تصريف الاسم الجمع المذكر:

إذا افترضنا أن لدينا كلمة مثل : أَحصنة : סוֹסִים، وهي جمع مذكر، فإن الضمائر التي تلحق بها تختلف عن ضمائر الاسم المفرد وتكون على النحو التالي:

أحصنتي	י	_____	סוֹסִי
أحصنتك	יָךְ	_____	סוֹסֶיךָ
أحصنتك	יְךָ	_____	סוֹסֶיךָ
أحصنته (av)	יּוֹ	_____	סוֹסָיו
أحصنتها	יָהּ	_____	סוֹסֶיהָ
أحصنتنا	יְנוּ	_____	סוֹסֵינוּ
أحصنتكم	יְכֶם	_____	סוֹסֵיכֶם
أحصنتكن	יְכֶן	_____	סוֹסֵיכֶן
أحصنتهم	יָהֶם	_____	סוֹסֵיהֶם
أحصنتهن	יָהֶן	_____	סוֹסֵיהֶן

ملاحظات :

(أ) نلاحظ في تصريف الاسم الجمع المذكر أن علامة الجمع لا بد وأن تحذف من الاسم قبل البدء في تصريفه، ثم نضيف الضمائر.

٤- تصريف الاسم الجمع المؤنث :

إذا افترضنا لدينا اسماً مثل أفراس (אַפְרָסוֹת) وهو اسم جمع مؤنث، فإن الضمائر التي تضاف إليه هي نفسها الضمائر التي تضاف إلى الاسم المذكور الجمع. ونلاحظ أن علامة الجمع المؤنث تظل ثابتة عند التصريف.

أفراسي	אֲפְרָסוֹתַי
أفراسك	אֲפְרָסוֹתֶיךָ
أفراسك	אֲפְרָסוֹתֶיךָ
أفراسه	אֲפְרָסוֹתָיו
أفراسها	אֲפְרָסוֹתֶיהָ
أفراسنا	אֲפְרָסוֹתֵינוּ
أفراسكم	אֲפְרָסוֹתֵיכֶם
أفراسكن	אֲפְרָסוֹתֵיכֶן
أفراسهم	אֲפְרָסוֹתֵיהֶם
أفراسهن	אֲפְרָסוֹתֵיהֶן

٥- هناك طريقة أخرى لإلحاق الضمائر بالأسماء، وذلك باستخدام كلمة שָׁל (وفي هذه الحالة تلحق الضمائر بكلمة שָׁל نفسها ويرد الاسم قبلها في حالة التعريف مثل :

أفراسكم	הַסּוֹסִים שְׁלָכֶם
كتابها	הַסּפָרִים שְׁלָהּ
مدرستنا	הַמּוֹרֶה שְׁלָנוּ
كتبهم	הַסּפָרִים שְׁלָהֶם

تصريف الاداء של :

שְׁלִי - שְׁלָהּ - שְׁלָךְ - שְׁלֹ - שְׁלָה - שְׁלָנוּ -
 שְׁלָכֶם - שְׁלָכֶן - שְׁלָהֶם - שְׁלָהֶן .

تدريب

١- صرف الأسماء التالية مع الضمائر المتصلة :

- שֶׁלְחֹן - יְלָדִים - עֲבוּדָה - חֲבֵרִים - פְּתָה - זְמַן - מוֹרוֹת -
בֵּית - בַּת(בְּתִי) - אִשָּׁה (אִשְׁתִּי) - אִם (אִמִּי) - אָב (אָבִי -
אָבִיָּה...) - אָח (אָחִי - אָחִיָּה...) - בַּעַל (בַּעֲלִי...) - לֵב (לְבִי...) .

٢- حول الاسماء التالية من حالة الاسناد المباشر للضمير إلى حالة استعمال
של.:

- הַיַּד שְׁלִי נִמּוּדָג : יָדִי
יָדִי - רַגְלִי - רַגְלִי - בְּעִיּוֹתַי - בְּעִיּוֹתַי - שְׁכֵנִי - מוֹרְתָן
תְּלִמִּידוֹתֶיךָ - מְשַׁפְּחָתֵנוּ - יְלָדְתָה - יְלָדְתָה - תְּלִמִּידֶךָ - לְבוּ -
מִכְתָּבוֹ - עֲבוּדָתָם .

الضمائر المتصلة بالحروف والظروف

هناك عدد من الحروف والكلمات فى العبرية تقابل حروف الجر وظروف المكان فى العربية مثل الباء والكاف واللام وكلمة على وإلى ومع وبين وتحت وما إلى ذلك، وهذه الحروف والكلمات فى العبرية تلحق بها ضمائر خاصة لتدل على الأشخاص وذلك على النحو التالى. (انظر الضمائر المتصلة بالملاحق)

תעוד תשיעי (ט)

الدرس التاسع

الإضافة הסמיכות

عندما يرتبط اسمان في العبرية ارتباطا إضافيا، فإن الاسم الأول يعد مضافا (נִסְמָךְ) والثاني مضافا إليه (סוּמָךְ). ويعتبر الاسم في غير هذه الحالة إسما مطلقا.

وهناك نوعان من صور الإضافة :

١- الإضافة الدائمة أو الثابتة (סְמִיכוּת שֶׁל קְבִיעָה): وذلك حين تكون الاسماء، التي تتركب صيغة الإضافة معنى جديدا لعلقة له بمعنى كل كلمة منفصلة مثل :

בֵּית-יִסְפָּר : مدرسة

ففي هذا المثال نجد أن كلمة בֵּית : بيت ، وكلمة יִסְפָּר كتاب، قد إختفتنا تماما من المعنى، وكونا معنى جديدا يعبر عنهما معا، وهو المدرسة.

ومن ذلك أيضا على سبيل المثال :

יֹתֵב-רֹאשׁ : رئيس (יֹתֵב بمعنى يجلس - جالس، רֹאשׁ بمعنى رأس - رئيس).

נִכְסֵי-לֶאָן-בְּרֹזֶל : شئ حقيقي أو ملموس

(נִכְסֵי- : ممتلكات - לֶאָן: أغنام - בְּרֹזֶל : جديد)

وتطلق أيضا على ما يسمى بالمصطلح الشائع في أيامنا «قائمة الممتلكات» وهي القائمة التي تكتب للزوجة ويحق لها الحصول عليها في حالة الطلاق من زوجها).

שְׂבֻלַת-שׁוֹעַל : الشوفان (نبات)

(שְׂבֻלַת : سنبله، שׁוֹעַל : ثعلب)

٢- الاضافة الارتباطية (סְמִיכוּת שֶׁל זִיקָה) : وذلك حين تعبر الاسماء التي تكون صيغة الاضافة عن معان منفصلة، ولكن يقوم بينها ارتباط يربط بينها للتعبير عن معنى معين، مثل :

עֵתוֹן- עֶרֶב : صحيفة مسائية

אַרוּזַת- בֶּקָר : وجبة إفطار

هنا في هذين المثالين نجد أن الكلمات : עֶרֶב- בֶּקָר وهما المضاف إليه، تحددان وصف المضاف (עֵתוֹן- אַרוּזַת)، حيث أن الصحيفة ليست مجرد صحيفة، بل صحيفة مسائية، والوجبة ليست أية وجبة، بل وجبة الافطار. وهكذا نستنتج من هذه الأمثلة أن المضاف إليه، عادة، يصف المضاف من عدة نواح أو مجالات، ويمكن حصر هذه المجالات فيما يلي :

١- الملكية،	مثل	בֵּית- יוֹסֵף	: بيت يوسف
٢- المكان،	مثل	נְהַרֹת- בֵּבֶל	: أنهار بابل
٣- الزمان،	مثل	תְּפִלַּת- שַׁחֲרִית	: صلاة الفجر
٤- السبب،	مثل	מַחֲלַת- אֶהְבָּה	: مرض الحب
٥- المادة،	مثل	בֵּית- אֲבָנִים	: منزل حجري
٦- الوظيفة،	مثل	אִישׁ- מְלַחֵמָה	: رجل حرب (محارب)
٧- أداة العمل،	مثل	קוֹל- שׁוֹפֵר	: صوت البوق (الصُور)
٨- الوعاء،	مثل	סִיר- בֶּשֶׂר	: قدر اللحم
٩- المقياس والمسافة والوزن،	مثل	חֲצִי- קִילוֹ	: نصف كيلو
١٠- الفاعل،	مثل	עֲקִיצַת- עֶקֶרֶב	: لدغة عقرب

- ١١- المفعول به، כְּבוֹד-אֵב : احترام الاب
 ١٢- الصفة، יִפֶּת-מְרֹאָה : جميلة الطلعة
 ١٣- المبالغة، שִׁיר-הַשְּׁרִים : نشيد الانشاد
 ١٤- الاختصار، יְצִיאַת-מִצְרַיִם : الخروج من مصر
 ١٥- الجزء من الكل، יְדֵי-מֹשֶׁה : يد موسى
 ١٦- إضافة الخاص إلى العام، הַר-סִיַּי ' : جبل سيناء

ويمكن تحويل بعض الجمل التي تفصل فيها ما بين كلمتين بينهما علاقة ملكية باستخدام أنوات الوصل أو حروف النسب إلى جمل إضافة بسيطة على سبيل الاختصار، مثل :

- ١- אָרוֹן פְּשָׁבִיל סְפָרִים : لولاب من أجل الكتب
 فتصبح اختصارا : אָרוֹן סְפָרִים : لولاب كتب
 ٢- שֵׁשׁ לַחֵן לְפִתִּיבָה : مائدة أو منضدة للكتابة
 تصبح اختصارا : שֵׁשׁ לַחֵן פְּתִיבָה : منضدة كتابة
 ٣- פֹּסֶם מִלֵּאָה חֵלֶב : كأس مملوء باللبن
 تصبح اختصارا : פֹּסֶם חֵלֶב : كأس حليب
 وعلى نفس النسق حاول أن تقوم بهذا الاختصار للجمل التالية :

- יָרַד לְשֶׁבֶת : شمعة ليوم السبت
 כְּפִית שֶׁל סֶפֶר : ملعقة صغيرة خاصة بالسكر
 כְּפִית מִפְּלַסְטִיק : ملعقة صغيرة من البلاستيك
 وهناك طريقتان للإضافة في العبرية :

الطريقة الأولى : סְמִיכוּת מִיּוֹדֵעַת (الإضافة بهاء التعريف)

وهى طريقة يربط فيها بين الأسمين بنبرة واصله تسمى (مقيف) وهى عبارة عن شرطة صغيرة توضع بين الاسمين لتدل على إرتباطهما بالإضافة.

وفى هذه الحالة يعتبر الإسمان على معيار النطق والنبر كلمة واحدة. ويترتب على هذا تقصير الحركات الطويلة فى الاسم الأول (المضاف) قصداً إلى المرور عيله بسرعة أثناء النطق. كذلك يترتب على ارتباط الأسمين وإعتبارهما كلمة واحدة وضع نبرة رئيسية واحدة فى كليهما. وعادة تنتقل النبرة إلى المضاف إليه وهذا هو السبب فى تغيير حركات الاسم المضاف كى تتفق مع قاعدة النبر بحيث تصبح جميع مقاطعه غير قابلة للنبر طالما أن النبرة الأساسية قد أنتقلت إلى المضاف إليه.

وهناك تغييرات عامة تقع فى كل من الإسم المفرد والمثنى والجمع عند وضعه فى حالة المضاف نجمها فيما يلى :

١- الاسم المفرد المذكر : تقصر حركاته إذا كانت تقبل التقصير طبقاً لجدول تغير الحركات.

وهناك حالات أساسية للتقصير مثل :

(أ) القامص السابقة للمقطع المنبور تحول إلى سكون. وإذا وقعت تحت حرف حلقى تحول إلى حطاف باتاح :

מָרָק — מֶרֶק יִרְקוֹת : شوربة خضار

אֲדוֹן — אֲדוֹן הָעוֹלָם : سيد العالم

בִּמְל — בִּמְל פּוֹרֵט - סְעִיד : ميناء بورسعيد

فيما عدا الكلمات المنتهية بشوروق تاء أو حيريق جادول تاء مثل :

גְּלוּת : منفى זֹוּית : زاوية

(ب) القامص والصيرية تحت المقطع المنبور تحول إلى باتاح :

זָקוּן זָקוּן הָעִיר
: حكيم المدينة
דְּבַר דְּבַר אֱלֹהִים
: كلمة الرب

(ج) الكلمات ذات المقطع الواحد الطويل لا تتغير بإستثناء الكلمات ذات المقطع

الواحد المشكل بالقامص فتتحول إلى فتحة قصيرة مثل :

כּוֹס כּוֹס הַמַּיִם : كأس الماء
סוּס סוּס הָאֶפֶר : حصان الفلاح

أما كلمة יָד فإنها تصبح في الإضافة יָד בְּחֻזְקָה : يد العزم، حيث تقصر

القامص إلى باتاح.

(د) الاسماء على وزن מִיָּל تتحول في الإضافة إلى وزن מִיָּל ، مثل :

בֵּית : تصبح في الاضافة בֵּית הַדָּוָד : منزل العم

זַיִת : تصبح في الاضافة זַיִת : زيتون

(هـ) الاسماء السيجولية المفردة لا تتغير مثل :

מֶלֶךְ הַמְּלָכִים : ملك الملوك

ولكن كلمة مثل מִן הַדָּר : غرفة تصبح מִן הַדָּר : غرفة الطعام

٢- الاسم المفرد المؤنث :

(أ) جميع الأسماء المؤنثة المنتهية بعلامة التانيث ־ تتحول نهايتها إلى فتحة

قصيرة وتاء ־ مثل :

פְּרוּסָה : شريحة لقمة פְּרוּסַת לֶחֶם : شريحة خبز

סוּסָה : فرس סוּסַת הַיָּלָד : فرس الولد

מַלְכָה : ملكة מַלְכַת הַיּוֹפִי : ملكة الجمال

פְּקִידָה : موظفة פְּקִידַת הַבַּנְק : موظفة البنك

(ب) هناك بعض الأسماء المؤنثة المنتهية بـ ($\text{הָ} \text{ } \text{ְ}$) تتحول علامة الإضافة فيها إلى $\text{וֹ} \text{ } \text{ְ}$ وتأتي معظمها على وزن ($\text{מִפְּעֻלָּה} \text{ } \text{ְ}$)، مثل :

$\text{מְשֻׁלָּה} \text{ } \text{ְ}$: حكومة $\text{מִמְשָׁלַת} \text{ } \text{ְ}$: حكومة مصر

($\text{מִשְׁטֶרָה} \text{ } \text{ְ}$ - شرطة) - ($\text{מִחְלָקָה} \text{ } \text{ְ}$ - قسم) -

($\text{מִנְהָרָה} \text{ } \text{ְ}$ - نفق) - ($\text{אִשָּׁה} \text{ } \text{ְ}$ " $\text{אִשְׁתִּי} \text{ } \text{ְ}$ " - زوجة) - ($\text{מִסְעָדָה} \text{ } \text{ְ}$ - مطعم)

- ($\text{מִכְלָלָה} \text{ } \text{ְ}$ - معهد - كلية) - ($\text{מִפְּקָדָה} \text{ } \text{ְ}$ - قيادة) .

(ب) أما الأسماء المؤنثة التي ترد بغير هذه النهاية فلا تتغير نهايتها وتنطبق عليها هي والأسماء المؤنثة دون نهاية التانيث قاعدة تقصير الحركات إذا كانت من الأوزان التي تقبل التقصير .

٣- الاسم الجمع المذكر :

(أ) جميع الأسماء الجمع المذكر تتحول نهاية الجمع فيها وهي الحيريق جادول والميم إلى صيرية ويود لفتح المقطع ورفع ضرورة النبر عنه - مثل :

$\text{סוּסִים} \text{ } \text{ְ}$: أحصنة $\text{סוּסֵי הַיַּעַר} \text{ } \text{ְ}$: أحصنة الصبي

$\text{מִכְתָּבִים} \text{ } \text{ְ}$: خطابات $\text{מִכְתָּבֵי אֱהָבָה} \text{ } \text{ְ}$: خطابات غرامية

(ب) وإذا كان الاسم الجمع من الأوزان التي تقبل حركاتها التقصير أجرينا التعديل الواجب في الحركات .

٤- الاسم الجمع المؤنث :

لا تتغير نهاية الجمع المؤنث وهي الحولام المشبعة والتاء في حالة الإضافة . ولكن إذا كان الاسم من الأوزان التي تقبل تقصير الحركات أجرينا التعديل اللازم مثل :

$\text{מִלְחָמוֹת} \text{ } \text{ְ}$ $\text{מִלְחָמוֹת דְּמִים} \text{ } \text{ְ}$: حروب دموية

$\text{פָּטָאֵר} \text{ } \text{ְ}$ $\text{פָּטָאֵר גְּבִינָה} \text{ } \text{ְ}$: فطائر جبن

٥- الاسم المثنى :

يخضع الاسم المثنى لتغيير نهايته كما يحدث في الاسم الجمع المذكر أى أن النهاية تتحول إلى صيريه يود لفتح المقطع. وإذا كان من أوزان الأسماء التى تقبل تغيير الحركات أجرينا التغيير مثل :

יָדַי : يدان יָדַי הַיְּלָד : أيدى الولد

שִׁפְתַי : شفتان שִׁפְתַי הַבַּת : شفتا البنت

ونلاحظ أن المقيف وهى النبرة الواصلة قد اختلفت فى كثير من النصوص العبرية الحديثة كتابة وإن كان هذا لا ينفى أثرها فى ربط الكلمات.

ملاحظات :

فى هذا النوع من الإضافة (الإضافة البسيطة)، وهى التى تميز لغة (المقرا) (العهد القديم) نلاحظ أنه من الممكن أن يأتى للمضاف أكثر من مضاف إليه مثل:

יָמַי שְׁנַי חַיֵּי אַבְרָהָם : أيام سننى حياة ابراهيم

الطريقة الثانية : الإضافة بكلمة שֶׁל

تصاغ الإضافة أحيانا، ولاسيما فى العبرية الحديثة، بوضع كلمة שֶׁל أداة الملكية بين المضاف والمضاف إليه دون أن يحدث تغيير فى تشكيل المضاف (اتبعت هذه الطريقة فى لغة المشنا).

وهناك طريقتان لصياغة هذا النوع من الإضافة :

(أ) بإلحاق أداة التعريف إلى كل من طرفى الإضافة :

הַמִּזְבֵּחַ שֶׁל הַכֹּהֵן : مدرس الفصل

הַבָּקָר שֶׁל הָאֶפֶר : بقرة الفلاح

הַמְּזֻבָּר שֶׁל הָאוֹמוֹת הַמְּאוֹחָדוֹת : سكرتير الأمم المتحدة

(ب) بإلحاق ضمير بالمضاف يعود على المضاف إليه المعرف بهاء التعريف

بشرط أن يكون من جنسه وعدده وذلك للتأكيد على المضاف مثل :

בֵּית יוֹסֵף : منزل يوسف
تصبح : בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף

لجنة الهدنة : וְעַד שְׁבִיתַת הַנֶּשֶׁק
تصبح : וְעַד שְׁבִיתַת הַנֶּשֶׁק
أحصنة الفلاح : סוּסֵי הָאֶפֶר
تصبح : סוּסֵי שֶׁל הָאֶפֶר
ملحوظات هامة :

١- يجب أن نلاحظ أن الإسم فى اللغة العبرية يكون معرّفاً فى الحالات التالية:
(أ) إذا دخلت عليه أداة التعريف.

(ب) إذا كان مضافاً إلى ضمير من ضمائر الرفع المتصلة.

(ج) إذا كان اسم علم.

ولا يجوز أن يعرف الاسم بأكثر من طريقة واحدة بمعنى أنه لا يصح أن تدخل عليه أداة التعريف ثم يلحق به ضمير من ضمائر الرفع أو العكس.

٢- لا يجوز إدخال فاصل بين المضاف والمضاف إليه : لا نقول : שְׁבִיתַת פְּעֻשִׁים יְמָאִים : إضراب حوالى عشرون بحارا، إذ فى هذه الحالة إما أن تستخدم الأداة שֶׁל أو نستعيض عن حرف الكاف بكلمة בְּפֶּרֶךְ : تقريبا، فى نهاية الجملة، فنقول :

הַשְּׁבִיתָה שֶׁל פְּעֻשִׁים יְמָאִים

أو שְׁבִיתַת עֲשָׂרִים יְמָאִים בְּפֶּרֶךְ

٢- فى حالة وجود أكثر من مضاف إليه فى الجملة يستحسن استخدام الأداة שֶׁל فى صياغة الجملة، فلا نقول :

הַנְּהַלַת אֶרְגוֹן סוּחָרִי- הַיְרָקוֹת

اتحاد منظمة تجار الخضروات، بل نقول:
הַהֲנֵהְלָה שֶׁל אֶרְגוֹן סוֹחְרֵי-הַיָּרְקוֹת.

تطبيقات وتدريبات على الإضافة

١- كتاب التلميذ

-סֵפֶר הַתְּלָמִיד

- הַסֵּפֶר שֶׁל הַתְּלָמִיד

- סִפְרוֹ שֶׁל הַתְּלָמִיד

٢- كراسة التلميذة

מִחְבֵּרַת הַתְּלָמִידָה

הַמִּחְבֵּרַת שֶׁל הַתְּלָמִידָה

מִחְבֵּרְתָּהּ שֶׁל הַתְּלָמִידָה

٣- جنود الأعداء

חִילֵי הָאוֹיְבִים

הַחִילִים שֶׁל הָאוֹיְבִים

חִילֵיהֶם שֶׁל הָאוֹיְבִים

٤- فساتين الفتيات

שִׁמְלוֹת הַנְּעוֹרוֹת

הַשִּׁמְלוֹת שֶׁל הַנְּעוֹרוֹת

שִׁמְלוֹתֵיהֶן שֶׁל הַנְּעוֹרוֹת

٥- ضع الجمل الآتية في حالة الإضافة بالصور الثلاث :

منزل الرجل - بندقية الجندي - عيون الفتاة - سرير الطفل -
مدرس الفصل - لغة الشعب - تجار المدينة - لصوم السيارات.

٦- حول الجمل الآتية من صورة الاضافة بالادة **שָׁל** أو مع أدوات الربط إلى
الاضافة البسيطة :

نموذج :

- פּרָטִים שָׁל חֵבֶר** : بطاقة عضوية **פּרָטִים חֵבֶר**
- ١- **פּרָטִים שָׁל חֵבֶר** : تذاكر عضوية
- ٢- **שִׁירִים שָׁל חַג** : أغاني العيد
- ٣- **בְּקֻבּוּקִים מְלֵאִים יַיִן** : زجاجات مليئة بالخمير
- ٤- **עֵתוֹנִים שִׁיוֹצְאִים פְּעֻרָב** : صحف تصدر في المساء
- ٥- **שָׁפוֹן שָׁל וְתִיקִים** : إسكان للقمامي
- ٦- **שְׁעוּרִים שָׁל עֵבְרִית** : دروس العبرية
- ٧- **שְׁעוּרִים לְאַנְגְּלִית** : دروس الانجليزية
- ٨- **אִישׁ שֵׁישׁ לוֹ פֵּית (בַּעַל)** : رجل لديه منزل
- ٩- **תַּחֲנָה שָׁל רַפֶּבֶת** : محطة قطار
- ١٠- **מְנוֹרָה שְׁשָׁמִים עַל הַשׁ לְחֹן** : شمعدان يضعونه على المائدة
- ١١- **קְבוּצָה שָׁל יְלָדִים** : جماعة من الأولاد
- ١٢- **עֲבוּדָה שְׁעוֹשִׁים בְּיַד** : عمل يصنعونه يدويا
- ١٣- **אַרוּחָה שְׁאוֹכְלִים בְּבֶקֶר** : وجبة ياكلونها صباحا
- ١٤- **מְכוֹנוֹת לְכֻבִּיסָה** : ماكينات للغسيل (غسالات)
- ١٥- **הַפְּסָקָה בַּצְהָרִים** : راحة في الظهيرة
- ١٦- **טְפוֹת בְּשִׁבִיל הָעֵינִים** : قطرة للعيون
- ١٧- **מְשַׁקְפִים הַשֶּׁמֶשׁ** : نظارات للشمس ؛
- ١٨- **בְּדוּרִים וִיטָאמִינִים** : حبوب فيتامينات
- ١٩- **מְשַׁחָה בְּשִׁבִיל הַשֵּׁנִים** : معجون أسنان
- ٢٠- **רוֹפֵא בְּשִׁבִיל יְלָדִים (לֵב - נְשִׁים - עוֹר)** : طبيب أطفال

שְׁעוֹר עֵשִׂירִי (י)

الدرس العاشر

الصفة יש התואר

١- الصفات في العبرية تطابق الأسماء الموصوفة في التذكير والتانيث والجمع والافراد والتعريف والتنكير. والاسم المثني يعامل في صفاته معاملة الجمع مثل :

אִישׁ טוֹב	: رجل طيب
אִשָּׁה טוֹבָה	: امرأة طيبة
אֲנָשִׁים טוֹבִים	: رجال طيبون
נְשִׁים טוֹבוֹת	: نساء طبيبات
עֵינַיִם שְׁחֹרוֹת	: عينان سوداوتان
שְׁעוֹרִים קְלִים	: دروس سهلة

٢- إذا كان الاسم الموصوف من الأسماء التي تجمع جمعاً شاذاً فإنه يعامل في صفاته وفقاً لأصله في حالة المفرد مثل :

מְקוֹמוֹת רַבִּים	: أماكن كثيرة
פְּעָמִים רַבּוֹת	: مرات كثيرة
עָרִים יְפוֹת	: مدن جميلة

٣- يمكن أن ترد الصفة نكرة للاسم المعرف على أنها خبر مثل :

הָאִישׁ טוֹב	: الرجل طيب
--------------	-------------

أمثلة :

אֲרוֹחָה קְלָה	: وجبة خفيفة	חֲדָרִים גְּדוֹלִים	: غرف كبيرة
מִכְתָּב מְשֻׁעָמָם	: خطاب ممل	שְׁעוֹרִים קְשִׁים	: دروس صعبة
פְּקִידוֹת רְצִינִיּוֹת	: موظفات جادات	אֲכָל טַעִים	: طعام لذيذ

درجات الصفة :

هناك أربع درجات للصفة فى العبرية :

(أ) درجة الصفة البسيطة :

وفىها تكون الصفة على ما هى عليه دونما إرتباط بأى أسماء أخرى مثل :

אִישׁ חָכֵם : رجل حكيم

(ب) درجة المساواة :

وهى التى يتساوى فيها المشبه بالمشبه فى صفته وأداة التشبيه فى هذه الحالة هى حرف الكاف تماماً كما هو فى العبرية مثل :

יְהוָה חָכֵם כְּשֵׁלֹמֹה : داود حكيم مثل سليمان

הָאֶבֶן קָשָׁה כְּפַרְזֵל : الحجر صلب كالحديد

(ج) درجة التفضيل :

وهى التى يزيد فيها حظ المشبه من الصفة عن المشبه به وأداة التفضيل هى كلمة من : מֵ, מִן, مثل :

הַדְּבִשׁ מִתּוֹךְ מִן הַתְּפוּחַ : العسل أحلى من التفاح

שְׁלֹמֹה חָכֵם מִדָּוִד : سليمان أحكم من داود

(د) درجة المبالغة :

وهى التى يكون الاسم فيها متحلياً بأوفر حظ من الصفة عن غيره من الأسماء ويمكن صياغة المبالغة بعدة طرق :

١- تعريف الصفة بهاء التعريف ثم وضع كلمة (בְּכֹל) أو حرف الباء بعدها، مثل:

אָחִי הַחֲרוּץ בְּכֹל הַתְּלָמִידִים : أختى أكثر التلاميذ اجتهاداً

הִיא הֵיפָה בְּכֹל הַנְּשִׁים : هى أجمل النساء

הִיא הֵיפָה בְּנְשִׁים : هى أجمل النساء

٢- استخدام الصفة نكره ويوضع بعدها كلمة (מִכֹּל) :

הוּא חָכֵם מִכֹּל אָדָם : هو أحكم من أى إنسان

٣- وضع الصفة في حالة إضافة، مثل :

הוא קטן פניו : هو أصغر أبنائه

٤- استخدام صيغة للمبالغة وهي الأكثر شيوعاً في العبرية الحديثة وذلك بإستعمال كلمة **פְּיוֹתֵר** : الأكثر، وذلك بعد الصفة المعرفة مثل :

אחי הוא החרוץ פְּיוֹתֵר : أخي هو الأكثر اجتهاداً

٥- استخدام كلمة **יֹתֵר** أكثر، وهي شائعة الاستعمال أيضاً في العبرية الحديثة قبل الصفة في درجة المبالغة :

הנער יותר חרוץ מהכל : الفتى أكثر الجميع اجتهاداً

الصفة النسبية : **יֵהוּם הַיֵּהוּם**

ينقلب الاسم إلى صفة نسبية إذا أضيفت إليه علامات النسب وهي :

(**י**) للمفرد المذكر (**יָת** أو **יָה**) للمفرد المؤنث

(**יִים**) للجمع المذكر (**יֹת**) للجمع المؤنث

مثل **לַיִוָן** : صهيون، تصبح في حالة الصفة النسبية :

לַיִוָנִי : صهيوني **לַיִוָנִים** : صهيانية

לַיִוָנִית : صهيونية **לַיִוָנוֹת** : صهيونيات

לַרְפָּת : فرنسا، تصبح في حالة الصفة النسبية :

לַרְפָּתִי : فرنسي **לַרְפָּתִים** : فرنسيون

לַרְפָּתִית : فرنسية **לַרְפָּתִיֹת** : فرنسيات

وعلى نفس هذا النسق كلمات مثل :

יִשְׂרָאֵל (**יִשְׂרָאֵלִי**) - **אֲנְגְלִיָּה** (**אֲנְגְלִי**)

גֶּרְמָנִיָּה (**גֶּרְמָנִי**) - **רוֹסְיָה** (**רוֹסִי**)

مع ملاحظة حذف المقطع الأخير (**יָה**) من أسماء الدول عند تحويلها إلى

حالة انصفة النسبية.

ملاحظات على الصفة النسبية :

١- في الاسم المفرد المؤنث الذي ينتهي بالعلامة (הַ) تقلب الهاء إلى تاء مثل
חֲבֵרָה : مجتمع ← חֲבֵרָתִי : اجتماعي

٢- الأسماء التي آخرها حرف (ים) تسقط منها الميم عند إضافة علامات
النسب إليها مثل: מְצַרִים
מְצַרִי - מְצַרִית - מְצַרִיים - מְצַרִיות

٣- لتخفيف النطق يحذف حرف الياء من المنسوب قبل إضافة علامة الجمع إليه
فيقال :

לְבָרִים : بدلا من لְבָרַיִם : عبريون

٤- الكلمات التي تدل على المهن والمنقولة عن لغات أجنبية (معبّرنة) لها قاعدة
خاصة في حالة تحويلها إلى الصفة النسبية. فالكلمات المنتهية بالقامص هاء
(הַ) تصبح في حالة الصفة النسبية على النحو التالي :

מוֹסֵיקָה — מוֹסֵיקָאִי - מוֹסֵיקָאִית - מוֹסֵיקָאִים - מוֹסֵיקָאִיות
أمثلة :

פּוֹלִיטִיקָה : سياسة מַתְיָמָטִיקָה : علم الرياضيات

أما الأسماء المنتهية بالياء هاء (הַ) فإنها تصبح في حالة الصفة النسبية

פִּילוֹסוֹפִיָה : فلسفة : تصبح

פִּילוֹסוֹף : فيلسوف פִּילוֹסוֹפִית : فيلسوفة

פִּילוֹסוֹפִים : فلاسفة פִּילוֹסוֹפִיות : فلاسفة

٥- هناك بعض الأسماء تستخدم فيها للصفة النسبية النهاية — יַי , مثل :

חֵיפָה : حيفا ... تصبح في حالة الصفة النسبية :

חֵיפָי - חֵיפָית - חֵיפָיים - חֵיפָיות.

גוף : جسد - جسم

גוףני - גוףנית - גוףניים - גוףניות.

وليس هناك قاعدة محددة لمثل هذه النهايات.

تقوية الصفة :

يتم تقوية الصفة في اللغة العبرية بإضافة المقطع א على النحو التالي :

שקר : كاذب : שקרן : كذوب

עצל : كسلان : עצלן : كسول

أمثلة :

מדען : عالم : בישן : خجول

פחדן : جبان : סקרן : محب للاستطلاع

كما تضاف هذه النهاية أيضا لتحديد الانتماء لمهنة أو لعبة، مثل :

פדורסקן : لاعب سلة : שיחן : سباح

שדרן : مذيع : למדן : دارس متمكن

وتأتي بعض الصفات في العبرية كذلك على وزن מפועל وأصلها מפועל

מנומם : مهذب : מבוגר : بالغ - ناضج

מבולבל : مرتبك - موش : מלובל : قدر - وسخ

מאושר : سعيد : מאוכזב : خائب الأمل

מפורסם : مشهور : משוכלל : مجهز جيدا

تدريبات على الصفة

١- ترجم الجمل الآتية إلى العربية ثم حولها إلى جمع الذكور وجمع الاناث حسب الحالة :

مدرس جديد - طبيب جيدا - رجل جاد - مكان ممل

لغة سهلة - مدينة صغيرة - مطبخ جديد - أديب مشهور

سيارة مجهزة جيدا - عمل جديد - موظفة مجتهدة .

٢- أدخل علامات الصفة النسبية على الكلمات الآتية مع الضمائر المختلفة :

קול (קולני) - ירושלים (ירושלמי) - הר (הררי) -

אמריקה - רוסיקה - פיסיקה (فيزياء) - סוציולוגיה

(علم الاجتماع) - ספורט (رياضة)

٤- أدخل الصفة المناسبة في الجمل الآتية :

١- מקום (רחב - רחבה - רחבות)

٢- יינים (יפים - יפות - יפה)

٣- נשים (טובים - טובות - טובה)

٤- עיר (גדול - גדולה - גדולים)

٥- ספור (מענין - מענינים)

٦- אבות (טוב - טובים)

٧- יונים (לבנים - לבנות - לבנה)

٨- עורבים (שחור - שחורים)

٩- פרטים (אדמים - אדמה)

١٠- מכונית (פחלה - פחלים)

הַשְּׁעוֹר הָאֶחָד - עֶשֶׂר (י"א)

الدرس الحادى عشر

العدد יֵשׁ הַמִּסְפֵּר

تتوافق قاعدة العدد فى اللغة العبرية تماما مع قاعدة العدد فى اللغة العربية. فالقاعدة فى اللغة العربية هى أن الرقم ١، ٢ يأتیان وفق المعدود من حيث التذكير و التأنيث، وأن الأرقام من ٣ - ١٠ تأتى عكس المعدود أيضا من حيث التذكير والتأنيث. ونفس الحال بالنسبة للاعداد ١١، ١٢ التى تأتى أيضا وفق المعدود والاعداد من ١٣ - ١٩ التى تأتى عكس المعدود، فنحن نقول فى العربية على سبيل المثال :

رجل واحد - ثلاثة جنود - أربع فتيات - عشرة موظفين - إحدى عشر مؤلفا
- اثنتا عشرة مدرسة - ثلاث عشرة طالبة - خمسة عشر طالبا.

وهنا نلاحظ مثلا فى الاعداد من ٣ - ١٠ فى العربية أنه إذا كان المعدود مذكرا جاء العدد به تاء التأنيث (ثلاثة - أربعة - سبعة - عشرة) أما إذا كان المعدود مؤنثا فإن العدد يأتى خاليا من تاء التأنيث لأن المعدود مؤنثا فنقول (أربع - سبع - ثمان - تسع ...)

وكذا الحال بالنسبة للاعداد من ١١ - ١٩، حيث يكون العددان ١١، ١٢ من نفس جنس المعدود، فإذا كان المعدود مذكرا استخدمنا الرقمان أحد وإثنا وأضفنا لهما كلمة «عشر» الخالية من تاء التأنيث فنقول : أحد عشر أو إثنا عشر، وكذا بالنسبة للاعداد من ١٣ - ١٩ التى من المفروض أن تأتى عكس المعدود فنقول : ثلاثة (وهو العدد الاساسى الذى يأتى عكس المعدود) ثم نضيف كلمة «عشر» الخالية من تاء التأنيث، لأن هذه التاء ظهرت فى الرقم الإحدى، وهكذا فنحن نقول : أربعة عشر - خمسة عشر - سبعة عشر.

أما إذا كان المعدود مؤنثا، فإننا نستخدم مع الرقمين ١١، ١٢ رقمان من نفس الجنس، أى مؤنثين فنقول إحدى عشرة، وإثنتا عشرة، ونلاحظ هنا فى هذه الحالة أن تاء التانيث ظهرت فى كلمة «عشرة»، حيث أننا اعتبارا من الرقم ١٣ وحتى ١٩ سنستخدم رقما من غير جنس المعدود، أى مذكرا، فنقول ثلاث - أربع - سبع ثم نضيف إليه كلمة «عشرة» فيصبح الرقم ثلاث عشرة - أربع عشرة - سبع عشرة، وهكذا نفس هذه القاعدة هى المتبعة تماما فى العبرية، وسوف يلاحظ الطالب وجود تشابه ليس فى القاعدة فحسب، بل أيضا فى نفس الأرقام العبرية التى تتطابق فى نطقها وطريقة تكوينها مع الإرقام العربية، مما يجعل أمر فهم هذه القاعدة سهلا للغاية بالنسبة لدارس العبرية الذى لفته الأم هى العربية.

وعلى ضوء ما سبق فإن قاعدة العدد فى اللغة العبرية هى على النحو التالى :

١- للأعداد من ١ - ١٩ صورتان : مذكرة ومؤنثة.

٢- للأعداد من ١ - ١٠ صورتان، الأولى مطلقة والثانية مضافة.

٣- العددان ١ - ٢ والعددان ١١، ١٢ يأتیان وفق المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتانيث.

٤- الأعداد من ٣ - ١٠، ومن ١٣ - ١٩ تأتى عكس المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتانيث.

وفيما يلى الأعداد من ١ - ١٠

العدد المستعمل مع المؤنث			العدد المستعمل مع المذكر		
مضاف	بالعربية	مطلق	مضاف	بالعربية	مطلق
אַחַת	واحدة	אַחַת	אַחַד	واحد	אַחַד
שְׁתֵּי	اثنان	שְׁתֵּים	שְׁנַיִם	اثنان	שְׁנַיִם
שְׁלוֹשׁ	ثلاث	שְׁלוֹשׁ	שְׁלוֹשָׁת	ثلاثة	שְׁלוֹשָׁה
אַרְבַּע	أربع	אַרְבַּע	אַרְבַּעַת	أربعة	אַרְבַּעַה
חֲמִישׁ	خمس	חֲמִישׁ	חֲמִישָׁת	خمسة	חֲמִישָׁה
שֵׁשׁ	ست	שֵׁשׁ	שֵׁשָׁת	ستة	שֵׁשָׁה
שִׁבְעַ	سبع	שִׁבְעַ	שִׁבְעַת	سبعة	שִׁבְעַה
שְׁמוֹנֶה	ثمانى	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶת	ثمانية	שְׁמוֹנֶה
תִּשְׁעַ	تسع	תִּשְׁעַ	תִּשְׁעַת	تسعة	תִּשְׁעַה
עֶשְׂרַ	عشر	עֶשְׂרַ	עֶשְׂרַת	عشرة	עֶשְׂרַה

أمثلة :

שְׁנַיִם חֲבֵרִים : صديقان
 שְׁתֵּי חֲבֵרוֹת : صديقتان
 שְׁלוֹשָׁה יָמִים : ثلاثة أيام
 שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת : ثلاث ساعات
 שֵׁשָׁה בַּחֲוָרִים : ستة أصدقاء
 אַרְבַּע שָׁבוּעוֹת : أربع أسابيع

أما الأعداد من ١١ : ١٩ فتكون بوضع العدد المستعمل مع المذكر قبل كلمة **עָשׂוֹר**، والعدد المستعمل مع المؤنث قبل كلمة **לְעֹשְׂרָה** على النحو التالي:

العدد المستعمل مع المؤنث	العدد المستعمل مع المذكر
أحدى عشرة אַחַת-עֶשְׂרֵה	أحد عشر אֶחָד-עָשׂוֹר
اثنى عشرة שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה	اثنى عشر שְׁנַיִם-עָשׂוֹר
ثلاث عشر שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה	ثلاثة عشر שְׁלֹשָׁה-עָשׂוֹר
أربع عشر אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה	أربعة عشر אַרְבַּעַה-עָשׂוֹר
خمس عشرة חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה	خمس عشرة חֲמִשָּׁה-עָשׂוֹר
ست عشرة שֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה	ستة عشر שֵׁשָׁה-עָשׂוֹר
سبع عشرة שִׁבְעַ-עֶשְׂרֵה	سبعة عشر שִׁבְעָה-עָשׂוֹר
ثمان عشرة שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה	ثمانية عشر שְׁמוֹנֶה-עָשׂוֹר
تسع عشرة תְּשַׁע-עֶשְׂרֵה	تسعة عشر תְּשַׁעַה-עָשׂוֹר

أمثلة :

- ١٢ صديقا : **שְׁלֹשָׁה-עָשׂוֹר חֲבֵרִים**
- ١٤ صديقة : **אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה חֲבֵרוֹת**
- ١٦ مائة : **שָׁשָׁה-עָשׂוֹר שְׁלַחֲנוֹת**
- ١٥ دقيقة : **חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה דִקּוֹת**
- ١٢ يوما : **שְׁנַיִם-עָשׂוֹר יָמִים**
- ١٢ سنة : **שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה שָׁנִים**

מספרים מ 20 עד 100 :

א.	א	ו.	ו	כ.	י.
שמונים	שמונה	חמשים	חמש	עשרים	עשר
٩.	٩	٦.	٦	٢.	٢
תשעים	תשע	ששים	שש	שלושים	שלוש
	١٠٠	٧.	٧	٤.	٤
	מאה	שבעים	שבע	ארבעים	ארבע

זכר ונקבה:

שמונים	-א.	חמשים	-ו.	עשרים	-כ.
תשעים	-٩.	ששים	-٦.	שלושים	-٢.
מאה	-١٠٠	שבעים	-٧.	ארבעים	-٤.

מספרים מ 20 עד 100 זכר ונקבה:

عطف الاعداد العشرية مع الاحاد :

	נקבה		זכר
ואחת	עשרים	ואחד	עשרים
ואתיים	עשרים	ואתיים	עשרים
ושלוש	שלושים	ושלושה	שלושים
וארבע	ארבעים	וארבעה	ארבעים
וחמש	חמשים	וחמשה	חמשים
ושש	ששים	וששה	ששים
ושבע	שבעים	ושבעה	שבעים
ושמונה	שמונים	ושמונה	שמונים
ותשע	תשעים	ותשעה	תשעים

اعداد المئات والالاف

מאתים - שתי- מאות : 200	מאה : 100
ארבע - מאות : 400	שלוש- מאות : 300
שש- מאות : 600	חמש- מאות : 500
שמונה- מאות : 800	שבע- מאות : 700
	תשע- מאות : 900

אלפים- שני- אלפים : 2000	אלף : 1000
ארבעת- אלפים : 4000	שלושת- אלפים : 3000
ששת- אלפים : 6000	חמשת- אלפים : 5000
שמונת- אלפים : 8000	שבעת- אלפים : 7000
עשרת אלפים, רבבה : 10000	תשעת- אלפים : 9000
שלושים אלף : 30000	עשרים אלף : 20000
	חמשים אלף : 50000
מליון - אלף אלפים : 1000000	מאה אלף : 100000

ملاحظة :

يستخدم الرقم **מאה** بمعنى قرن (١٠٠ سنة) فنقول :

המאה העשרים ואחת : القرن ٢١

המאה התשע עשרה : القرن ١٩

ملاحظات على العدد

١- فى حالة عطف الأعداد يجب مراعاة قواعد العدد المشار إليها سابقاً - فإذا كان المعدود مذكراً نقول :

עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אִישׁ : ٢٢ رجلاً
חֲמֵשִׁים וְתֵשַׁע תְּלֻמִּיד (תְּלֻמִּידִים) : ٥٩ تلميذاً
עֶשְׂרִים וְשִׁלְשָׁה חֵיל (חֵילִים) : ٢٣ جندياً
שָׁשִׁים וְשְׁמוֹנֶה יָלָד (יָלָדִים) : ٦٨ ولداً
أما إذا كان المعدود مؤنثاً نقول :

עֶשְׂרִים וְאַחַת אִשָּׁה : ٢١ امرأة
שִׁבְעִים וְאַרְבַּע תְּלֻמִּידָה (תְּלֻמִּידוֹת) : ٧٤ تلميذة
חֲמֵשִׁים וְשְׁתַּיִם פָּרָה (פָּרוֹת) : ٥٢ بقرة

٢- يأتى العدد دائماً قبل المعدود، وذلك فيما عدا الرقم واحد، فإنه يأتى بعد المعدود فنقول :

אִישׁ אֶחָד : رجل واحد

أو

אִשָּׁה אַחַת : امرأة ورجل

وهى تعطينا فى نفس الوقت معنى الجمع أى أحد الرجال أو إحدى النساء.
ولا نقول كما فى العربية :

אַחַד הַתְּלֻמִּידִים : أحد التلاميذ

בלנقول : תְּלֻמִּיד אֶחָד

٢- الرقم ٢ المطلق (שְׁנַיִם , שְׁתַּיִם) يأتي عادة في حالة الإجابة غير المرتبطة بشئ من بعدها .

כַּמָּה תְּלֻמִּידִים בְּכַתָּהּ? كم عدد التلاميذ في الفصل؟

فتكون الإجابة שְׁנַיִם : إثنان

وفي حالة المؤنث שְׁתַּיִם : إثنان

أما إذا أردنا إستخدام معدودا فإننا نستخدم الرقم المضاف ونقول :

שְׁנַיִ תְּלֻמִּידִים : تلميذان

שְׁתַּי תְּלֻמִּידוֹת : تلميذتان

٤- أسماء الأزمنة والموازن، والمقاييس، والعملات وكذلك كلمة رجل وتلميذ وصديق .. الخ تأتي في حالة الأفراد بعد إحدى عشر فصاعداً، فنقول :

כַּמֶּשֶׁה אַחוּזִים : خمسة في المائة

כַּמֶּשֶׁה עֶשֶׂר אַחוּזִים : ١٥٪

עֶשְׂרִים דְּקָה : عشرون دقيقة

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר חֵבֵר : ثلاثة عشر صديقا

٥- يأتي الاسم في صيغة الجمع مع الاعداد من ٢ - ١٠ وفي صيغة الأفراد مع الاعداد من ١١ فما فوق مثل.

כַּמֶּשֶׁה יְלָדִים - שְׁשֵׁה אֶפְרַיִם

עֶשְׂרֵה מְזֻרִים - שֵׁשׁ נְשִׁים

אַחַד עֶשֶׂר יוֹם - אַרְבַּעַיִם שָׁנָה

وفي العبرية الحديثة يجوز الاتيان بالمعدود في حالة الجمع مع الأعداد الكبيرة.

שְׁבַעִים וְאַרְבַּע תְּלֻמִידוֹת : ٧٤ تلميذة

עֶשְׂרִים וְשֵׁלֹשָׁה חִילִים : ٢٣ جندياً

٦- إذا سبقت الأعداد بحرف (פ) فتكون للقريب أو التقدير مثل :

פְּאַלְף תְּלֻמִיד : حوالى ألف تلميذ

٧- يكتب أولاً عدد الآلاف ثم المئات فالعشرات وأخيراً عدد الأحاد مسبقاً بواو العطف :

אֲנִי נֹולַדְתִּי בְּשָׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע-מֵאוֹת חֲמִישִׁים וְשָׁתַיִם

ولدت فى عام ١٩٥٢

אֲנִי שִׁחַרְרָנוּ חֶלֶק מֵאַדְמַת הַמּוֹלַדֶּת שֶׁלָּנוּ בְּשָׁנַת אֶלֶף
תְּשַׁע מֵאוֹת שְׁבַעִים וְשֵׁלֹשׁ

حررنا جزءاً من أرض وطننا فى حرب أكتوبر عام ١٩٧٣ .

٨- أعداد المئات والالوف تلزم صورة واحدة سواء كان المعدود مذكراً أو مؤنثاً :

מֵאוֹתִים יְלָדִים - אֶלֶף שָׁנָה

٩- تستخدم الأعداد المؤنثة المضافة مع أعداد العشرات والمئات والمذكرة المضافة مع الآلاف :

שֶׁבַע עֶשְׂרֵה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת - תְּשַׁע מֵאוֹת
שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים - שְׁשָׁת אֲלָפִים

١٠- يمكن إسناد الأرقام من ٢ - ١٠ إلى الضمائر فنقول :

שְׁנֵינוּ : كلانا

אַרְבַּעְתֶּכֶם : إنتم الأربعة

עֲשָׂרָתָם : هؤلاء العشرة وهكذا

١١- تستخدم الأعداد المضافة مع العدد المعرف إما بهاء التعريف أو عن طريق إضافته للضمير من ضمائر الرفع المتصلة مثل :

אַרְבַּעַת הַמּוֹרִים : المدرسون الأربعة

חֲמִשָּׁת הַתְּלָמִידִים : التلاميذ الخمسة

שֵׁשׁ סוּסִין : أخصنته الستة

שִׁבְעַת מַחְבְּרוֹתֶיהָ : كراساتها السبعة

١٢- يراعى عند تحديد العدد المناسب مع المعدود أن العدد يأتى وفقا لأصل نوع المعدود فى حالة المفرد من حيث التذكير والتأنيث، وخاصة بالنسبة للاسماء التى تجمع مذكرة شنوذا أو مؤنثة شنوذا، مثل :

חֲמִשׁ שָׁנִים : خمس سنوات

(שָׁנָה مفرد שָׁנִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשׁ פְּעָמִים : ثلاث مرات

(פֶּעַם مفرد פְּעָמִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁתֵּי מְלִים : كلمتان

(מְלָה مفرد מְלִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשׁ נָשִׁים : ثلاث نساء

(אִשָּׁה مفرد נָשִׁים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת : ثلاثة أماكن

(מְקוֹם مفرد מְקוֹמוֹת، مذكرة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

١٣- عندما تكتب التواريخ فإننا نستخدم مع اليوم صيغة العدد المذكر، ونستخدم مع السنة صيغة العدد المؤنث :

מְלַחֶמֶת אוֹקְטוֹבֶר קָמָה בְּשָׁשָׁה בְּאַקְטוֹבֶר ,
בְּשָׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת שְׁבַעִים וְשִׁבְעֵ.

قامت حرب اكتوبر فى السادس من اكتوبر فى عام ١٩٧٣.

تدريبات على العدد
 תרגילים על המספרים

1- כתוב עשרה עשרה

- ארבעה -	תשע -	אחד -	- שלשה
- ששה -	תשעה -	אחת -	- שלוש
- ארבע -	חמש -	שבעה -	- שנים
- שש -	חמשה -	שבע -	- שתיים

2- כון جملا صحیحة من الاعددة ا، ب، ج، د :
 חפר משפטים נכונים מהטורים א, ב, ג, ד.

ד	ג	ב	א
אגרות		אחד	תן לי
שקלים	עשר	אחת	יש פה
גברים		שתיים	אני רואה
נשים		שלוש	אני עונה
שאלות	עשרה	שלשה	
		ארבע	
		ארבעה	
		חמש	
		חמשה	

2- כון جملا صحیحة من الاعددة ا . ب . ج . د . :
 חפר משפטים נכונים מהטורים א, ב, ג, ד.

ד	ג	ב	א
אגרות	עשר	שש-	אנחנו צריכים
שקלים	ד	ששה-	במסיבה יש
מלים חדשות		שבע-	הוא פותב
אנשים	עשרה	שמונה	מני לי
בחורות		שמונה-	
		תשע-	
		תשעה-	

4- אכתב بالكلمات وفقا للنموذج في رقم (1) :

- 1- יש לי 109 מאה ותשעה שקלים ו-51 חמישים ואחת אגרות.
- 2- יש לה 61 ו שקלים ו-56 אגרות.
- 3- במסיבה היו 25 ו בחורים ו-54 בחורות.
- 4- פאולפון לומדים 73 ו נשים ו-87 גברים.
- 5- הוא יודע 105 מ לים בעברית והיא יודעת רק 94 מ לים בעברית.
- 6- בפקולטה של אסתר לומדים 66 ו סטודנטים.
- 7- בפקולטה של תמר לומדים 48 ו סטודנטים.
- 8- זה עולה 24.67 ש' ו אגרות.
- 9- זה עולה 33.79 ש' ו אגרות.

5- אכתב الأرقام التالية بالكلمات :

90. - 86. - 12. - 29. - 51. - 70. - 22. - 173. - 108. -
 190. - 1997 - 1973 - 1882 - 306. - 25000. - 47200. -
 89000. - 97300. - 8888 - 9999.

6- ترجم الجمل الآتية إلى العبرية مع مراعاة قاعدة العدد :

٢٨ - تلميذاً - ٤٨ تلميذه - ٢٣ موظفاً - ٥٣ موظفة - ١١ فى المائة

٨٤ عاملاً - ٧٤ عاملة - ٩٧ صديقاً - ٧٦ صديقة - القرن ١٩

٧ كتب - ٩ كراسات - ٣٤ مجلدة - تلميذتان - تلميذان - ١٩ سنة

مكتبان - موظفان - كتابان - الكتب الخمسة - ١٥ جراما

٧- اقرأ الجمل الآتية وأذكر نوع العدد (مذكر أو مؤنث) والسبب :

- תְּלִמִּידָה אַחַת - שְׁתֵּי מְחַבְּרוֹת - נִשְׁשׁ חִילּוֹת -
שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים - אַרְבַּעַּה שְׁעוּרִים - תִּשְׁעַ שִׁיחוֹת -
שְׁמוֹנֶה תְּלִמִּידוֹת - עֶשְׂרֵה פּוֹעֲלִים.

8- اكمل الجمل التالية :

1- הוא נולד בפּוֹלְדָה תִּשְׁעַ מאות חֲמִשִּׁים וחֲמִשׁ.

עֲכָשִׁיו הוּא בֵּן

2- הוא נולד בִּ 1968 . עֲכָשִׁיו הוּא

3- היא נולדה בִּ 1960 . עֲכָשִׁיו היא

4- היא נולדה בִּ 1972 . עֲכָשִׁיו היא

5- היא בֵּת 35 . היא

6- הוא בֵּן 28 . הוא

7- הוא 14 . הוא

8- היא 67 . היא

العدد الترتيبي

הַמְסַפֵּר הַטְּרִיבִי

يدل العدد الترتيبي على ترتيب الأسماء المعدودة بالنسبة لما قبلها وما بعدها. والعدد الترتيبي مثل الصفة ويأتي بعد الاسم ويتبعه في التذكير والتأنيث والإفراد والجمع والتعريف والتكثير.

مؤنث		مذكر	
المعنى	مفرد	المعنى	مفرد
الأولى	רִאשׁוֹנָה	الأول	רִאשׁוֹן
الثانية	שְׁנִיַּת	الثاني	שְׁנִי
الثالثة	שְׁלִישִׁית	الثالث	שְׁלִישִׁי
الرابعة	רְבִיעִית	الرابع	רְבִיעִי
الخامسة	חֲמִישִׁית	الخامس	חֲמִישִׁי
السادسة	שִׁשִּׁית	السادس	שִׁשִּׁי
السابعة	שְׁבִיעִית	السابع	שְׁבִיעִי
الثامنة	שְׁמִינִית	الثامن	שְׁמִינִי
التاسعة	תְּשִׁיעִית	التاسع	תְּשִׁיעִי
العاشرة	עֲשִׂירִית	العاشر	עֲשִׂירִי
الحادية عشرة	הָאֶחָת - עֶשְׂרֵה	الحادي عشر	הָאֶחָד עֶשֶׂר
الثانية عشرة	הַשְּׁתַּיִם - עֶשְׂרֵה	الثاني عشر	הַשְּׁנַיִם - עֶשֶׂר
الثالثة عشر	הַשְּׁלֹשׁ - עֶשְׂרֵה	الثالث عشر	הַשְּׁלֹשָׁה - עֶשֶׂר
الحادية والعشرين	הָעֶשְׂרִים - וְאַחַת	الحادي والعشرين	הָעֶשְׂרִים - וְאֶחָד
الخامسة والثلاثون	הַשְּׁלוֹשִׁים - וְחֲמִשָּׁה	الخامس والثلاثون	הַשְּׁלוֹשִׁים - וְחֲמִשָּׁה

ملاحظات :

١- لا تأتي أعداد ترتيبية خاصة بعد رقم عشرة ولكن يؤتى بالأعداد الأصلية معرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود.

הַיּוֹם הָעֶשְׂרִים : اليوم العشرون

הַתְּלָמִידָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה : التلميذة السابعة عشرة

٢- يتلو العدد الترتيبي المعدود ويتبعه في تعريفه وتذكيره وفي أفرادهِ وجمعه وتذكيره وتانيته مثل :

שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן : أسبوع أول

הַשְּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי : أسبوع الثالث

הַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית : السنة الرابعة

הַשָּׁנִים הַרִאשׁוֹנוֹת : السنون الأولى

٣- قد يضاف الاسم المعدود إلى العدد

שְׁנַת הַמָּאָה. ولا يقال הַשָּׁנָה הַמָּאָה

ومثل :

שְׁנַת הָאֵלֶף : السنة الألف.

٤- تدل على الأعداد الترتيبية على أيام الأسبوع على النحو التالي :

יום ראשון (يوم أ') يوم الأحد

יום שני (يوم ب') يوم الاثنين

יום שלישי (يوم ג') يوم الثلاثاء

יום רביעי (يوم ד') يوم الأربعاء

יום חמישי (يوم ה') يوم الخميس

יום ששי (يوم ו') يوم الجمعة

الكسور

המספר החלקי (שברים)

في حالة الكسور يأتي العدد الكسرى غالبا في صيغة المؤنث :

חצי : (نصف) وفي حالة الوقف (חצי) - מחצית - מחצה

שליש או שלישית : ثلث

רבע או רבעית : ربيع

חמש או חמישית : خمس

ששית : سدس

שביעית : سبع

שמינית : ثمن

תשיעית : تسع

עשר או עשירית או עשרון : عشر

إذا أريد مضاعفة العدد يؤتى باللاحقة (פי) مثل :

פי שבעה : سبعة أضعاف

פי ארבעה : أربعة أضعاف

للدلالة على مضاعفة العدد بعد العشرة يؤتى بكلمتين : פעמים - ככה

עשרים פעמים (ככה) : عشرين مرة (ضعف)

في الكسور التي يزيد فيها المقام عن عشرة تستخدم كلمة חלק : جزء أو

חלקי : أجزاء

فنقول :

1/2 : חלק השלשים

5/12 : חמשה חלקי שתים - עשרה

7/2 : שבעה חלקי עשרים

وأحيانا تستخدم كلمة من بدلا من حלק فنقول :

2/6 : שתים מבששים وما شابه ذلك.

علامات الضرب والقسمة والجمع والطرح :

ועוד , פלוס + זائد

פחות , מינוס - ناقص

כפול x فى (الضرب)

לחלק ל... : على - (القسمة)

הם = يساوى

דוגמה: مثال

שתים כפול יש הם שתים עשרה (12 = 6 x 2).

עשרים פחות ארבע הם נש עשרה (عشرين - 4 = 16)

تدريب

1- أكتب الأرقام الآتية بالكلمات :

6/12 - 1/5 - 5/70 - 5 - 5

האלף ה - 5 - המאה ה - 2 - הרחוב ה 9 - הפסדה 4 - ה 11 מתור.

2 - 8 x 5 = 40 , 19 = 17 + 2 , 92 - 12 = 80.

100 ÷ 4 = 25 , 21 - 3 = 18.

מה השעה כמ الساعة؟

כבר מאוחר, الوقت متأخر

עמנואל: רופרטו, מה השעה?	מה השעה? كم الساعة
רופרטו: אני לא יודע. אין לי שעות	שעות, שעותים ساعة يد
עמנואל: דוריס, יש לך שעות?	אולי ربما
אולי את יודעת מה השעה?	השעה... الساعة
בדיוק. השעה 8.00 בדיוק.	בדיוק بالضبط - تماما דוריס : השעה 8.00 בדיוק.
עמנואל: אוי ואבוי, כבר מאוחר!!!	אוי ואבוי! يا ويلي
אני צריכה להיות בעבודה ב-8.00 להתראות!	מאוחר متأخر

מה השעה? كم الساعة?

השעה :	השעה :	השעה :	שמונה בדיוק
שמונה	שמונה וחצי	רבע לתשע	רבע רבעים: ربع
... 9 - תשע	... 5 - חמש	... 10 - אחת	חצי: نصف
... 10 - עשר	... 6 - שש	... 20 - שתיים	... וחצי: ونصف
... 11 - אחת-עשרה	... 7 - שבע	... 30 - שלוש	פחות: إلا
... 12 - שתיים-עשרה	... 8 - שמונה	... 40 - ארבע	

תַּרְגִּיל: פְּתוּב בַּמַּלִּים מִהַ הַשָּׁעָה.

8.15 הַשָּׁעָה שְׁמוֹנָה וָרֶבַע

2.45 הַשָּׁעָה רֶבַע לְשָׁלוֹשׁ (שְׁלוֹשׁ פְּחוֹת רֶבַע)

הַשָּׁעָה 1,2.	הַשָּׁעָה 1,0.
הַשָּׁעָה 7,2.	הַשָּׁעָה 4,40.
הַשָּׁעָה 2,0.	הַשָּׁעָה 2,0.
הַשָּׁעָה 12,0.	הַשָּׁעָה 2,40.
הַשָּׁעָה 9,10.	הַשָּׁעָה 12,2.
הַשָּׁעָה 11,2.	הַשָּׁעָה 0,40.
הַשָּׁעָה 2,2.	הַשָּׁעָה 1,40.
הַשָּׁעָה 0,0.	הַשָּׁעָה 10,2.

הַשָּׁעָה

- שְׁמוֹנָה וְחֲמִישָׁה - שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרֵה - שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים
או: שְׁמוֹנָה וְחֲמִשׁ דְּקוֹת
או: שְׁמוֹנָה וְעֶשֶׂר דְּקוֹת

- חֲמִישָׁה לְתֵשַׁע - עֶשְׂרֵה לְתֵשַׁע - עֶשְׂרִים לְתֵשַׁע
או: שְׁמוֹנָה חֲמִישִׁים וְחֲמִשׁ
או: שְׁמוֹנָה וְחֲמִישִׁים

מה עושה משה בבוקר? ماذا يفعل موسى في الصباح?

- מה השעה?
השעה 5.00 בבוקר.
- מה עושה משה ב-5.00 בבוקר
הוא ישן. הוא יכול לישון עד 6.15.

- מה הוא עושה?
השעה 6.15 בדיוק.
- מה עושה משה ב-6.15?
ב-6.15 משה קם. הוא קם מוקדם.

- מה השעה עכשיו?
עכשיו השעה 6.30.
- מה עושה משה ב-6.30?
ב-6.30 הוא אוכל ארוחת-בוקר?

- ומה עושה משה ב-7.00?
ב-7.00 הוא נכנס למכונית ונוסע לעבודה.
- הוא מתחיל לעבוד ב-7.30.

في أي ساعة ؟

באיזו שעה?
ב.....

- באיזו שעה משה קם? - הוא קם ב-6.15.
- באיזו שעה משה אוכל-הוא אוכל ב-6.30.
- באיזו שעה משה נוסע לעבודה? - ב-7.00.
- באיזו שעה הוא מתחיל לעבוד? - ב-7.30.

קודם : قبل - أولا

אחר-כך : بعد ذلك

- * מה עושה משה קודם - אוכל, או נוסע לעבודה.
- קודם הוא אוכל ורק אחר-כך הוא נוסע לעבודה.

- * מה השעה עכשיו?
- עכשיו השעה 9.45 בדיוק.
- מה עושה משה עכשיו?
- עכשיו הוא שותה קפה.

- * מה עושה משה קודם - עובד, או שותה קפה?
- קודם הוא עובד, אחר-כך הוא שותה קפה.
- מה הוא עושה אחר-כך?
- אחר-כך הוא ממשיך לעבוד.

- * ב-7.00 בבוקר משה אוכל ארוחת-בוקר.
- * ב-1.00 בצהריים משה אוכל ארוחת-צהריים.
- * ב-6.00 בערב משה אוכל ארוחת-ערב.

נصوص للتدريب على العدد والتحليل العام

١- יצחק קם בפקר בשעה שש- הוא הולך מן הבית אל העבודה באוטובוס מספר חמש.

٢- חנה קמה בשעה חמש- היא נותנת לילד וגם ליצחק ארוחת-פקר.

٣- יצחק עובד שמונה שעות ביום- הוא גומר את העבודה בשעה ארבע אחרי הצהרים-

٤- חנה עובדת שש שעות- היא גומרת את העבודה בשעה שתיים אחרי הצהרים.

نص للقراءة والتحليل

- אל בית אחר בא אורח.

- מה שלומך? שאל בעל הבית את האורח.

- תודה רבה, שלומי טוב מאוד, ענה האורח.

- ישב בבקשה, שתה כוס יין.

ישב האורח ושתה כוס אחר כוס.

- לתיים, לחיים!

כך שתה ארבע כוסות- אמר בעל הבית לאורח:

- יודע אתה, היין הזה יקר מאוד, בקבוק בשתי לירות.

- אין דבר, היין שלכם טוב מאוד, בקבוק יין פה שזה שתי לירות

כך ענה האורח ושתה עוד כוס.

- כן, אמר בעל הבית, אבל חבל שיש לי מהיין הזה רק בקבוק

אחר.

- אין דבר, אינני שותה שני בקבוקים ביום אחד.

הַשְּׁעוֹר הַשֵּׁנִים - עֶשֶׂר (י"ב)

الدرس الثاني عشر

الفعل הפעיל

الفعل هو ما دل على حدث الاسم أو حاله مثل :

הַפַּעַר אָכַל : أكل الفتى
הַחָיִל הָרַג אֶת הָאוֹיֵב : قتل الجندي العدو
הָאִישׁ הַיָּדִים מְפוֹשֶׁה : أحمر الرجل خجلا

ويتكون الفعل من ثلاثة أصول يجمعها قولنا **פָּעַל** حيث تشير الفاء إلى الحرف الأول وتسمى فاء الفعل **פ** **הַפַּעַל**، وتشير اللام العین إلى الحرف الثاني وتسمى عين الفعل **ע** **הַפַּעַל**، وتشير اللام إلى الحرف الثالث وتسمى لام الفعل **ל** **הַפַּעַל**.

اللازم والمتعدي

פָּעַל עוֹמֵד וּפָּעַל יוֹצֵא

ينقسم الفعل إلى نوعين :

١- فعل لازم : **פָּעַל עוֹמֵד** وهو ما لا يحتاج إلى مفعول به مثل :

הַתִּינוּק שָׁכַב : رقد الطفل
הַתְּלָמִיד פָּכַח : بكى التلميذ
הָאִישׁ עָמַד : وقف الرجل

ويميز الفعل اللازم فعلا لا يتجاوز شخصا آخر ويصف حالة أو صفة ولا يجيب على الأسئلة من ؟ ولماذا؟

٢- فعل متعدي : **פָּעַל יוֹצֵא** وهو ما يحتاج إلى مفعول به واحد ويجب

على الأسئلة من؟ أو ماذا؟

הַיְלֵד פֶּתַב אֶת הַשְּׁעוֹר : كتب الولد الدرس

הָעֲנִי אָכַל אֶת הַלֶּחֶם : أكل الفقير الخبز

הַתְּלָמִיד שָׁלַח אֶת הַמְּכָתֵב : أرسل التلميذ الخطاب

وقد يتعدى إلى أكثر من مفعول به واحد وذلك إذا زيد في أول الفعل (ه) وبين
عينه ولامه (ي) مثل :

הַמּוֹרֶה הִכְתִּיב אֶת תְּלָמִידוֹ אֶת הַשְּׁעוֹר

: ألقى المدرس تلميذه الدرس

אָבִי הָאָכִיל אֶת הָעֲנִי אֶת הַלֶּחֶם

: أطعم أبي الفقير الخبز

وقد يحدث في هذه الحالة أن يتعدى الفعلا اللّازم إلى مفعول به واحد فقط
مثل :

הָאִם הִשְׁפִּיבָה אֶת הַתִּינוֹק עַל הַמַּטָּה

: أرقدت الأم الطفل على السرير

المجرد والمزيد

הקל והנוסף

(أ) المجرد : הקל وهو كانت جميع حروفه أصلية وهو نوعان

١- ثلاثى مثل : קטל - שמר - כתב .

٢- رباعى مثل : תרגם : ترجم גלגל : دحرج

(ب) المزيد : הנוסף وهو ما زيد على حروفه الاصلية حرف أو أكثر

سواء كان ثلاثيا أو رباعيا مثل :

שבר : كسر הלפיש : ألبس

התגבר : تغلب התגלגל : تدحرج

התפלס : تفلسف

أزمنة الفعل

זמני הפעל

تفتقر العبرية إلى الأزمنة بالنسبة إلى اللغات الهندو أوروبية (الانجليزية،

والفرنسية) فالفعل فى العبرية ثلاثة أزمنة هى :

(أ) زمن الماضى : העבר وهو ما حدث فى الزمن الماضى مثل :

פתבתי - שמרה - אכלה

(ب) الزمن الحالى : הווה مثل :

אני שומר : أنا أحرس الآن

אני אוכל : أنا أكل الآن

(ج) زمن المستقبل : הַעֲתִיד : مثل :

אַכְתֹּב : ساكتب
אַשְׁלַח : سأرسل
אַשְׁמֵר : سأحرس

والصيغة الأخيرة من صيغ الفعل ولكنها لا تدل على زمن معين هي :
صيغة الأمر لاوي مثل :

שְׁמֵר : أحرس
שְׁלַח : أرسل
פְּתַב : أكتب
שְׁמַע : إسمع

ضمير ونوع وعدد الفعل

גוֹי, מִי, וּמִסֵּפֶר הַפְּעִיל

يسند الفعل إلى ثلاثة ضمائر هي :

מְדַבֵּר : المتكلم
נֹסֵת : الغائب
נֹדֵב : المخاطب

ولكل ضمير جنسان :

זָכָר : مذکر
נְקִיבָה : مؤنث

وعددان :

יָחִיד : مفرد
רַבִּים : جمع

صيغ الفعل גְּזֵרוֹת הַפְּעִיל

يأتي الفعل الثلاثي في اللغة العبرية على وزن פִּעֵל أي أن فاء الفعل تشكل بالقامص وعين الفعل بالباتح مثل :

אָכַל : أكل

שָׁמַר : حرس

הָרַג : قتل

وهناك خمس صيغ للفعل العبرى تسمى **גְּזֵרֹת** ، ومفردها **גְּזֵרָה** (صيغة)

وبيانها على النحو التالى :

١- صيغة الفعل السالم : **גְּזֵרֹת הַשְּׁלָמִים**

وهو ما بقيت حروفه الاصلية ثابتة أثناء التصاريف. ويتعبير آخر الأفعال

الخالية من أحرف العلة (א - ה - ו - י) والتي تسمى بالعبرية **אִמּוֹת-**

הַקְּרִיאָה مثل :

דָּרַשׁ : طلب

שָׁמַר : حرس

לָמַד : درس

وفى هذه الصيغة يحتفظ الفعل بأصوله الثلاثة دون تغيير أثناء التصريف.

٢- صيغة الفعل المعتل : **גְּזֵרֹת הַנְּחִים** ،

وتشمل الأفعال التى يكون بعض حروفها الاصلية أحرف علة وهى على أنواع

ثلاثة :

١- المعتل الفاء، وينقسم إلى :

(أ) المعتل الفاء بالالف : **גִּזְרִי פ"א** مثل :

אָמַר : قال

אָכַל : أكل

אָסַף : جمع

(ب) المعتل الفاء بالياء : **גִּזְרִי פ"י** مثل :

יָנַח : رضع

יָרַד : نزل - هبط

יָשַׁב : جلس

(ج) المعتل الفاء بالهاء : **גִּזְרִי פ"ה** مثل :

הָרַס : هدم

הָלַךְ : ذهب

٢- المعتل العين وينقسم إلى :

(أ) المعتل العين بالواو : נִחִי لا"مثل :

קָם (קום) : قام מָת (מות) : مات

(ب) المعتل العين بالياء : נִחִי لا"مثل :

שָׁם (שים) - נָשָׂר (נשיר)

٣- المعتل اللام وينقسم إلى :

(أ) المعتل اللام بالالف : נִחִי ل"أ مثل :

קָרָא : قرأ בָּרָא : خلق

מָצָא : وجد

(ب) المعتل اللام بالهاء : נִחִי ل"ه مثل :

קָנָה : اشترى בָּנָה : بنى

שָׁבָה : سبأ - أسر

ويحدث في تصريف صيغ العلة هذه أن يكتب أحد حروف العلة ولا ينطق
مثل :

אָמַר ← לֵאמֹר , יָשַׁן ← לִישׁוֹן

٣- صيغة الفعل الناقص : $\text{גִּזְרַת הַיְיָסֻרִים}$

وهي صيغة الفعل الذي تكون فاؤه ל أو ל ويدعى ناقصاً لأن فاؤه تحذف
في زمن المستقبل مثل :

נִפְל ← יִנְפֹל ← יִפֹּל : يسقط

לָקַח ← יִלְקַח ← יִקַּח : يأخذ

٤- صيغة الفعل المضعف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

وهي صيغة الفعل التي تكون عينها ولامها من جنس واحد - مثل :

מִדַּד : قاس כִּפַּף : خضع

מִנְשֵׁשׁ : جس סִבַּב : دار

צָרַר : ربط חִגַּג : إحتفل

٥- صيغة الفعل المركب : גִּזְרַת הַמְּוַרְכָּבִים

وهي صيغة الأفعال التي تنتمي إلى صيغتين معاً - مثل.

אָבָא (شاء) معتل الفاء بالالف واللام بالالف

נָשָׂא (حمل) من الأفعال الناقصة ومعتل اللام بالالف

יָצָא (خرج) معتل الفاء بالياء واللام بالالف.

בָּא (جاء - أتى) معتل العين بالواو واللام بالالف

أوزان الفعل בְּנֵי הַפְעֵל

تنقسم الأفعال في اللغة العبرية إلى سبعة أوزان واحد منها مجرد والستة الباقية مزيدة. وثلاثة من هذه الأوزان مبنية للمعلوم בְּנֵי פָעִיל ، وثلاثة أخرى مبنية للمجهول בְּנֵי סָבִיל ، والوزن السابع مبنى للمعلوم والمجهول في آن واحد ويسمى الوزن المنعكس أي يدل على الفاعلية والمفعولية في آن واحد، ويسمى بالعبرية חֲזוּר (مطاورع).

والأوزان السبعة هي :

١- בְּנֵי קָל (مبنى للمعلوم) الوزن المجرد البسيط وهو ما ليس به حروف زائدة ويقابل «فعل» في العربية مثل :

פָּתַח - קָטַל - עָמַד - לָמַד

٢- בְּנֵי נְפִעַל (مبنى للمجهول) وهو مزيد بحرف النون في أول الفعل من المجرد مثل:

הָרְאִי נִשְׁפַּר : كسرت المرأة :

הָאִישׁ נִדְקַר בְּגִבּוֹ בְּסָפִין : طعن الرجل في ظهره بسكين

٣- בְּנֵי פִעַל : (مبنى للمعلوم) وهو مزيد بتشديد عين الفعل مثل:

הוא בִּיקַר בְּחִבְרוֹ : هو زار صديقه

٤- בְּנֵי פִעֵל : (مبنى للمجهول) مزيد بتشديد عين الفعل أيضاً وهو المبنى للمجهول من פִעַל مثل:

החביל גִּיס : جند الجندي

٥- בְּנִין הַפְּעִיל (مبنى للمعلوم) مزيد بالهاء فى أوله والياء بين عينه ولامه
ويسمى وزن السببية أو التعدية مثل :

הַתְּלַמִּיד הַצָּלִיחַ בַּפְּחִינָה : نجح الطالب فى الامتحان.

٦- בְּנִין הַפְּעַל (مبنى للمجهول) مزيد بحرف الهاء فى أوله وهو المبنى
للمجهول من وزن הַפְּעִיל مثل :

הַתִּינוּק הַשֶּׁבֶב : أُرقدُ الطفلُ

٧- בְּנִין הַתְּפִיעַל (بزيادة הַת على أول الفعل مع تشديد عينه مثل)

הַיְלֵד הַתְּעַלָּף : الولد أغمى عليه

הוא הַתְּפִיל בְּבֵית- הַפְּנֹסֶת : هو صلى فى المعبد

ملاحظة :

من الممكن أن يتغير معنى الفعل من وزن لآخر، كما أنه ليس من الضروري
أن يصرف كل فعل فى الأوزان السبعة.

الحروف الزائدة :

يقصد بها تلك الحروف التى تضاف إلى أصل الفعل سواء قبله أو بعده
(لواحق أو سوابق) من أجل إعطاء الفعل صورته الصحيحة من حيث الزمن
والعدد والجنس. وهذه الحروف هى.

א - ה - ו - י - מ - נ - ת

وكذلك الحروف : ב - כ - ל ويجمعها قولنا.

הַיָּמִנְתִּי בְּכָל : وثقت فى الجميع

وتستخدم الحروف (ב - כ - ל - מ) بصفة خاصة مع مصدر الفعل.

تصريف الفعل المجرد السالم

בְּטִיַּת הַשְּׁלֵמִים

١- في زمن الماضي בְּיָמָיו

لصيغة الماضي من الفعل المجرد ثلاثة أوزان هي :

١- פָּעַל : وتوجد عليه معظم الأفعال العبرية مثل :

פָּתַח - קָטַל - לָמַד

٢- פִּיעַל : ومعظم أفعال هذا الوزن لازمة وخاصة المشتقة من الصفات مثل :

זָקָן : شاخ פָּבַד : ثقل רָעַב : جاع

٣- פִּעֻלַל : وتشكل عين الفعل في هذا الوزن بالحوлам قطان بدلا من الباتح،

ويأتى على هذا الوزن عدد محدود من الأفعال فقط منها :

יָגַר : خاف יָכַל : إستطاع קָטַן : صغر
שָׁכַל : نكل יָקַשׁ : نصب فحا

تصريف وزن פָּעַל في الماضي:

קָטַלְתִּי	قتلت	קָטַלְנוּ	قتلنا
קָטַלְתָּ	قتلت	קָטַלְתֶּם	قتلتم
קָטַלְתָּ	قتلت	קָטַלְתֶּן	قتلتن
קָטַלְתְּ	قتلت	קָטַלְתְּ	قتلت
קָטַלְתְּ	قتلت	קָטַלְתְּ	قتلت

ملاحظات :

١- النبرة دائماً على عين الفعل أما إذا كانت العين مشكلة بالسكون تتحول

النبرة إلى لام الفعل مثل : קָטַלְתָּ - קָטַלְתְּ

وتتحول النبرة إلى المقطع الأخير من المخاطبين والمخاطبات : קָטַלְתְּ - קָטַלְתֶּן

קָטַלְתְּ - קָטַלְתֶּן

٢- تشكل فاء الفعل مع المخاطبين والمخاطبات بالسكون المتحرك.

مثل : סַגְרָתֶם - סַגְרָתִי

٣- إذا كانت فاء الفعل حرف من الحروف الحلقية وجب تشكيلها مع ضمير المخاطبين والمخاطبات بالحطاف بتاح.

مثل : חֹרֶר - חֹרְרָתֶם , חֹרְרָתִי

٤- تشكل عين الفعل بالسكون المتحرك إذا أسند الفعل إلى ضمير الغائبة.

مثل : פִּתְּבֵה
פָּ : פָּ

٥- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً بشكل بالحطاف بتاح حين إسناده إلى ضمير الغائبة مثل :

נִאמְרָה , وكذلك مع ضمير الغائبين والغائبات.

٦- إذا كانت لام الفعل حرف **ל** فإن هذه التاء تسقط حين إتصال الفعل بضمائر الرفع المتصلة : (לִי - לְךָ - לָהּ - لָהֶם - לָהֶן)

ويشدد حرف التاء من هذه الضمائر دلالة على الادغام مثل : חָרַת : نقش

חָרַתִּי - חָרַתְךָ - חָרַתְהָ - חָרַתְהֶם - חָרַתְהֶן

ويظل الفعل دونما أى تغيير مع بقية الضمائر.

٧- إذا كانت لام الفعل حرف **ל** فإن هذه النون تحذف وتندغم مع ضمير الرفع المتصل **ל** مثل **לִפְּחַן** : طحن

טַחְנָנוּ : طحننا

وتشدد نون الضمير دلالة على الادغام

تصريف وزن **פִּלְלָל** فى الماضى :

تشكل الأفعال التى تأتى على هذا الوزن وفق القواعد السابقة، ولكنها فقط فى حالة الاسناد إلى ضمير الغائب المفرد تأتى على وزن **פִּלְלָל** أى أن عين الفعل تشكل بالصيربية على النحو التالى :

ישן : نام

ישנתی : نمت

ישנו : نمنا

ישנתם : نمت

ישנתם : نمت

ישנת : نمت

ישנת : نمت

ישן : نام

ישנו : ناموا

ישנה : نامت

ישנו : نمن

تصريف שן في الماضي

كما ذكرنا من قبل فإن أمثلة هذا الوزن محدود ويختلف هذا الوزن عن
سابقة بأن عين الفعل فيه تشكل بالحولام مع جميع الضمائر ما عدا مع ضمائر
الغائبة والغائبين والغائبات فإنها تشكل بالسكون المتحرك مثل : يشل

يشلتی : استطعت

يشلونی : استطعنا

يشلتם : استطعت

يشلتם : استطعتم

يشلت : استطعت

يشلتن : استطعتن

يشل : استطاع

يشلوا : استطاعوا

يشלה : استطاعت

يشלה : استطعن

ويلاحظ أنه في حالة الإسناد إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات : يشلتهم ،
 يشلتن شكلت عين الفعل بالقامص قطان وذلك لنطق الحركة ضمًا، وبذلك لم
تفقد عين الفعل النطق الطبيعي لها. وأحياناً تكتب حوলাম بدلا من القامص
قطان.

زمن المستقبل זמן עתיד

فى تصريف المستقبل كما هو الحال فى تصريف الماضى كل شخص له صورة مخصصة، ولذلك يأتى الفعل بدون ضمير شخصى ولا تكتب الضمائر إلا فى حالة التوكيد أو الالتباس بين أشخاص كثيرة فى المعنى.

وتقابل صيغة المستقبل صيغة المضارع فى العربية لفظاً وقد تدل على الحال مثله. ويصاغ الفعل المستقبل بإضافة حروف المضارعة أو الاستقبال التى تدخل على الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، وهى أربعة تسمى حروف الاستقبال (وهى تقابل حروف أنيت فى العربية).

وتضاف هذه الحروف إلى أول الفعل وذلك لتعيين الشخص الفاعل إذا كان متكلماً أو مخاطباً أو غائباً - وهناك أربعة حروف أخرى تضاف إلى آخر الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، ويجمعها قولنا : **אֲנִי, אַתָּה, הוּא, הֵיאָ, הֵي.**

أوزان المستقبل :

لصيغة المستقبل من الفعل المجرد السالم فى اللغة العبرية وزنان :

١- وزن : **אֶפְעֵלַע** (بضم عين الفعل)

٢- وزن : **אֶפְעַלַע** (بفتح عين الفعل)

وزن **אֶפְעֵלָע** :

تصرف على هذا الوزن جميع الأفعال المتعدية (أى التى تأخذ مفعولاً به أو أكثر) وذلك بإستثناء بعض الأفعال مثل :

לִמַּד - לְבַשׁ

فإنهما يصرفان على وزن **אֶפְעֵלַע** على الرغم من أنهما متعديان.

פְּתַב כֵּתֵב

אָנוּ נִכְתֵּב : סנכתב	אָנִי אֶכְתֵּב : סאכתב
אַתֶּם תִּכְתְּבוּ : סנכתבון	אַתָּה תִּכְתֵּב : סנכתב
אַתָּן תִּכְתְּבֵנָה : סנכתבין	אַתְּ תִּכְתְּבִי : סנכתבין
הֵם יִכְתְּבוּ : סייכתבון	הוּא יִכְתֵּב : סייכתב
הֵן יִכְתְּבֵנָה : סייכתבין	הִיא תִּכְתֵּב : סנכתב

وعلى هذا المثال :

קָטַל : قتل	קָשַׁר : ربط
קָפַץ : قفز	גָּמַר : أنهى

מلاحظات :

١- تشكل عين الفعل بالحولام ما عدا مع المخاطبة والمخاطبين والغائبين فإنها تشكل بالسكون المتحرك، أما إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً فتستبدل السكون بحطاف باتح مثل :

תִּכְתְּבֵנָה - תִּכְתְּבוּ

٢- تتشابه الضمائر الآتية (ضمير المخاطب المذكور مع ضمير الغائبة - ضمير المخاطبات مع ضمير الغائبات).

٣- حروف الاستقبال تشكل على النحو التالي :

الألف بالسيجول وبقيّة حروف المضارعة بالحيريق.

٤- حروف الاستقبال (אֵיךְ) تكون مقطعا مقفولا مع فاء الفعل، وعلى هذا فإن عين الفعل تنطق نطقاً كاملاً إذا كانت من حروف بكف تجد :

אֶקְפֹּץ : سأقفز

وزن אפעל

يصرف على هذا الوزن الأفعال اللازمة (التي تأخذ مفعولا به)، وكذلك أيضاً الأفعال المتعدية إذا كانت عينها أو لامها حرف من الحروف الطلقة (ה - ו - פ - لا - א بداخلها مبيق)، لأن حروف الحلق تميل إلى الفتح، كما تصرف على هذا الوزن كذلك بعض الأفعال المتعدية شذوذاً وهي نادرة في العبرية.

גדל : كبير

אני אגדל : ساكبر
אני נגדל : سنكبر

אתה תגדל : ستكبر
אתם תגדלו : ستكبرون

את תגדלי : ستكبرين
אתן תגדלנה : ستكبرون

הוא יגדל : سيكبر
הם יגדלו : سيكبرون

היא תגדל : ستكبر
הן יגדלנה : سيكبرون

ملاحظات :

١- عين الفعل في هذا الوزن تشكل بالفتحة القصيرة عوضاً عن الحولام ما عدا مع ضمائر المخاطبة والغائبين والمخاطبين فإنها تشكل بالشفاء ناع. أما إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً فإنها تشكل بالحطاف بتاح بدلاً من السكون مثل :

רחץ : غسل

ארחץ - תרחץ - תרחצי - ירחץ - תרחץ

נרחץ - ירחצו - תרחצנה - ירחצו - תרחצנה

٢- هناك أفعال لازمة تصرف على وزن אפעל مثل :

מלך ← אملك : ملك

עמד ← אעמד : وقف

الأمر التام

يصاغ الأمر من المستقبل المسند إلى المخاطب بتجريدته عن حرف الاستقبال
(أ) على النحو التالي :

إذا كان مضارع الفعل مضموم العين مثل : **תְּשַׁמֵּר** يكن الأمر منه هكذا

תְּשַׁמֵּר : أحرس

وعند إسناده إلى ياء المخاطبة أو إلى جمع المخاطبين تشكل فأؤه بالحيريق
(ـ) عرضاً عن السكون (ـ) لاستحالة التقاء سكونين في أول الكلمة على
النحو التالي :

תְּשַׁמְּרֵי : تصبح ← **תְּשַׁמְּרֵי** : أحرسى

תְּשַׁמְּרוּ : تصبح ← **תְּשַׁמְּרוּ** : أحرسوا

ويكون مع المخاطبات بحذف حرف الاستقبال مثل :

תְּשַׁמְּרֵי : تصبح ← **תְּשַׁמְּרֵי** : أحرسن

סְגֹר : إغلق ← **סְגְרוּ** : إغلقى

סְגְרוּ : إغلقوا ← **סְגְרְנָה** : إغلقن

وإذا كان مضارعه مفتوح العين مثل : **תְּרַכֵּב** : تركب، فيأتى الأمر على
النحو التالي :

רַכֵּב : إركب **רַכְּבֵי** : إركبى

רַכְּבוּ : إركبوا **רַכְּבְנָה** : إركبن

פְּתַח **אֶת** **הַדְּלָת** : افتح الباب

פְּקַח **אֶת** **עֵינֶיךָ** : افتح عينيك

רְחֲצָנָה אֶת גּוּפֵיכֶן בְּמַיִם חֲמִיִּים :

إغسلن أجسادكن بمياه ساخنة

أما إذ كانت فاء الفعل حرف حلقى مثل : חֲזַר - עָזַר ، فإنها تشكل بحطاف بتاح عوضاً عن السكون في حالة إسناده إلي ضمير المخاطب وإلى نون النسوة - فنقول :

חָזַר : عُد
חֲזַרְנָה : عُدْنَ
עָזַר לִי : ساعدنى
עָזַרְנָה : ساعدنَ

أما مع المخاطبة والمخاطبين فلا يطرأ تغيير :

חָזַרְתִּי - חָזַרְתֶּם : عودى - عودوا
חָשַׁב רֵגַע : فكر لحظة
חָשַׁבְתִּי גַם אֵת : فكّرت أنت أيضاً
חָזַר בְּעוֹד רֵגַע : عُد في خلال لحظة

النهى צווי שְׁלִילִי

وردت في العهد القديم (الوصايا العشر) صيغة النهى باستخدام اداة النفي باستخدام **לא** :

לא תגזב : لا تسرق

לא תהרג : لا تقتل

לא תנאף : لا تزني

أما في العبرية الحديثة فيعبر عن النهى باستخدام الأداة **אל** + الفعل المضارع المسند إلى الضمائر : **אתה** - **את** - **אתם** - **אתן**.

אל תלמד את השעור הזה : لا تذاكر هذا الدرس

אל תסגרו את הדלת : لا تغلق الباب

אל תעישן : لا تدخن

אל תקבע פגישה לשבת : لا تحدد لقاء ليوم السبت

אל תלבשי השמלה הזאת : لا ترتدي هذا الفستان

אל תבזבזו את פספוסכם : لا تبذروا نقودكم

אל תבואו אלינו מאוחר : لا تحضروا إلينا متأخرين

إِسْمُ الْفَاعِلِ زִמְן הַזֶּה

إِسْمُ الْفَاعِلِ هُوَ اسْمٌ مَصْوَغٌ لِمَا وَقَعَ مِنْهُ الْفِعْلُ أَوْ قَامَ بِهِ :

يَصَاغُ الْمَضَارِعُ الْحَالِيَّةُ أَوْ اسْمُ الْفَاعِلِ مِنَ الثَّلَاثِي الْمَجْرَدِ السَّالِمِ كَمَا يَلِي :

١- פּוֹעֵל : المفرد المذكر (المتكلم - المخاطب - الغائب) مثل :

٢- פּוֹעֵלֶת : للمفرد المؤنثة (المتكلمة - المخاطبة - الغائبة) مثل :

אֲנִי - אַתָּה - הִיא (יוֹשֵׁבֶת - פּוֹתֵבֶת - קוֹטְלֵת - לוֹמְדֵת)

٣- פּוֹעֵלִים : لجماعة الذكور (المتكلمين - المخاطبين - الغائبين) مثل :

אֲנֵנוּ - אַתֶּם - הֵם (יוֹשְׁבִים - פּוֹתְבִים - קוֹטְלִים - לוֹמְדִים)

٤- פּוֹעֵלוֹת : لجماعة الإناث (المتكلمات - المخاطبات - الغائبات) مثل :

אֲנֵנוּ - אַתֶּן - הֵן (יוֹשְׁבוֹת - פּוֹתְבוֹת - קוֹטְלוֹת - לוֹמְדוֹת)

١- إذا كان الفعل السالم على وزن פּוֹעֵל أو פּוֹעֵלֶת مثل :

פָּבַד : ثقل קָטַן : صَغُر

فلا يطرأ تغيير على وزنه في الزمن الحالى. وتشكل فاء الفعل بالشفاء عوضاً

عن القامص في المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الأناث مثل :

פָּבַד - פָּבַדָה - פָּבַדִים - פָּבַדוֹת

קָטַן - קָטְנָה - קָטְנִים - קָטְנוֹת

٢- إذا كانت لام الفعل السالم ל أو لا مثل :

סָלַח : صَفَح בָּלַע : بَلَع

فإنها تشكل بالفتحة المستعارة في وزن المفرد المذكور فنقول :

הוּא בּוֹלֵעַ : هو يبلع

وفى وزن المفرد المؤنثة تشكّل بالبتاح (—) عوضاً عن السيجول (—)
בּוֹלְעֵת : هى تبتلع

ويلاحظ أن عين الفعل تشكّل أيضاً بالبتاح بدلا من السيجول

٢- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً פ أو لا مثل :

בְּחַר (إختار) סָחַב (سحب) فإنها تشكّل بالحطاف بتاح (—) عوضاً عن
الشفاء (—) فى وزن جمع الذكور وجمع الإناث فنقول :

אַתֶּם סוֹחְבִים : أنتم تسحبون

אַנּוּ בּוֹחְרִים : نحن نختار

הֵם צוֹחְקִים : هم يضحكون

הֵן צוֹחְקוֹת : هن يضحكن

نفى المضارع الحالى (اسم الفاعل) :

عند نفي زمن الحال نستعمل كلمة אֵין : ليس، فنقول:

אֵין הָאִישׁ שׁוֹמֵעַ : الرجل لا يسمع.

ويجوز أن تتصل אֵין بالضمائر فنقول:

אֵינִי أو אֵינִי שׁוֹמֵעַ : لست أسمع.

ووفقاً لقواعد النحو العبرى لا يجوز إستعمال לֹא النافية بدلا من אֵין لأن
للاخاسة بنفى الماضى والمستقبل فلا يقال אֵינִי לֹא שׁוֹמֵעַ، ولكن هذا الأسلوب
شائع فى العبرية الحديثة، سواء فى لغة الحديث أو الصحافة.

وتستخدم الاداة أيضا لنفى الاسماء فنقول :

אֵין לִי כֶסֶף : ليس عندى نقود

אֵין שְׁעוּרִים הַיּוֹם : لا توجد دروس اليوم

אֵין לוֹ מִזֶּל : ليس له خط

اسم المفعول **שֵׁם מַעֲוֵל**

اسم المفعول هو اسم مصوغ من الفعل المتعدي للدلالة على ما وقع عليه الفعل ولا يوجد اسم مفعول من الأفعال اللازمة ويصاغ من الثلاثى المجرد السالم على النحو التالى :

מַעֲוֵל (اسم المفعول المفرد المذكر) مثل :

סְגוּר مغلَق **שְׁמוּר** محفوظ

גְּנוּב مسروق **קְטוּל** مقتول

כְּתוּב مكتوب

מַעֲוֵלָה (اسم المفعول المفرد المؤنث) مثل :

סְגוּרָה مغلقة **שְׁמוּרָה** محفوظة

גְּנוּבָה مسروقة **קְטוּלָה** مقتولة

כְּתוּבָה مكتوبة

מַעֲוָלִים (اسم المفعول الجمع المذكر) مثل :

סְגוּרִים مغلَقون **שְׁמוּרִים** محفوظون

גְּנוּבִים مسروقون **קְטוּלִים** مقتولون

כְּתוּבִים مكتوبون

מַעֲוָלוֹת (اسم المفعول الجمع المؤنث) مثل :

סְגוּרוֹת مغلقات **שְׁמוּרוֹת** محفوظات

גְּנוּבוֹת مسروقات **קְטוּלוֹת** مقتولات

כְּתוּבוֹת مكتوبات

ملاحظات :

١- قد يأتي اسم المفعول على وزن **בְּכִלְכֵל** :

בְּגִנְבֵי مسروق - **בְּגִנְבָה** (**בְּגִנְבֵי**) مسروقة

בְּגִנְבֵי مسروقين - **בְּגִנְבֹת** مسروقات :

٢- إذا كانت فاء الفعل حرف حلقى (**ח , لا**)، فإنها تشكل بالحطاف بتاح مع

ضمائر المفردة المؤنثة والجمع المذكر والجمع المؤنث :

חָפַר : حفر ..

חָפַר - **חָפְרָה** - **חָפְרִים** - **חָפְרוֹת**

٣- إذا كانت لام الفعل حرف حلقى (**ח , لا**)، فإنها تشكل بالفتحة المسروقة

مع ضمير المفرد المذكر :

בָּלַע : مبلوع

שָׁמוֹעַ : مسموع

מִשְׁוּחַ : مسموح بالزيت

יָדוּעַ : معلوم - معروف

المصدر **שֵׁם הַפֶּעַל**

المصدر هو ما دل على حدث مجرد من الزمان، وهو أصل جميع المشتقات.
والمصدر من الثلاثي إما مضاف أو مطلق.

ويأتي المصدر من الثلاثي المجرد السالم والمعتل ما عدا الأفعال الجوفاء على وزن **פֶּעַל** وهو ثابت ويستعمل دون التقيد بأشخاص أو أزمنة مثل :

אָכַל - **אָכַל** : أكل **שָׁמַר** - **שָׁמַר** : حراسة

وله عدة استعمالات ومعان تختلف حسب موقعه من الجملة

المصدر المضاف :

إذا كان مصدر الفعل على وزن **פֶּעַל** وأضيف إلى إسم بعده فإن التشكيل يتغير حيث تشكل فاء الفعل بالشفاء بدلا من القامص ويصبح على وزن **פֶּעַל** :

שָׁמַר בֵּית : حراسة بيت

ويأخذ المصدر عادة في هذه الحالة حرفاً من حروف النسب.

وتشكل اللام قبله بالحيريق : **לְקַטַּל** - **לְכַתֵּב** - **לְלַמֵּד**

وتشكل الباء والكاف بالحيريق المنقلب عن التقاء ساكنين مثل :

בְּקַטַּל **בְּכַתֵּב**

وتشكل الميم بالحيريق ويتبعها تشديد الحرف الأول من الفعل (**מְקַטַּל** -

מְכַתֵּב) وبالصيرية إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا : **מְחַפֵּר**

الاسم المشتق (من الفعل)

שם הפעולה

يأتى الاسم المشتق من وزن **פעל** على وزن **פעילה** : فنقول :

פתיחה : فاتحة مقدمة. **קריאה** : قراءة

פתיבה : كتابة . **ישיבה** : جلوس - جلسة

בחירה : اختيار - انتخاب

وإذا كان الحرف الأول من الفعل (فاء الفعل) حرفا حلقيا فإن يشكل فى حالة

الاسم المشتق بالفتحة المركبة (حطاف بتاح)، مثل :

חתמה : توقيع **אכילה** : أكل - طعام

עריכה : تحرير (جريدة) **הליכה** : سير - مشى

وفى الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل **קנה** فإن الاسم المشتق يأتى على وزن

פעילה فيصبح **קניה** : شراء

עליה : هجرة (**עלה**)

שתיה : شرب شراب (**שתה**)

תליה : شنق - تعليق (**תלה**)

שחיה : سباحة (**שחה**)

تركيب الجملة العبرية

العناصر الأساسية للجملة العبرية هي : الفاعل (المبتدأ)، والفعل (الخبر)،
والمفعول به.

يتم ترتيب عناصر الجملة العبرية الفعلية على النحو التالي :

الفاعل + الفعل - المفعول به

وتسبق المفعول به أداة المفعولية **ל** وذلك إذا كان المفعول به :

١- معرفاً: إما بأداة التعريف أو بالاضافة (حالة اضافة مركبة أو مضافاً إلى
ضمير من ضمائر الرفع).

٢- إذا كان إسم علم.

ويأتى الفعل قبل الفاعل إذا كان الجملة مبدوءة بظرف زمان أو مكان أو
بجملة تأكيد.

وفى العبرية الحديثة لا تراعى هذه القاعدة بشكل دائم، ومن الممكن أن تبدأ
الجملة بالفعل مباشرة دون إرتباط بهذه القواعد النحوية.

واو القلب

וָו הַלֵּב

تستعمل واو القلب أساساً في لغة العهد القديم وليس لها استعمالات في العبرية الحديثة. ووظيفتها تختلف عن واو العطف حيث أنها تقوم بتحويل معنى المضارع إلى الماضي، والماضي إلى المضارع.

قاعدة واو القلب مع الماضي

| التشكيل
الاساسي | أمام الحرف الساكن
وحروف يوف | أمام ياء
ساكنة | أمام حرف مشكل
بحركة مركبة | أمام مقطع
منبدر |
|--------------------|--------------------------------|-------------------|------------------------------|--------------------|
| וָ | וּ | וּ | חַוָּ | וּ |

قاعدة واو القلب مع المستقبل

| التشكيل
الاساسي | أمام
الألف | أمام الياء
الساكنة |
|--------------------|---------------|-----------------------|
| וּ | וּ | וּ |

مقدمة

عن العهد القديم

العهد القديم هو كتاب عبرى فى مجموعة، وهو الكتاب المقدس لدى اليهود... ويشتمل على مجموعة من الأسفار، وينقسم كل سفر إلى عدد من الاصحاحات، وتنقسم الاصحاحات إلى عد من الآيات، وينقسم العهد القديم إلى ثلاثة أقسام:

١- التوراة ويرمز لها بالرمز א

٢- الأنبياء ويرمز لهم بالرمز נ

٣- المكتوبات ويرمز لها بالرمز ס

وتتألف التوراة من خمسة أسفار تعرف بإسم «أسفار موسى الخمسة» وهى بالترتيب :

١- سفر التكوين : ويسمى بالعبرية בְּרֵאשִׁית أى «فى البدء» نسبة إلى الكلمة الأولى التى يبتدئ بها، وفى اليونانية واللاتينية Genesis أى خلق أو تكوين، والسفر فى هذه التسمية أنه قد وردت فيه قصة خلق العالم والإنسان الأول، وتسلسل الجنس البشرى ونوح والطوفان ودعوة ابراهيم ثم نسل إسحق فيعقوب ونسله، وينتهى بموت يوسف بعد سرد قصته.

٢- سفر الخروج : ويسمى بالعبرية מִצְרַיִם (أسماء)، وفى اللاتينية واليونانية Exodus، الخروج لتناوله قصة إقامة اليهود فى مصر وخروجهم وتيههم فى سيناء، وميلاد موسى والوصايا العشرة، ويحتوى على كثير من المسائل التشريعية والتعاليم الدينية.

٣- سفر اللاويون : ويسمى بالعبرية אֲהֲרָן، وفى اللاتينية واليونانية Eeviiti cus أى اللاويين نسبة إلى أسرة لاوى أو ليفى، ويحتوى هذا السفر على الطقوس الدينية والتشريعية وأحكام الطهارة والنجاسة وعن الكهنة وطقوس البطالة فى يوم السبت.

٤- سفر العدد : ويسمى بالعبرية **בְּרָאשִׁית** ، ويسمى باليونانية واللاتينية Numeri أى عدد، وذلك لأن فيه تعداد اليهود وبعض الأحداث التاريخية وقصص غزو أرض كنعان وبعض التشريعات الدينية.

٥- سفر التثنية : ويسمى بالعبرية **דְּבָרִים** وباليونانية واللاتينية Deuteronomium أى إعادة أو تثنية وذلك لأن هذا السفر يحتوى الشريعة بصورة جديدة تخالف الطريقة التى وردت بها فى الأسفار السابقة.
أما الجزء الثانى من العهد القديم فينقسم إلى :

١- الأنبياء الأول وهم : يشوع - قضاة - صموئيل أول - صموئيل ثان - ملوك أول - ملوك ثان.

٢- الأنبياء الأخيرين وهم : خمسة عشر نبياً كبيراً وصغيراً.

إشعيا - إرميا - حزقيال - هوشع - يوثيل - عاموس - عوفديا - يونان - ميخا - ناحوم - حبقوق - صفنيا - حجي - زكريا - ملاخى.

الجزء الثالث وهو المكتوبات ويحتوى على أسفار :

المزامير - الأمثال - أيوب - دانيال - عزرا - أخبار الأيام الأول - أخبار الأيام الثانى - راعوث - نشيد الإنشاد - الجامعة - المراثى - إستير.

בראשית א...

1 בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ : 2 והארץ
 היתה תהו ובהו וחשך על-פני תהום ורוח אלהים מרחפת
 על-פני המים : 3 ויאמר אלהים יהי אור ויהי-אור : 4 וברא
 אלהים את-האור כפי-טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך :
 5 ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי-ערב ויהי-בקר
 יום אחד : 6 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל
 בין מים למים : 7 ויעש אלהים את-הרקיע ויבדל בין המים
 אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי-כן :
 8 ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי-ערב ויהי-בקר יום
 שני : 9 ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל-מקום
 אחד ותראה היבשה ויהי-כן : 10 ויקרא אלהים ליבשה ארץ
 ולמקנה המים קרא ימים וברא אלהים כפי-טוב : 11 ויאמר
 אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ פרי עשה פרי
 למינו אשר זרעו-בו על-הארץ ויהי-כן : 12 ותוצא הארץ
 דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו
 למינהו וברא אלהים כפי-טוב : 13 ויהי-ערב ויהי-בקר יום
 שלישי : 14 ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל
 בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולגמים ושנים :

الترجمة ،

- ١- فى البدء خلق الله السموات والأرض.
- ٢- وكانت الأرض خربة وخالية والظلمة على وجه الغمر وروح الرب ترفرف على وجه المياه.
- ٣- وقال الله ليكن نور فكان نور.
- ٤- ورأى الله النور أنه حسن، وفصل الله بين النور وبين الظلام.
- ٥- ودعا الله النور نهارا ودعا الظلمة ليلا وكان مساء وكان صباح يوما واحدا.
- ٦- وقال الله ليكن جلد فى وسط المياه وليكن فاصلا بين مياه ومياه.
- ٧- وصنع الله الجلد وفصل بين المياه التى من تحت الجلد وبين المياه التى فوق الجلد وكان كذلك.
- ٨- ودعا الله الجلد سماء وكان مساء وكان صباح يوم ثان.
- ٩- وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء إلى مكان واحد. ولتظهر اليابسة. وكان كذلك.
- ١٠- ودعا الله اليابسة أرضا. ومجتمع المياه دعاه بحارا. ورأى الله ذلك أنه حسن.
- ١١- وقال الله لتنبث الأرض عشبا وبقلا يبيزر بزرا وشجرا ذا ثمر يعمل (ينبت) ثمرا كجنسه بذره فيه على الأرض. وكان كذلك.
- ١٢- فأخرجت الأرض عشبا وبقلا يبيزر بزرا كجنسه وشجرا يحمل ثمرا وبيزره فيه كجنسه. ورأى الله ذلك أنه حسن.
- ١٣- وكان مساء وكان صباح يوما ثالثا.
- ١٤- وقال الله لتكن أنوار فى جلد السماء لتفصل بين النهار والليل. وتكون آيات وأوقات وأيام وسنين.

جمل للتدريب على الترجمة العربية والتحليل

- ١- الشمس فى السماء والحياة فى الأرض.
- ٢- نساء هذا الرجل جميلات.
- ٣- هذه المرأة أجمل النساء فى مدينتنا.
- ٤- كم تلميذاً فى مدرستك؟
- ٥- هؤلاء الرجال صالحون.
- ٦- أعطى الولد البنت كتاباً.
- ٧- هذا هو الرجل الذى جاء إلى الحديقة أمس.
- ٨- كان إبراهيم وسارة شيخين ولم يكن لهما ولد (ابن).
- ٩- راحيل وليثة كانتا أختين وهما بنتا لابان.
- ١٠- أحب يعقوب راحيل الصغيرة والجميلة.
- ١١- صعد موسى إلى جبل سيناء.
- ١٢- هاجم الجيش المصرى جنود العدو الإسرائيلى.
- ١٣- فى اليوم أربع وعشرين ساعة.
- ١٤- فى الشهر ثلاثين يوماً.
- ١٥- فى الأسبوع سبعة أيام.
- ١٦- فى السنة ١٢ شهراً.
- ١٧- فى السنة ٣٦٥ يوماً.
- ١٨- أنا طالب فى الصف الثانى.

- ١٩- فى فصلى خمسة وثلاثين طالباً.
- ٢٠- أكلت فى وجبة الصباح هذا اليوم بيضتان.
- ٢١- حرس الجندى معسكره.
- ٢٢- كتب الأديب مقدمة لكتابه الجديد.
- ٢٣- استطعت أن أذاكر الدرر الخامس.
- ٢٤- كتبت دروسى اليوم ثلاث مرات.
- ٢٥- قال لنا المدرس أن على تلاميذ الفصل أن يذاكروا دروسهم.
- ٢٦- سافرت هذا الأسبوع صديقتى الجميلة.
- ٢٧- ذهبت مع زملائى يوم الخميس الماضى إلى السينما.
- ٢٨- فى هذا المكتب ثمان عشرة موظفة وخمسة وعشرون موظفاً.
- ٢٩- فى كل يوم أقوم فى السابعة صباحاً وأذهب إلى العمل فى الساعة الثامنة.
- ٣٠- لم أنم أمس لأنى ذاكرت أكثر من ست ساعات.

ملاحق

!

הַשְּׁלֵמִים

בניין קל: 1. שֶׁמַּר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שָׁמַר	שָׁמַר	אֶשְׁמַר	שׁוֹמֵר	שָׁמַרְתִּי
שָׁמַר	שָׁמְרֵי	תִּשְׁמַר תִּשְׁמְרֵי	שׁוֹמְרֵי	שָׁמַרְתָּ שָׁמַרְתְּ
בְּשָׁמַר		יִשְׁמַר יִשְׁמְרוּ		שָׁמַר שָׁמְרָה
בְּשָׁמַר		נִשְׁמַר	שׁוֹמְרִים	שָׁמַרְנוּ
לְשָׁמַר	שָׁמְרוּ	תִּשְׁמְרוּ תִּשְׁמְרֶנָּה	שׁוֹמְרוֹת	שָׁמַרְתֶּם שָׁמַרְתֶּן
מִשְׁמַר	שָׁמְרֶנָּה	יִשְׁמְרוּ תִּשְׁמְרֶנָּה		שָׁמַרוּ

* דגש חזק אחרי מ' (מן) - 2. לָמַד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
לָמַד	לָמַד	אֶלְמַד	לוֹמֵד	לָמַדְתִּי
לָמַד	לָמְדֵי	תִּלְמַד תִּלְמְדֵי	לוֹמְדֵי	לָמַדְתָּ לָמַדְתְּ
בְּלָמַד	לָמְדוּ	יִלְמַד יִלְמְדוּ		לָמַד לָמְדָה
בְּלָמַד	לָמְדָה	נִלְמַד	לוֹמְדִים	לָמַדְנוּ
לְלָמַד		תִּלְמְדוּ תִּלְמְדֶנָּה	לוֹמְדוֹת	לָמַדְתֶּם לָמַדְתֶּן
מִלְמַד		יִלְמְדוּ תִּלְמְדֶנָּה		לָמְדוּ

3. זקן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
זקון		אזקון	זקן	זקנתי
זקן	זקן	תזקני	זקנה	זקנת
זקון	זקני	זקון		זקן
זקון		זקון	זקנים	זקנו
זקון	זקנו	תזקנה	זקנות	זקנתם
מזון	זקנה	תזקנה		זקנו

4. קטן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קטן	קטן	אקטן	קטן	קטנתי
קטן	קטני	תקטני	קטנה	קטנת
קטון	קטנו	תקטן		קטן
קטון	קטנה	קטן	קטנים	קטנו
לקטן		תקטנו	קטנות	קטנתם
מקטן		תקטנה		קטנו

5. פִּרְת

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
פְּרוֹת		אֶפְרוֹת	פּוֹרֵת	פָּרַתִּי
פְּרוֹת	פְּרוֹת	תִּפְרוֹת תִּפְרוֹתִי	פּוֹרֵתָת	פָּרַתָּ פָּרַתָּ
	פְּרוֹתִי	יִפְרוֹת תִּפְרוֹת		פָּרַתָּה פָּרַתָּה
בְּפְרוֹת		נִפְרוֹת	פּוֹרֵתִים	פָּרַתְנוּ
כְּפְרוֹת	כְּפָרוֹ	תִּפְרוֹתְךָ תִּפְרוֹתְנָה	פּוֹרֵתוֹת	פָּרַתְּךָ פָּרַתְּךָ
לְפְרוֹת	פְּרוֹתְנָה	יִפְרוֹתוֹ תִּפְרוֹתְנָה		פָּרַתוֹ
מִפְרוֹת				

בניין נפעל - 1. ק ש ר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נִקְשָׁר		אֶקְשָׁר	נִקְשָׁר	נִקְשַׁרְתִּי
תִּקְשָׁר	תִּקְשָׁר	תִּקְשַׁרְתָּ תִּקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתָּ
בְּתִקְשָׁר	תִּקְשָׁרִי	יִקְשַׁר תִּקְשַׁר		נִקְשַׁרְתָּה נִקְשַׁרְתָּה
כְּתִקְשָׁר		נִקְשָׁר	נִקְשַׁרִים	נִקְשַׁרְנוּ
לְתִקְשָׁר	תִּקְשָׁרוּ	תִּקְשַׁרוּ תִּקְשַׁרְנָה	נִקְשַׁרוֹת	נִקְשַׁרְתֶּם נִקְשַׁרְתֶּם
מִתִּקְשָׁר	תִּקְשַׁרְנָה	יִקְשַׁרוּ תִּקְשַׁרְנָה		נִקְשַׁרוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נתמוך				
התמך	התמך	אתמך	נתמך	נתמכתי
	התמכי	תתמכי	נתמכתי	נתמכתי
בהתמך		יתמך		נתמך
בהתמך		נתמך	נתמכים	נתמכנו
להתמך	התמכו	תתמכנה	נתמכות	נתמכתם
מהתמך	התמכנה	יתמכו		נתמכו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גמשול				
	המשל	אמשל	גמשל	גמשלתי
	המשלי	תמשלי	גמשלת	גמשלת
בגמשל		ימשל		גמשל
בהמשל		גמשל	גמשלים	גמשלנו
להמשל	המשלו	תמשלנה	גמשלות	גמשלתם
מהמשל	המשלנה	ימשלו		גמשלו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גָּסַגַּר				
הִסְגֵּר	הִסְגֵּר	אֶסְגֵּר	גָּסַר	גָּסַרְתִּי
	הִסְגֵּרִי	תִּסְגֵּרִי	גָּסַרְתָּ	גָּסַרְתָּ גָּסַרְתְּ
בְּהִסְגֵּר		יִסְגֵּר		גָּסַר גָּסַרְהָ
כְּהִסְגֵּר		נִסְגֵּר	נִסְגָּרִים	נִסְגָּרְנוּ
לְהִסְגֵּר	הִסְגֵּרוּ	תִּסְגָּרְנָה	נִסְגָּרוּת	נִסְגָּרְתֶּם נִסְגָּרְתֶּן
מִהִסְגֵּר	הִסְגָּרְנָה	יִסְגָּרוּ		נִסְגָּרוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גָּסַבֹּל				
הִסְבֵּל		אֶסְבֵּל	גָּסַבַּל	גָּסַבַּלְתִּי
	הִסְבֵּל	תִּסְבֵּלְי	גָּסַבַּלְתָּ	גָּסַבַּלְתָּ גָּסַבַּלְתְּ
בְּהִסְבֵּל	הִסְבֵּלִי	יִסְבֵּל		גָּסַבַּל גָּסַבַּלְהָ
כְּהִסְבֵּל		נִסְבֵּל	נִסְבָּלִים	נִסְבָּלְנוּ
לְהִסְבֵּל	הִסְבֵּלוּ	תִּסְבֵּלְנָה	נִסְבָּלוּת	נִסְבָּלְתֶּם נִסְבָּלְתֶּן
מִהִסְבֵּל	הִסְבֵּלְנָה	יִסְבֵּלוּ		נִסְבֵּלוּ

בניין פעל - 1. לקט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
לקט	לקט	אלקט	מלקט	לקטתי
	לקטי	תלקט תלקטי	מלקטת	לקטת לקטתי
בלקט		ילקט תלקט		לקט לקטתי
בלקט		גלקט	מלקטים	לקטנו
ללקט	לקטו	תלקטו תלקטנה	מלקטות	לקטתם לקטתן
	לקטנה	ילקטו תלקטנה		לקטו

2. שחק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שחק	שחק	אשחק	משחק	שחקתי
	שחקי	תשחק תשחקי	משחקת	שחקת שחקתי
	בשחק	ישחק תשחק		שחק שחקתי
בשחק		גשחק	משחקים	שחקנו
לשחק	שחקו	תשחקו תשחקנה	משחקות	שחקתם שחקתן
משחק	שחקנה	ישחקו תשחקנה		שחקו

בניין פעל - ק ש ט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
-	-	אֶרְשֶׁט	מְרַשֵּׁט	רָשַׁטְתִּי
רָשַׁטְתָּ		תִּרְשָׁט	מְרַשֵּׁטָת	רָשַׁטְתָּ
רָשַׁטְתְּ		יִרְשָׁט		רָשַׁטְתְּ
רָשַׁטְתִּי		נִרְשָׁט	מְרַשֵּׁטִים	רָשַׁטְתִּי
רָשַׁטְתֶּם		תִּרְשָׁטוּ	מְרַשֵּׁטוֹת	רָשַׁטְתֶּם
רָשַׁטְתֶּן		יִרְשָׁטוּ		רָשַׁטְתֶּן

בניין הפעיל - 1. ש ל ס

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִשְׁלַםְתָּ	הִשְׁלַםְתָּ	אֶשְׁלֵם	מְשַׁלֵּם	הִשְׁלַמְתִּי
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימֵי	תִּשְׁלַמְתָּ	מְשַׁלֵּמָה	הִשְׁלַמְתָּ
הִשְׁלַמְתְּ	הִשְׁלִימוּ	יִשְׁלַמוּ	מְשַׁלֵּמִים	הִשְׁלַמְתְּ
הִשְׁלַמְתִּי	הִשְׁלִימוּ	נִשְׁלַמוּ	מְשַׁלֵּמוֹת	הִשְׁלַמְתִּי
הִשְׁלַמְתֶּם	הִשְׁלַמְנָה	תִּשְׁלַמְנָה		הִשְׁלַמְתֶּם
הִשְׁלַמְתֶּן		יִשְׁלַמְנָה	!	הִשְׁלַמְתֶּן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הכתב		אכתִיב	מכתִיב	הכתבתי
הקתיב	נקתב	תקתיב	מקתיבה	הקתבתך
בִּהְקִיב	הקתיבי	יכתִיב		הקתיבך
כִּהְקִיב		גִּקְתִּיב	מקתיבים	הקתבנו
לְהִקְתִּיב	הקתיבו	תקתיבו	מקתיבות	הקתבתם
מִהִקְתִּיב	הקתבנה	יִקְתִּיבו		הקתיבו

בניין הפעל - 1. ז מ ן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזמן	-	אזמן	מזמן	הזמנתי
		תזמני	מזמנת	הזמנתך
		יזמן		הזמנך
		גזמן	מזמנים	הזמנו
		תזמנו	מזמנות	הזמנתם
		יזמנו		הזמנו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הגבֵל	-	אֶגְבֵּל	מֵגְבֵּל	הִגְבַּלְתִּי
		תִּגְבְּלִי	מִגְבַּלְת	הִגְבַּלְתָּ
		תִּגְבְּלִי	יִגְבֵּל	הִגְבַּלְתָּ
		יִגְבֵּל	מִגְבְּלִים	הִגְבַּלְנוּ
		תִּגְבְּלֶנָה	מִגְבַּלּוֹת	הִגְבַּלְתֶּם
		יִגְבְּלוּ		הִגְבַּלְתֶּן
		תִּגְבְּלוּ		הִגְבַּלוּ

בניין התפעל - 1. ק ש ט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התקַשֵּׁט	התקַשֵּׁט	אֶתְקַשֵּׁט	מֵתְקַשֵּׁט	הִתְקַשַּׁטְתִּי
בִּהְתְּקַשֵּׁט	התקַשְׁטִי	תִּתְקַשְׁטִי	מִתְקַשְׁטֶת	הִתְקַשַּׁטְתָּ
כִּהְתְּקַשֵּׁט	התקַשְׁטוּ	תִּתְקַשְׁטוּ	יִתְקַשְׁטוּ	הִתְקַשַּׁטְתֶּם
לְהִתְקַשֵּׁט	הִתְקַשְׁטֶנָּה	נִתְקַשֵּׁט	מִתְקַשְׁטוֹת	הִתְקַשַּׁטְנוּ
מִהִתְקַשֵּׁט		תִּתְקַשְׁטֶנָּה	מִתְקַשְׁטוֹת	הִתְקַשַּׁטְתֶּם
		תִּתְקַשְׁטוּ		הִתְקַשַּׁטְתֶּן
		יִתְקַשְׁטוּ		הִתְקַשַּׁטוּ

מקור	ציווי	עמיד	הווה	עבר
השתכר	השתכר	אשתכר	משתכר	השתכרתי
בהשתכר	השתכרי	תשתכרי	תשתכר	השתכרת
כהשתכר	השתכרו	תשתכרו	ישתכרו	השתכרה
להשתכר	השתכרנה	נשתכר	משתכרות	השתכרנו
מהשתכר		תשתכרנה	תשתכרו	השתכרתם
		תשתכרנה	ישתכרו	השתכרו

מקור	ציווי	עמיד	הווה	עבר
השתכר	השתכר	אשתכר	משתכר	השתכרתי
בהשתכר	השתכרי	תשתכרי	תשתכר	השתכרת
כהשתכר	השתכרו	תשתכרו	ישתכרו	השתכרה
להשתכר	השתכרנה	נשתכר	משתכרות	השתכרנו
מהשתכר		תשתכרנה	תשתכרו	השתכרתם
		תשתכרנה	ישתכרו	השתכרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הקמתר	הקמתר	אקמתר	מקמתר	הקמתרתי
בהקמתר	הקמתרי	תקמתרי	מקמתרת	הקמתרת
כהקמתר	הקמתרו	תקמתרו	מקמתרים	הקמתרה
להקמתר	הקמתרנה	נקמתר	מקמתרות	הקמתרנו
מהקמתר		תקמתרו		הקמתרתם
		תקמתרנה		הקמתרתן
		תקמתרו		הקמתרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזדקר	הזדקר	אזדקר	מזדקר	הזדקרתי
בהזדקר	הזדקרי	תזדקרי	מזדקרת	הזדקרת
כהזדקו	הזדקרו	תזדקרו	מזדקרים	הזדקרה
להזדקר	הזדקרנה	נזדקר	מזדקרות	הזדקרנו
מהזדקר		תזדקרו		הזדקרתם
		תזדקרנה		הזדקרתן
		תזדקרו		הזדקרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצטלם	הצטלם	אצטלם	מצטלם	הצטלמתי
בהצטלם	הצטלמי	תצטלמי	מצטלמת	הצטלמתי
כהצטלם	הצטלמו	תצטלם	מצטלמים	הצטלמנו
להצטלם	הצטלמנה	נצטלם	מצטלמות	הצטלמנו
מהצטלם		תצטלמנה	תצטלמו	הצטלמתן
		תצטלמנה	יצטלמו	הצטלמו

7. דבק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הדבק	הדבק	אדבק	מדבק	הדבקתי
בהדבק	הדבקי	תדבקי	מדבקת	הדבקתי
כהדבק	הדבקו	תדבק	מדבקים	הדבקנו
להדבק	הדבקנה	נדבק	מדבקות	הדבקנו
מהדבק		תדבקנה	תדבקו	הדבקתן
		תדבקנה	ידבקו	הדבקו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התמם	התמם	אתמם	מתמם	התממתי
בדהתמם	התממי	תתממי	מתממת	התממת
כדהתמם	התממו	תתמם	מתממים	התממה
להתמם	התממנה	נתמם	מתממות	התממנו
מהתמם		תתממנה	תתממו	התממתן
	תתממנה	יתממו		התממו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הטנף	הטנף	אתנף	מתנף	הטנפתי
בדהטנף	הטנפי	תטנפי	מתנפת	הטנפת
כדהטנף	הטנפו	תטנף	מתנפים	הטנפה
להטנף	הטנפנה	נטנף	מתנפות	הטנפנו
מהטנף		תטנפנה	תטנפו	הטנפתן
		יתנפו		הטנפו

פעלי פ"ג (פ' גרונית)

בניין קל - עצם

מקור א'	ציווי	עתיד א'	הווה	עבר
עצם	עצם	אֶעֱצֵם	עוֹצֵם	עֲצַמְתִּי
בְּעֵצִים	עֲצָמִי	תֵּעַצֵּם תֵּעַצְמִי	עוֹצֵמֶת	עֲצַמְתָּ עֲצַמְתִּי
כְּעֵצִים	עֲצָמוֹ	יֵעַצֵּם יֵעַצְמוֹ	עוֹצְמִים	עָצַם עֲצָמָה
לְעֵצִים	עֲצַמְנָה	נֵעַצֵּם	עוֹצְמוֹת	עֲצַמְנוּ
מֵעֵצִים		תֵּעַצְמוּ תֵּעַצְמֶנּוּ
יֵעַצְמוּ יֵעַצְמוּ		עֲצַמְתִּים עֲצַמְתֶּן
עֲצָמוֹ
מקור ב'		עתיד ב'		
עצם		אֶעֱצֵם		
בְּעֵצִים		תֵּעַצֵּם תֵּעַצְמִי		
כְּעֵצִים		יֵעַצֵּם יֵעַצְמוֹ		
לְעֵצִים		נֵעַצֵּם		
מֵעֵצִים		תֵּעַצְמוּ תֵּעַצְמֶנּוּ
יֵעַצְמוּ יֵעַצְמוּ		

בניין נפעל - הדר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	תְּהַדְרֵן	אֶהַדְרֵן	גֹּהַדְרֵן	גִּהַדְרַתִּי
גִּהְדוּף	תְּהַדְרֵנִי	תֵּהַדְרֵן תֵּהַדְרֵנִי	גֹּהַדְרַת	גִּהַדְרַתְּ גִּהַדְרַתִּי
בְּתַהַדְרֵן	תְּהַדְרֶנּוּ	יֵהַדְרֵן יֵהַדְרֵנּוּ	גֹּהַדְרַפִּים	גִּהַדְרֵן גִּהַדְרָה
כִּתְהַדְרֵן	תְּהַדְרֶנּוּ	נֵהַדְרֵן	גֹּהַדְרַפּוֹת	גִּהַדְרֶנּוּ
לְתַהַדְרֵן		תֵּהַדְרֶנּוּ תֵּהַדְרֶנּוּ		גִּהַדְרַתִּים גִּהַדְרַתֶּן
מִתְהַדְרֵן		יֵהַדְרֶנּוּ יֵהַדְרֶנּוּ		גִּהַדְרֶנּוּ

בניין הפעיל - ע נ ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
העגש	העגש	אעגיש	מעגיש	העגשתי
	העגשי	תעגיש	מעגישה	העגשתי
כהעגיש	העגישו	תעגיש	מעגישים	העגישתי
כהעגיש	העגשנה	נעגיש	מעגישות	העגשנו
להעגיש		תעגישו		העגשתי
מהעגיש		יעגישו		העגשתי

בניין הפעל - ע נ ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
העגש	-	אעגש	מעגש	העגשתי
		תעגשי	מעגשת	העגשתי
		יעגש		העגשתי
		נעגש	מעגשים	העגשנו
		תעגשו	מעגשות	העגשתי
		יעגשו		העגשתי

פעלי ע"ג (ע' גרונית)

בניין קל - מאס

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
מאוס	מאס	אמאס	מואם	מאסתִי
מאס	מאסי	תמאס תמאסי	מואסת	מאסתָּ מאסתִי
במאס	מאסו	ימאס תמאס	מואסים	מאס מאסתָּ
במאס	מאסנה	נמאס	מואסות	מאסנו
למאס		תמאסו תמאסנה		מאסתֶם מאסתֶן
ממאס		ימאסו תמאסנה		מאסו

בניין נפעל - שען

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נשעון				
השען	השען	אשען	נשען	נשענתי
	השעני	תשען תשעני	נשענת	נשענתָּ נשענתִי
בהשען	השענו	ישען תשען	נשענים	נשען נשענה
בהשען	השענה	נשען	נשענות	נשענו
להשען		תשענו תשענה		נשענתֶם נשענתֶן
מהשען		ישענו תשענה		נשענו

בניין פעל - באר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	בְּאֵר	אֶבְאֵר	מְבַאֵר	בְּאֵרְתִּי
בְּאֵר	בְּאֵרִי	תְּבַאֵר תְּבַאֲרִי	מְבַאֲרֶת	בְּאֵרְתְּ בְּאֵרְתִּי
בְּבֹאֵר	בְּבֹאֲרוֹ	יְבַאֵר יְבַאֲרֶה	מְבַאֲרִים	בְּבֹאֲרֵה בְּבֹאֲרֵי
בְּבֹאֵר	בְּבֹאֲרֶנָּה	נְבַאֵר	מְבַאֲרוֹת	בְּבֹאֲרֵנוּ
לְבֹאֵר		תְּבַאֲרֶנָּה תְּבַאֲרוּ		בְּאֵרְתֶּם בְּאֵרְתֵּנוּ
מְבַאֵר		יְבַאֲרוּ יְבַאֲרֶנָּה		בְּבֹאֲרוֹ

בניין פעל - באר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
בְּאוֹר	-	אֶבְאֵר	מְבַאֵר	בְּאֵרְתִּי
	-	תְּבַאֵר תְּבַאֲרִי	מְבַאֲרֶת	בְּאֵרְתְּ בְּאֵרְתִּי
	-	יְבַאֵר יְבַאֲרֶה	מְבַאֲרִים	בְּבֹאֲרֵה בְּבֹאֲרֵי
		נְבַאֵר	מְבַאֲרוֹת	בְּבֹאֲרֵנוּ
		תְּבַאֲרֶנָּה תְּבַאֲרוּ		בְּאֵרְתֶּם בְּאֵרְתֵּנוּ
!		יְבַאֲרוּ יְבַאֲרֶנָּה		בְּבֹאֲרוֹ

בניין הפעיל - כ ח ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִכַּחַשׁ	הִכַּחֵשׁ	אֶכְחִישׁ	מִכְחִישׁ	הִכְחַשְׁתִּי
	הִכְחִישִׁי	תִּכְחִישׁ תִּכְחִישִׁי	מִכְחִישָׁת (מִכְחִישָׁה)	הִכְחַשְׁתָּ הִכְחַשְׁתְּ
בְּהִכְחִישׁ	הִכְחִישׁוּ	יִכְחִישׁ יִכְחִישׁוּ	מִכְחִישִׁים	הִכְחִישׁוּ הִכְחִישְׁהוּ
כְּהִכְחִישׁ	הִכְחִישְׁנָה	נִכְחִישׁ	מִכְחִישׁוֹת	הִכְחִישְׁנוּ
לְהִכְחִישׁ		תִּכְחִישׁוּ תִכְחִישְׁנָה		הִכְחַשְׁתֶּם הִכְחַשְׁתֶּן
מִהִכְחִישׁ		יִכְחִישׁוּ תִכְחִישְׁנָה		הִכְחִישׁוּ

בניין הפעל - ז ה ר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	-	אֶזְהַר	מְזַהֵר	הִזְהַרְתִּי
הִזְהַר	-	תִּזְהַר תִּזְהָרִי	מְזַהֵרֵת	הִזְהַרְתָּ הִזְהַרְתְּ
	-	יִזְהַר יִזְהָרוּ	מְזַהֵרִים	הִזְהַרְתֶּם הִזְהַרְתֶּן
		נִזְהַר	מְזַהֵרוֹת	הִזְהַרְנוּ
		תִּזְהַרוּ תִזְהַרְנָה		הִזְהַרְתֶּם הִזְהַרְתֶּן
		יִזְהַרוּ יִזְהַרְנָה		הִזְהַרְתֶּם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התבאר	התבאר	אתבאר	מתבאר	התבארתי
	התבארי	יתבאר תתבארי	מתבארת	התבארתי התבארת
בהתבאר	התבארו	יתבאר תתבאר	מתבארים	התבאר התבארה
בהתבאר	התבארונה	נתבאר	מתבארות	התבארנו
להתבאר		תתבארו תתבארונה		התבארתם התבארתן
מהתבאר		יתבארו תתבארונה		התבארו

גזרת פ"י

נח' פ"י - בניין קל - י ס ד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
יסוד	יסד	איסד	יוסד	יסדתי
יסד	יסדי	תיסד תיסדי	יוסדת	יסדת יסדת
ביסד	יסדו	תיסד ייסד	(יוסדה)	יסדה יסדה
ביסד	יסדנה	ניסד	יוסדים	יסדנו
ליסד		תיסדו תיסדנה	יוסדות	יסדתם יסדתן
מיסד		יתסדו תיסדנה		יסדו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
יָשׁוּב	שָׁב	אֲשָׁב	יוֹשֵׁב	יִשְׁבְּתִי
שָׁבַת	שָׁבִי	תִּשָּׁב תִּשְׁב	יוֹשְׁבַת	יִשְׁבְּתְּ יִשְׁבְּתִי
בָּשָׁבַת	שָׁבוּ	תִּשָּׁב יִשָּׁב	(יוֹשְׁבָה)	יִשְׁבָּה יִשָּׁב
בָּשָׁבַת	שָׁבְנָה	נִשָּׁב	יוֹשְׁבִים	יִשְׁבְּנוּ
לְשָׁבַת		תִּשְׁבּוּ תִּשְׁבְּנָה	יוֹשְׁבוֹת	יִשְׁבְּתֶם יִשְׁבְּתֶן
מִשָּׁבַת		יִשְׁבוּ תִּשְׁבְּנָה		יִשְׁבוּ

בניין נפעל - י ס ד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִוָּסַד	הִוָּסַד	אִוָּסַד	נוֹסֵד	נוֹסַדְתִּי
בְּהִוָּסַד	הִוָּסְדִי	תִּוָּסַד תִּוָּסְדִי	נוֹסַדְת	נוֹסַדְתְּ נוֹסַדְתִּי
כְּהִוָּסַד	הִוָּסְדוּ	יִוָּסַד תִּוָּסַד	נוֹסַדְה	נוֹסַדְה נוֹסַדְה
לְהִוָּסַד	הִוָּסְדָנָה	נִוָּסַד	נוֹסַדִים	נוֹסַדְנוּ
מִהִוָּסַד		תִּוָּסְדוּ תִּוָּסְדָנָה	נוֹסַדוֹת	נוֹסַדְתֶם נוֹסַדְתֶן
		יִוָּסְדוּ תִּוָּסְדָנָה		נוֹסַדְוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוֹרֵד	הוֹרֵד	אוֹרִיד	מוֹרִיד	הוֹרַדְתִּי
הוֹרֵד	הוֹרִידֵי	תוֹרִיד	מוֹרִידָה	הוֹרַדְתָּ
בְּהוֹרֵד	הוֹרִידוּ	תוֹרִיד	יורֵד	הוֹרַדְתָּ
כְּהוֹרֵד	הוֹרַדְנָה	נוֹרִיד	מוֹרִידִים	הוֹרַדְנוּ
לְהוֹרֵד		תוֹרִידוּ	מוֹרִידוֹת	הוֹרַדְתֶּם
מִהוֹרֵד		יֹרִידוּ		הוֹרִידוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוֹרֵד	-	אוֹרֵד	מוֹרֵד	הוֹרַדְתִּי
		תוֹרֵד	מוֹרַדְת	הוֹרַדְתָּ
		יֹרֵד	מוֹרַדִים	הוֹרַדְתָּ
		נוֹרֵד	מוֹרַדוֹת	הוֹרַדְנוּ
		תוֹרַדְנָה		הוֹרַדְתֶּם
		יֹרַדְנָה		הוֹרַדְתֶּם

הערה: בבניינים הכבדים הנטייה לפי השלמים: יִשָּׁב , יִשָּׁב , הַתִּישָׁב .

גזרת פ"נ

בניין קל - נפל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נפול	נפל	אפל	נופל	נפלת
נפל	נפלי	תפל תפלי	נופלת	נפלת נפלת
נפול	נפלו	תפל יפל	נופלים	נפל נפלה
נפול	נפלו	נפל	נופלים	נפלו
נפול	נפלו	תפלו תפלו	נופלות	נפלתם נפלתם
נפול	נפלו	תפלו יפלו	נופלות	נפלו

בניין נפעל - נגף

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נגוף				
הנגוף	הנגוף	אנגוף	נגוף	נגפת
נהנגוף	הנגפי	תנגפי תנגפי	נגפת	נגפת נגפת
נהנגוף	הנגפו	תנגף ינגף	(נגפה)	נגף נגפה
נהנגוף	הנגפנה	נגפן	נגפים	נגפנו
נהנגוף		תנגפנה תנגפנה	נגפות	נגפתם נגפתם
נהנגוף		תנגפו ינגפו		נגפו

בניין הפעיל - נ ז ק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזק	הזק	אזיק	מזיק	הזקתי
הזיק	הזיקי	תזיקי	מזיקה	הזקת
זהזיק	זהזיקו	תזיק	מזיקים	הזיקה
זהזיק	זהזיקנה	גזיק	מזיקים	הזיקנו
להזיק		תזיקנה	מזיקות	הזקתם
מהזיק		תזיקנה		הזיקו

בניין הפעל - נ ז ק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזק		אזק	מזק	הזקתי
		תזקי	מזקת	הזקת
		תזק	מזקה	הזק
		גזק	מזקים	הזקנו
		תזקנה	מזקות	הזקתם
		תזקנה		הזקו

גזרת פי"צ

בניין הפעיל - י צ ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצג	הצג	אציג	מצג	הצגתי
הציג	הציגי	תציג תציגי	מצגה	הצגת הצגת
בהציג		תציג		הציגה
בהציג	הציגו	נציג	מצגים	הצגנו
להציג	הצגנה	תצגנה תציגו	מצגות	הצגתם הצגתן
מהציג		תצגנה יציגו		הציגו

בניין הפעל - י צ ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצג	-	אצג	מצג	הצגתי
		תצגי תצג	מצגת	הצגת הצגת
		תצג		הצגה
		נצג	מצגים	הצגנו
		תצגו תצגנה	מצגות	הצגתם הצגתן
		תצגנה יצגו		הצגו

גזרת ע"ו, ע"י

בניין קל - קוים

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קוים	קוים	אָקוים	קָם	קָמְתִי
קוים	קוּמִי	תָקוּם תְּקוּמִי	קָמָה	קָמַתְּ קָמְתִי
בָּקוים	קוּמוּ	תָקוּם יִקוּם	קָמִים	קָמְהוּ קָמְתֶם
בָּקוים	קָמְנָה	בָּקוּם	קָמוֹת	קָמְנִי
לָקוים		תָקוּמוּ תְקַמְנָה		קָמְתֶם קָמְתִן
מְקוים		יִקוּמוּ תְקַמְנָה		קָמוּ

בניין ע"י - * ש י מ *

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שוים	שִׁים	אָשִׁים	שָׁם	שָׁמְתִי
שִׁים	שִׁמִּי	תָשִׁים תְּשִׁימִי	שָׁמָה	שָׁמַתְּ שָׁמְתִי
בָּשִׁים	שִׁימוּ	תָשִׁים יִשִׁים	שָׁמִים	שָׁמְהוּ שָׁמְתֶם
בָּשִׁים	שָׁמְנָה	בָּשִׁים	שָׁמוֹת	שָׁמְנִי
לָשִׁים		תָשִׁימוּ תְשַׁמְנָה		שָׁמְתֶם שָׁמְתִן
מְשִׁים		יִשִׁימוּ תְשַׁמְנָה		שָׁמוּ

* פעלי ע"י נבדלים מע"ו רק בבניית קל, עתיד, ציווי ומקור

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הסוג	הסוג	אָסוּג	נְסוּג	נְסוּגוֹתִי
בְּהֶסוּג	הֶסוּגִי	תְּסוּגִי	נְסוּגָה	נְסוּגוֹתָךְ
פְּהֶסוּג	הֶסוּגוֹ	תְּסוּג	נְסוּגִים	נְסוּגוֹתָי
לְהֶסוּג	הִסְגָּה	נְסוּג	נְסוּגוֹת	נְסוּגוֹנִי
מִהֶסוּג		תְּסוּגוּ		נְסוּגוֹתֵיךְ
		תְּסוּגְנָה		נְסוּגוֹתֵיךְ
		תְּסוּגְנָה		נְסוּגוֹתֵיךְ

בניין פעל - ק ו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קוּמֵם	קוּמֵם	אָקוּמֵם	מְקוּמֵם	קוּמְמָתִי *
בְּקוּמֵם	קוּמְמִי	תְּקוּמְמִי	מְקוּמְמָת	קוּמְמָתְךָ
פְּקוּמֵם	קוּמְמוֹ	תְּקוּמֵם	מְקוּמְמִים	קוּמְמָה
לְקוּמֵם	קוּמְמָנָה	נְקוּמֵם	מְקוּמְמוֹת	קוּמְמָנוּ
מִקוּמֵם		תְּקוּמְמָנָה		קוּמְמָתְךָ
		תְּקוּמְמוֹ		קוּמְמָתְךָ
		תְּקוּמְמָנָה		קוּמְמוֹ

*הע': 1. אפשר על דרך השלמים: קימתי וכו'.
2. לעתים משתמרת הו' : כִּנְגְמִי וכו'.

בניין פעל - קום

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קומום	-	אָקומם	מָקומם	קוממתי
		תִּקְוּמִי תִקְוּמִים	מְקוּמָת מְקוּמָתִים	קוּמְמַת קוּמְמַתִּים
		תִּקְוּמִים תִּקְוּמִים	מְקוּמָמִים מְקוּמָמִים	קוּמְמָה קוּמְמָה
		נִקְוּמִים	מְקוּמָמוֹת מְקוּמָמוֹת	קוּמְמָנוּ קוּמְמָנוּ
		תִּקְוּמָמוּ תִּקְוּמָמוּ	תִּקְוּמָמוֹת תִּקְוּמָמוֹת	קוּמְמָתוֹ קוּמְמָתוֹ
		יִקְוּמָמוּ תִּקְוּמָמוּ	יִקְוּמָמוֹת יִקְוּמָמוֹת	קוּמְמוֹ קוּמְמוֹ

לעתים משתמרת הו': בְּוִתִּי וכו'

בניין הפעיל - קום

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הקם	הקם	אָקִים	מָקִים	הִקְיִמוֹתִי	הִקְמַתִּי
הקים	הקִימִי	תִּקְיִמִי תִקְיִמִים	מְקִימָה מְקִימָה	הִקְיִמוֹתִי הִקְיִמוֹתִי	הִקְמַתִּי הִקְמַתִּי
בְּהַקִּים	הִקְיִמוּ	תִּקְיִים תִּקְיִים	מְקִימִים מְקִימִים	הִקְיִמָה הִקְיִמָה	הִקְיִמָה הִקְיִמָה
בְּהַקִּים	הִקְיִמְנָה	נִקְיִים	מְקִימוֹת מְקִימוֹת	הִקְיִמוֹנוּ	הִקְמְנוּ
לְהַקִּים		תִּקְיִמוּ תִקְיִמוּ	תִּקְיִמוֹת תִּקְיִמוֹת	הִקְיִמוֹתָם הִקְיִמוֹתָם	הִקְמַתָּם הִקְמַתָּם
מְהַקִּים		יִקְיִמוּ תִקְיִמוּ	יִקְיִמוֹת יִקְיִמוֹת	הִקְיִמוּ	הִקְיִמוּ

בניין הפעל - קו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוֹקֵם	-	אֹקֵם	מוֹקֵם	הוֹקַמְתִּי
		תֹּקֵם תֹּקְמִי	מוֹקַמְתָּ מוֹקַמְתִּי	הוֹקַמְתָּ הוֹקַמְתִּי
		יֹקֵם יֹקְמִי	מוֹקַמִּים מוֹקַמְתִּים	הוֹקַמְתָּ הוֹקַמְתִּי
		נֹקֵם	מוֹקַמּוֹת	הוֹקַמְנוּ
		תֹּקְמוּ תֹּקְמוֹנָה		הוֹקַמְתֶּם הוֹקַמְתִּין
		יֹקְמוּ יֹקְמוֹנָה		הוֹקַמוּ

בניין התפעל - קו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִתְקוּמִים	הִתְקוּמִים	אֶתְקוּמִים	מִתְקוּמִים	הִתְקוּמַמְתִּי
כִּהִתְקוּמִים	הִתְקוּמִי	תִּתְקוּמִי תִתְקוּמִי	מִתְקוּמַמְתָּ מִתְקוּמַמְתִּי	הִתְקוּמַמְתָּ הִתְקוּמַמְתִּי
כִּהִתְקוּמִים	הִתְקוּמוּ	יִתְקוּמִים יִתְקוּמִים	מִתְקוּמַמִּים מִתְקוּמַמְתִּים	הִתְקוּמַמְתָּ הִתְקוּמַמְתִּי
לִהִתְקוּמִים	הִתְקוּמְנָה	נִתְקוּמִים	מִתְקוּמַמּוֹת	הִתְקוּמַמְנוּ
מִהִתְקוּמִים		תִּתְקוּמוּ תִתְקוּמְנָה		הִתְקוּמַמְתֶּם הִתְקוּמַמְתִּין
		יִתְקוּמוּ יִתְקוּמְנָה		הִתְקוּמַמוּ

הע' : 1. אפשר על דרך השלמים: התקימתי וכו'.
2. לעתים משתמרת הו': התכונתי וכו'.

גזרת הכפולים

בניין קל: 1. ח ג ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נבוג	נב	נבג	נבג	נבגתי
נב	נבי	נבגי	נבגת	נבגת
נבג	נבו	נבג	נבגים	נבגתי
נבג	נבגה	נבג	נבגות	נבגתי
נבג	נבגה	נבגה	נבגה	נבגתי
נבג	נבגה	נבגה	נבגה	נבגתי

בניין קל: 2. ק ל ל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קלול	קל	קלל	קלל	קללתי
קל	קלי	קללי	קללה	קללתי
קלל	קלו	קלל	קללים	קללתי
קלל	קללה	קלל	קללות	קללתי
קלל	קללה	קללה	קללה	קללתי
קלל	קללה	קללה	קללה	קללתי

בניין נפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נָסוּב	הִסְב	אָסֵב	נֹסֵב	נָסַבְתִּי
הִסְב	הִסְבִּי	תִּסְב	נֹסֵבָה	נָסַבְתְּ נָסַבְתְּ
בְּהִסְב	הִסְבוּ	תִּסְבוּ	נֹסְבִים	נָסַבְתֶּם נָסַבְתֶּם
כְּהִסְב	הִסְבְּנָה	נִסְב	נֹסְבוֹת	נָסַבְתֶּנּוּ
לְהִסְב		תִּסְבְּנָה		נָסַבְתֶּן נָסַבְתֶּן
מִהִסְב		יִסְבוּ		נָסַבוּ

בניין פעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
סוֹבֵב	סוֹבֵב	אָסוּבֵב	מְסוּבֵב	סוֹבַבְתִּי
בְּסוֹבֵב	סוֹבְבִי	תִּסוּבְבִי	מְסוֹבְבֵת	סוֹבַבְתְּ סוֹבַבְתְּ
כְּסוֹבֵב	סוֹבְבוּ	יִסוּבְבוּ	מְסוֹבְבִים	סוֹבַבְתֶּם סוֹבַבְתֶּם
לְסוֹבֵב	סוֹבְבְּנָה	נִסוּבֵב	מְסוֹבְבוֹת	סוֹבַבְתֶּנּוּ
מִסוֹבֵב		תִּסוּבְבוּ תִסוּבְבְּנָה		סוֹבַבְתֶּן סוֹבַבְתֶּן
		יִסוּבְבוּ תִסוּבְבְּנָה		סוֹבַבוּ

בניין פעל : ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
סובב	-	אָסובב	מְסובב	סובבתי
		תְּסובב תְּסובבי	מְסובבת	סובבת סובבת
		יְסובב תְּסובב	מְסובבים	סובב סובבה
		נְסובב	מְסובבות	סובבנו
		תְּסובבו תְּסובבנה		סובבתם סובבתן
		יְסובבו תְּסובבנה		סובבו

בניין הפעיל : ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הסב	הסב	אָסב	מְסב	הסבתי	הסבותי
בְּהסב	הסבי	תְּסבי תְּסבי	מְסבה	הסבת הסבת	הסבות הסבות
	הסבו	יְסב תְּסב		הסבה הסב	הסב הסבה
כְּהסב	הסבנה	נְסב	מְסבים	הסבנו	הסבנו
לְהסב	תְּסבנה	תְּסבו	מְסבות	הסבתן	הסבותם הסבותן
מִהסב		יְסבו תְּסבנה		הסבו	הסבו

בניין הפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הוסב	-	אוסב	מוסב	הוסבתי	הוסבותי
		תוסב תוסבי	מוסבה	הוסבת הוסבת	הוסבות הוסבות
		תוסב תוסב		הוסב הוסבה	הוסב הוסבה
		נוסב	מוסבים	הוסבנו	הוסבנו
		תוסבו תוסבנה	מוסבות	הוסבתם הוסבתן	הוסבותם הוסבותן
		תוסבו תוסבנה		הוסבו	הוסבו

בניין התפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הסתובב	הסתובב	אסתובב	מסתובב	הסתובבתי	
בהסתובב	הסתובבי	תסתובב תסתובבי	מסתובבת	הסתובבת הסתובבת	
כהסתובב	הסתובבו	יסתובב תסתובב	מסתובבים	הסתובבה	
להסתובב	הסתובבנה	נסתובב	מסתובבות	הסתובבנו	
מהסתובב		תסתובבו תסתובבנה		הסתובבתם הסתובבתן	
		יסתובבו תסתובבנה		הסתובבו	

גזרת נחי ל"א

בניין קל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
מצא	מצא	אמצא	מוצא	מצאתי
מצא	מצאי	תמצאי	מוצאת	מצאתך מצאתם
במצא	מצאו	תמצא	ימצא	מצאה
במצא	מצאנה	נמצא	מוצאים	מצאנו
למצא		תמצאנה	מוצאות	מצאתם מצאתן
ממצא		תמצאנה	ימצאו	מצאו

בניין נפעל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נמצוא				
המצא	המצא	אמצא	נמצא	נמצאתי
בהמצא	המצאי	תמצאי	נמצאת	נמצאתך נמצאתם
כהמצא	המצאו	תמצא	ימצא	נמצאה
להמצא	המצאנה	נמצא	נמצאים	נמצאנו
מהמצא		תמצאנה	נמצאות	נמצאתם נמצאתן
		תמצאנה	ימצאו	נמצאו

בניין פעל : ו ד א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
וְדָא	וְדָא	אֲוֹדָא	מְוֹדָא	וְדָאִיתִי
וְדָא	וְדָאִי	תְּוֹדָאִי תְּוֹדָא	מְוֹדָאִית	וְדָאִיתְּ וְדָאִיתְּ
וְוֹדָא		וְוֹדָא תְּוֹדָא	(מְוֹדָאָה)	וְוֹדָאָה וְוֹדָאָה
וְוֹדָא	וְוֹדָאוּ	וְוֹדָאוּ	מְוֹדָאִים	וְוֹדָאֵנוּ
וְוֹדָא	וְוֹדָאֵנָה	תְּוֹדָאֵנָה תְּוֹדָאוּ	מְוֹדָאוֹת	וְוֹדָאֵתְּ וְוֹדָאֵתְּ
מְוֹדָא		וְוֹדָאֵנָה תְּוֹדָאוּ		וְוֹדָאוּ

בניין פעל : ו ד א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
וְדָא	-	אֲוֹדָא	מְוֹדָא	וְדָאִיתִי
		תְּוֹדָאִי תְּוֹדָא	מְוֹדָאִית	וְדָאִיתְּ וְדָאִיתְּ
		וְוֹדָא תְּוֹדָא	(מְוֹדָאָה)	וְוֹדָאָה וְוֹדָאָה
		וְוֹדָאוּ	מְוֹדָאִים	וְוֹדָאֵנוּ
		תְּוֹדָאֵנָה תְּוֹדָאוּ	מְוֹדָאוֹת	וְוֹדָאֵתְּ וְוֹדָאֵתְּ
		וְוֹדָאֵנָה תְּוֹדָאוּ		וְוֹדָאוּ

בניין הפעיל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
המציא	המציא	אמציא	ממציא	המציאתי
המציא	המציאי	תמציאי	ממציאה	המציאתך
המציא	המציאו	תמציאו	ממציאם	המציאתם
המציא	המציאנה	נמציא	ממציאים	המציאתנו
המציא		תמציאנה	ממציאות	המציאתן
המציא		תמציאנה	ממציאו	המציאתו

בניין הפעל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
המציא	-	אמציא	ממציא	המציאתי
		תמציאי	ממציאת	המציאתך
		תמציאו	ממציאם	המציאתם
		נמציא	ממציאים	המציאתנו
		תמציאנה	ממציאות	המציאתן
		תמציאנה	ממציאו	המציאתו

בניין התפעל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התמצא	התמצא	אתמצא	מתמצא	התמצאתי
בהתמצא	התמצאי	תתמצא	מתמצאת	התמצאת
כהתמצא	התמצאו	יתמצא		התמצאה
להתמצא	התמצאנה	נתמצא	מתמצאים	התמצאנו
מהתמצא		תתמצאו	מתמצאות	התמצאתם
		יתמצאו		התמצאו

המרובעי : ש כ ל ל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	
שכלל	שכלל	ישכלל	משכלל	שכלל	פעל
לשכלל	שכללנה	תשכללנה	משכללות	שכללתן	
שכלול	-	ישכלל	משכלל	שכלל	פעל
-	-	תשכללנה	משכללות	שכללתן	
להשתכלל	השתכללנה	תשתכללנה	משתכללות	השתכללתן	התפעל

רשימות שמות-עצם בעלי-רביי חורג

א. שמות זכריים בעלי-רביי —ות

בשעור כ"ה נאמר, שיש בלשון העברית למעלה מ-200 שמות ממין זכר, שריבויים — ות שלא-כדין. אמנם אין בידינו הספר לחריגת זאת מן הכלל. אבל רובם של שמות חורגים אלה ניתנים להיקרר לפי כללים מסוימים (אם-כ"י לא-מדויקים ביותר), שהם:

1) רוב-השמות יחיד-הקרה ב"ו (עור, עוף). 2) רבים מן השמות בסיוס-זן או -ין (ארון, שלחן). 3) רוב-השמות בעלי-תחילית מ' (לא-שורשית). כגון: קאר, פקנת, מפתח. 4) רוב-השמות במשקלים: ס עול (לקוח), פועל (אוצר). 5) רבים מן השמות בסיוס -ח (שדה, פרהה), אבל גם שמות במשקלים אחרים:

השגח: 1) שמות, שיש להם לצד הריבוי החורג —ות גם הריבוי החוקי —ים צויינו ברשימתנו בסיוסן * (פוכב). 2) ברשימה הוכללו מספר-שמות גם ממין זקקה (חסרי הסופיות -ה, או ת') וצויינו באות נ' וכן כמה שמות קטלי-סין (זכר ונקבה = זויג). 3) שמות נדירים, שאינם שכיחים ביותר בשימוש-הלשון, לא הוכנסו ברשימתינו.

		א	
גורל / גורלות	אריה / אריות	אב / אבות	
גיא / גיאיות (גאיות)	ארמון / ארמונות	אנן / אננות	
גי / גיאות	ארץ נ / ארצות	אוב / אובות	
גיס / גיסות	אשכול / אשכולות	אולם / אולמות	
גליון / גליונות	אתון נ / אתונות	אוצר / אוצרות	
גנן נ / גננות		אר / ארות *	
	ב	אילן / אילנות *	
	באר נ / בארות	אם נ / אמהות	
	בקן / בקנות	(גם: אמות)	
ד	בנין / בניונות	אסון / אסונות	
דבר / דברות	בשחין / בשחונות	אצבע נ / אצבעות	
דור / דורות *		ארון / ארונות	
דיו היג / דיואות	ג	ארח / ארחות	
דמיון / דמיונות	גבול / גבולות *	ארי / אריות	
דסן / דסנות *	גג / גגות		
דרבון (דרבון) /	גדר נ / גדרות *		
דרבנות			

ה	השבון / השבונה	מ
הזק / הזקות	השד / השדות	קאור / קאורות
היכל / היכלות •	השש / הששות	קארע / קארעות
הפסט / הפסות		קבוא / קבואות
		קנדן / קנדנות
ו	יגון / יגונות	קנדן / קנדנות
וילון / וילונות	יובל / יובלות •	קנדן / קנדנות
(גם: וילאות)	יין / יינות •	מולד / מולדות
ולד / ולדות	יסוד / יסודות	מוקד / מוקדות
	יצר / יצרות •	מוקד / מוקדות
ז	זק (זק) / זקקות	מוטר / מותרות
זוג / זוגות	זמד (זמ) / זמדות	מזבס / מזבחות
זקיון / זקינות	זמרון / זמרות	מזון / מזונות
זקרון / זקרות		מזל / מזלות
זנב / זנבות	כ	מזלג / מזלגות •
זרע / זרעות	כוס נ / כוסות	מס / מסות
	כס / כסות (כסות)	מחזן / מחזות
ח	כקר נ / כקרות	מחול / מחולות
חוב / חובות	כלונס / כלונסאות	מחנה / מחנות
חול / חולות	כנור / כנורות	מחנה ייני / מחנות
חוז / חוצות	כסא / כסאות	משה / משות
חוקם / חוקמות	כרוז / כרוזות	מסבס ייני / מסבסות
חנה / חנות	כשרון / כשרונות	מקר / מקרות
חזון / חזונות		מים / מימות •
חזיון / חזיונות •	ל	מקסה / מקסאות •
חיל / חילות	לב / לבות	מקרה / מקרות
חלום / חלומות	לכב / לכבות	ממון / ממונות
חלון / חלונות	ליח / ליחות	מקדון / מקדונות •
חסכון / חסכונות	ליל / לילות	מסנה / מסנות
חסרון / חסרונות	לקוס / לקוסות	מסע / מסעות
חצר / חצרות •	לקוס / לקוסות	מסנק / מסנקות •
חרב / חרבות		מסנן / מסנינות •
חרפו / חרפות		

צקרון / צקרונות •
צקתון / צקתונות
צמיד / צמידות

נצחון / נצחונות
נר / נרות

מצגל / מצגלות •
מצקד / מצקדות •
מצקה / מצקות
מצער / מצערות

ס

סדיון / סדיונות •
סה פיות (פיות)
סזקק / סזקקאות •
סזמון / סזמונות •
סזיס / סזיסות
סזמס / סזמוטות
סזעס / סזעוטות
סזרון / סזרונות
סזרי / סזרות

סקל / סקלות
סגנון / סגנונות •
סוד / סודות
סוף / סופות
סילון / סילונות
סזם / סזמות
סזק / סזקות

סקתחות / סקתחות
סקד / סקדות
סקח / סקחות •
סקנה / סקנות

(גם: סקנאות)

סקום / סקומות
סקור / סקורות
סקל / סקלות
סקצוע / סקצועות
סקאה / סקאות

צ

צבות / (וייני)

צזקא / צזקאות
צזנאר / צזנארות •
צזום / צזומות
צזלע נ / צזלעות •
צזנור / צזנורות •
צזרור / צזרות

צזכות •
צזון / צזונות
צזולם / צזולמות •
צזוף / צזופות
צזור / צזרות
צזבון / צזבונות •
צזלבון / צזלבונות
צזקר / צזקות

סרזזז / סרזזזאות
סזא / סזאות
סזי / סזיות •
סזנן / סזננות •
סזקר / סזקרות
סזקה / סזקאות •
סזקל / סזקלות •
סזסה / סזסאות •

ק

קקר / קקרות •
קול / קולות
קיסון / קיסונות •
קיר / קירות
קיתון / קיתונות
קלסי נ / קלסיות
קנס / קנסות
קר / קרות

קקרונ / קקרונות •
קזבון / קזבונות
קזם נ / קזמות •
קזב / קזבות •
קקרון / קקרונות
קזבון / קזבונות
קרוד / קרודות •
קזש נ / קזשות
קזב / קזבות •

נ

נאד / נאדות
נגה / נגהות
נקר / נקריות •
ניצוף / ניצוצות
נזר / נזירות
נקיון / נקיונות
נסיון / נסיונות
נקש נ / נקשות

• שלומות / שלום	רוס וויג / רוחות	קרב / קרבנות
שלחנות / שלחן	רחוב / רחובות	קרבן / קרבנות
שלטנות / שלטון	ריב / ריבות	קדום / קדמות •
שמות / שם	ריס / ריחות	קרון / קרונות
שקשות / שקש וויג	רציון / רציונות	קרוני / קרנות
שנצות / שנץ	רתוק / רתוקות	(גם: קרניט)
שפרות / שפר	ש	קרקע וויג / קרקעות
שקיונות / שקיון	שבוע / שבועות	קסיפ / קסיעות •
ששונות / ששון	שנה / שנות	קסרקסיון /
שתות / שת	שוכר / שוכרות •	קסרקסאות •
ת	שוטר / שוטרות	קרקס / קרקסאות •
• מאסקרון / מאסקראות	שניון / שניונות	קלי / קליות •
תהום וויג / תהומות	שנעון / שנעונות	ר
תוף / תוכות	שסמון / שסמנות	רב / רבות
• תינוק / תינוקות •	שקר / שקרות	רבוא / (רבוא)
• ספונות / ספונות •	(אבל: שקרי-)	נ רבואות

ג. שמות נקבויים בעל-ריבוי (לפי סדר הא"ב)

מספרם של השמות הנקביים, שריבויים — יים אינו מרובה ביותר (בערך 50). על-הרוב הם שמות צפתיים. צפתיים ושיחיים וכן של בעלי-חיים קטנים. אבל גם שמות מסוגים אחרים. למספר שמות יש ריבוי קטן (— יים וגם —ות). ברשימתנו צוינו שמות אלה בסימן •

• איקה / איקים •	אשישה / אשישים •
אלה (= עז) /	אשרה / אשרים •
אליים •	בסנה / בסנים
אלמה / אלמים •	ביצה / ביצים
אסונה / אסונים	גטלת / גטלים
אשה / נשים •	דבלה / דבלים

צו נ / צוים	דבורה / דבורים
צלגש נ / צלגשים	דלעת / דלועים
צנינה / צנינים	דקנות / דקנות *
צפתה / צפתים	דת (= חוק) / דתים
צת נ / צתים	דמורה / דמורים *
צרעה / צרעים	חטה / חטים
(גם: צרעיות)	חנות / חנותים *
קינה / קינים *	חשקה / חשכים *
קשקשת / קשקשים *	יונה / יונים *
קננה / קננים *	קטחה / קטחים
קבכה / קבכים *	קנה / קנים
שבלת / שבילים	קסמת / קסמים
שקה (= עז) / שקים	לכנה / לכנים
שנה / שנים *	סלה / סלים *
שעועית / שעועים	נסלה / נסלים
שעורה / שעורים	קצה / קאים
שקטה / שקטים	צדשה / צדשים *
תאנה / תאנים	צרכה (= עז) / צרכים *
תולעה / תולעים	צת נ / צתים *
תולעת / תולעים	

ג שמות כפול-ריבוי וקפוליה-הו' ראה

אות (= פלא) ו / אותות	אות (שפותבים) נ / אותיות
בת (= מידת) ו / בתים	בת (להורים) / בנות
גליל (= חבל ארץ) / גלילות	גליל (= עמוד) / גלילים
יד (= חלק) / ידות	יד (= איבר) / ידים
יונק (= ענף רך) / יונקות	יונק (= תינוק) / יונקים
כף (= כלי) / כפות	כף (= של היד) / כפיים
כנה (של בגד) / כנפות	כנה (לעוף) / כנסים
סיר (= קדרה) / סירות	סיר (קוף) / סירים

צ'ן (איבר)	! צינים	צ'ן (= מצ'ן) ז / צ'נות
צ'ק (אדם)	/ צ'קים	צ'ק (= תכשיט) / צ'קות
פ'ם (= רגל החי)	/ פ'מים	פ'ם (= רגל של רהיט) / פ'מות
ק'ן (של בהמה)	/ ק'נים	ק'ן (= פינה אוצר) / ק'נות
ר'ס ה (בחדר)	/ ר'ספות	ר'ס ה (= גחלת) / ר'ספים
ש'ה (בפה)	/ ש'סטים; ש'סות	ש'ה (= לשון) / ש'סות

<u>ש"פ</u>	<u>ציווי</u>	<u>עתיד</u>	<u>בינוני</u>	<u>עבר</u>	<u>שרש</u>
	אתה	אני-אתה	יחיד-יחידה	הוא-היא	
					בנין פעל:
לאהב	אהב	אהב-תאהב	אוהב-אוהבת	אהב-אהבה	א.ה.ב.
לאכל	אכל	אכל-תאכל	אוכל-אוכלת	אכל-אכלה	א.כ.ל.
לוסר	אסר	אסר-תאסר	אוסר-אוסרת	אסר-אסרה	א.ס.ר.
לכוא	בוא	אבוא-תבוא	בא-באה	בא-באה	ב.ר.א.
לבנות	בנה	אבנה-תבנה	בונה-בונה	בנה-בנתה	ב.נ.ה.
לגהר	גהר	אגהר-תגהר	גהר-גרה	גהר-גרה	ג.ו.ר.
לגסר	גסר	אגסר-תגסר	גוסר-גוסרת	גסר-גסרה	ג.ס.ר.
להיות	היה	אהיה-תהיה		היה-היתה	ה.י.ה.
ללקח	לך	אלך-תלך	הולך-הולכת	הלך-הלכה	ה.ל.כ.
לשזר	חזר	אחזר-תחזר	חוזר-חוזרת	חזר-חזרה	ח.ז.ר.
לדעת	דע	אדע-תדע	יודע-יודעת	ידע-יודעה	י.ד.ע.
לצאח	צא	אצא-תצא	יוצא-יוצאת	יצא-יצאה	י.צ.א.
לשבת	שב	אשב-תשב	יושב-יושבת	ישב-ישבה	י.ש.ב.
לישן	ישן	אישן-תישן	ישן-ישנה	ישן-ישנה	י.ש.נ.
לכבש	כבש	אכבש-תכבש	כובש-כובשת	כבש-כבשה	כ.ב.ש.
לכתב	כתב	אכתב-תכתב	כותב-כותבת	כתב-כתבה	כ.ח.ב.
ללון	להן	אלון-תלון	לן-לנה	לן-לנה	ל.ר.נ.
ללחם	לחם	אלחם-תלחם	לוחם-לוחמת	לחם-לחמה	ל.ח.ס.
ללמד	למד	אלמד-תלמד	לומד-לומדת	למד-למדה	ל.מ.ד.
לסלק	סלק	אסלק-תסלק	סולק-סולקת	סלק-סלקה	ס.ל.כ.

לְמַצָּא	מַצָּא	אֲמַצָּא-תַּמַּצָּא	מוֹצֵא-מוֹצֵאת	מַצָּא-מַצָּאה	מ.צ.א.
לְנוֹסַע	נוֹסַע	אֲנוֹסַע-תַּנוֹסַע	נוֹסֵעַ-נוֹסֵעִת	נוֹסַע-נוֹסַעה	נ.ס.ע.
לְעַבֵּד	עַבֵּד	אֲעַבֵּד-תַּעַבֵּד	עוֹבֵד-עוֹבְדָת	עַבֵּד-עַבְדָּה	ע.ב.ד.
לְעַלּוֹת	עַלָּה	אֲעַלָּה-תַּעַלָּה	עוֹלֵה-עוֹלָה	עַלָּה-עַלְלָה	ע.ל.ה.
לְעַשׂוֹת	עָשָׂה	אֲעַשֶּׂה-תַּעֲשֶׂה	עוֹשֶׂה-עוֹשֶׂה	עָשָׂה-עָשְׂתָה	ע.ש.ה.
לְפַגֵּשׁ	פָּגַשׁ	אֲפַגֵּשׁ-תַּפְגִּישׁ	פוֹגֵשׁ-פוֹגֵשֶׁת	פָּגַשׁ-פָּגַשְׁתָּה	פ.ג.ש.
לְפַתַּח	פָּתַח	אֲפַתַּח-תַּפְתַּח	פוֹתַח-פוֹתַחַת	פָּתַח-פָּתַחְתָּה	פ.ת.ח.
לְקַנּוֹת	קָנָה	אֲקַנֶּה-תַּקַּנֶּה	קוֹנֵה-קוֹנֵה	קָנָה-קָנַחְתָּה	ק.נ.ה.
לְקַרֵּא	קָרָא	אֲקַרֵּא-תַּקְרֵא	קוֹרֵא-קוֹרֵאת	קָרָא-קָרָאתָה	ק.ר.א.
לְרַאוֹת	רָאָה	אֲרַאֶה-תַּרְאֶה	רוֹאֶה-רוֹאֶה	רָאָה-רָאִיתָה	ר.א.ה.
לְרוֹיֵץ	רוֹיֵץ	אֲרוֹיֵץ-תַּרוֹיֵץ	רֵץ-רֵצָה	רֵץ-רֵצָה	ר.ו.צ.
לְרִיב	רִיב	אֲרִיב-תַּרִיב	רֵב-רֵבָה	רֵב-רֵבָה	ר.י.ב.
לְרַצוֹת	רָצָה	אֲרַצֶּה-תַּרְצֶה	רוֹצֶה-רוֹצֶה	רָצָה-רָצַחְתָּה	ר.צ.ה.
לְשַׁמַּע	שָׁמַע	אֲשַׁמַּע-תַּשְׁמַע	שוֹמַעַ-שוֹמַעַת	שָׁמַע-שָׁמַעְתָּה	ש.ס.ע.
לְשַׁתּוֹת	שָׁתָה	אֲשַׁתֶּה-תַּשְׁתֶּה	שוֹתֶה-שוֹתֶה	שָׁתָה-שָׁתַחְתָּה	ש.ת.ה.

בנין פעל:

לְאַחַד	אַחַד	אֲאַחַד-תַּאַחַד	סְאַחַד-סְאַחַדַת	אַחַד-אַחְדָּה	א.ח.ד.
לְבַקֵּר	בָּקַר	אֲבַקֵּר-תַּבְקֵר	סְבַקֵּר-סְבַקֵּרַת	בָּקַר-בָּקְרָה	ב.ק.ר.
לְבַשֵּׁל	בָּשַׁל	אֲבַשֵּׁל-תַּבְשֵׁל	סְבַשֵּׁל-סְבַשֵּׁלַת	בָּשַׁל-בָּשְׁלָה	ב.ש.ל.
לְדַבֵּר	דַּבֵּר	אֲדַבֵּר-תַּדַּבֵּר	סְדַבֵּר-סְדַבֵּרַת	דַּבֵּר-דַּבְרָה	ד.ב.ר.
לְחַזֵּק	חָזַק	אֲחַזֵּק-תַּחַזֵּק	סְחַזֵּק-סְחַזֵּקַת	חָזַק-חָזְקָה	ח.ז.ק.
לְחַלֵּק	חָלַק	אֲחַלֵּק-תַּחַלֵּק	סְחַלֵּק-סְחַלֵּקַת	חָלַק-חָלְקָה	ח.ל.ק.
לְסַיֵּל	סַיֵּל	אֲסַיֵּל-תַּסַּיֵּל	סְסַיֵּל-סְסַיֵּלַת	סַיֵּל-סַיֵּלָה	ס.י.ל.

ל.ס.ר.	לפד-לפדה	סלפד-סלפדת	אלפד-חלפד	לפד	ללפד
ס.י.ס.	סיס-סיסה	מסיס-מסיסת	אסיס-תסיס	סיס	לסיס
ס.פ.ר.	ספר-ספרה	מספר-מספרת	אספר-תספר	ספר	לספר
ק.ב.ל.	קבל-קבלה	סקבל-סקבלת	אקבל-תקבל	קבל	לקבל

מרובעים:

ט.ל.פ.ג.	סלפון-סלפנה	מסלפון-מסלפנת	אמסלפון-תמסלפון	סלפון	למסלפון
ח.ר.ג.ס.	תרגם-תרגמה	סתרגם-סתרגמת	אתרגם-תתרגם	תרגם	לתרגם

בנין התפעל:

ו.כ.ח.	התוכח-התוכחה	סתוכח-סתוכחת	אתוכח-תתוכח	התוכח	להתוכח
כ.נ.ב.	התכוון	סתכוון-סתכוונת	אתכוון	התכוון	להתכוון
ל.ב.ש.	החלבש-החלבה	סתלבש-סתלבת	אתלבש-תתלבש	החלבש	להחלבש
ר.ח.צ.	התרחז-התרחזה	סתרחז-סתרחזת	אתרחז-תתרחז	התרחז	להתרחז

בנין נפעל:

כ.נ.ס.	נכנס-נכנסה	נכנס-נכנסת	אכנס-תכנס	הכנס	להכנס
מ.צ.א.	נמצא-נמצאה	נמצא-נמצאת	אמצא-תמצא	המצא	להמצא
פ.ג.ש.	נפגש-נפגשה	נפגש-נפגשת	אפגש-תפגש	הפגש	להפגש
פ.ר.ד.	נפרד-נפרדה	נפרד-נפרדת	אפרד-תפרד	הפרד	להפרד
ש.א.ר.	נשאר-נשארה	נשאר-נשארת	אשאר-תשאר	השאר	להשאר

בנין הפעיל:

א.ס.ב.	האסין-האסינה	מאסין-מאסינה	אאסין-תאסין	האסין	להאסין
ז.ס.נ.	הזמין-הזמינה	מזמין-מזמינה	אזמין-תזמין	הזמין	להזמין
ח.ל.ט.	החליט-החליטה	מחליט-מחליטה	אחליט-תחליט	החליט	להחליט
ס.ש.כ.	המשיך-המשיכה	ממשיך-ממשיכה	אמשיך-תמשיך	המשיך	להמשיך
נ.ג.ע.	הגיע-הגיעה	מגיע-מגיעה	אגיע-תגיע	הגיע	להגיע

נ.כ.ר.	הפּיר-הפּירָה	פּפּיר-פּפּירָה	אפּיר-אפּירָה	הפּר	לְהפּיר
ק.ו.ס.	הקּים-הקּיָסָה	פּקּים-פּקּיָסָה	אקּים-אקּיָסָה	הקּס	לְהקּים
ר.ו.ח.	הרּוּיח-הרּוּיָחָה	פּרּוּיח-פּרּוּיָחָה	ארּוּיח-ארּוּיָחָה	הרּוח	לְהרּוּיח
ד.ח.ב.	הרְחִיב-הרְחִיבָה	פּרְחִיב-פּרְחִיבָה	ארְחִיב-ארְחִיבָה	הרְחב	לְהרְחִיב
ת.ח.ל.	התְחִיל-התְחִילָה	פּתְחִיל-פּתְחִילָה	אֶתְחִיל-אֶתְחִילָה	התְחיל	לְהתְחִיל

PRONOUN SUFFIXES

Singular nouns with pronoun suffixes:

שמות ביחיד עם כינויים:

שְׁלוֹמָה	שְׁלוֹמוֹ	שְׁלוֹמֶךָ	שְׁלוֹמְךָ	שְׁלוֹמִי	--	שְׁלוֹם
שְׁלוֹמֹן	שְׁלוֹמָם	שְׁלוֹמְכֶם	שְׁלוֹמְכֵם	שְׁלוֹמָנָה		
אֲבִיהָ	אָבִיו	אָבִיךָ	אָבִיךָ	אָבִי	--	אָב
אֲבִיהֶן	אֲבֵיהֶם	אֲבֵיכֶם	אֲבֵיכֵם	אֲבֵינוּ		

Prepositions with suffixes of singular nouns:

מילות יחס עם כינויים כשם יחיד:

לָהּ	לוֹ	לָךְ	לְךָ	לִי	--	ל
לָהּ	לָהֶם	לָכֶן	לָכֶם	לָנָה		
בָּהּ	בוֹ	בָּךְ	בְּךָ	בִּי	--	ב
בָּהֶן	בָּהֶם	בָּכֶן	בָּכֶם	בָּנָה		
שָׁלָהּ	שָׁלוֹ	שָׁלָךְ	שָׁלְךָ	שָׁלִי	--	שָׁל
שָׁלָהֶן	שָׁלָהֶם	שָׁלָכֶן	שָׁלָכֶם	שָׁלָנָה		
אוֹתָהּ	אוֹתוֹ	אוֹתְךָ	אוֹתְךָ	אוֹתִי	--	אוֹת
אוֹתָן	אוֹתָם	אוֹתְכֶן	אוֹתְכֶם	אוֹתָנָה		
אֶצְלָהּ	אֶצְלוֹ	אֶצְלְךָ	אֶצְלְךָ	אֶצְלִי	--	אֶצֶל
אֶצְלוֹ	אֶצְלָם	אֶצְלָכֶן	אֶצְלָכֶם	אֶצְלָנָה		
אֵתָהּ	אֵתוֹ	אֵתְךָ	אֵתְךָ	אֵתִי	--	עִם
אֵתָן	אֵתָם	אֵתְכֶן	אֵתְכֶם	אֵתָנָה		
מִפָּנֶיהָ	מִפָּנָיו	מִפָּנֶיךָ	מִפָּנֶיךָ	מִפָּנַי	--	מִן (מ.מ.)
מִפָּנֶיהֶן	מִפָּנֵיהֶם	מִפָּנֵיכֶם	מִפָּנֵיכֶם	מִפָּנֵינוּ		
(מֵאֵתָהּ)	(מֵאֵתָם)	(מֵאֵתְכֶן)	(מֵאֵתְכֶם)	(מֵאֵתָנָה)		
עַל יָדָהּ	עַל יָדוֹ	עַל יָדְךָ	עַל יָדְךָ	עַל יָדִי	--	עַל יָד--
עַל יָדָן	עַל יָדָם	עַל יָדְכֶן	עַל יָדְכֶם	עַל יָדָנָה		

Plural nouns with pronoun suffixes:

שמות ברבים עם כינויים:

הורִיָּה	הורִיו	הורִיָּה	הורִיָּךְ	הורִי	הורִים--
הורִיָּהוּ	הורִיהֶם	הורִיָּכֶן	הורִיָּכֶם	הורִיָּנָה	
עִיבִיָּה	עִיבִיו	עִיבִיָּה	עִיבִיָּךְ	עִיבִי	עִיבִים--
עִיבִיָּהוּ	עִיבִיהֶם	עִיבִיָּכֶן	עִיבִיָּכֶם	עִיבִיָּנָה	

Prepositions with plural noun suffixes: מילות יחס עם כינויים כשם רבים

אֵלַיָּה	אֵלָיו	אֵלַיָּךְ	אֵלַיָּךְ	אֵלַי	אֵלִים--
אֵלַיָּהוּ	אֵלֵיהֶם	אֵלַיָּכֶן	אֵלַיָּכֶם	אֵלַיָּנָה	
עֲלֵיָּה	עֲלָיו	עֲלֵיָּךְ	עֲלֵיָּךְ	עֲלַי	עֲלִים--
עֲלֵיָּהוּ	עֲלֵיהֶם	עֲלֵיָּכֶן	עֲלֵיָּכֶם	עֲלֵיָּנָה	
לפְּנֵיָּה	לפְּנָיו	לפְּנֵיָּךְ	לפְּנֵיָּךְ	לפְּנֵי	לפְּנִים--
לפְּנֵיָּהוּ	לפְּנֵיהֶם	לפְּנֵיָּכֶן	לפְּנֵיָּכֶם	לפְּנֵיָּנָה	
אַחֲרֵיָּה	אַחֲרָיו	אַחֲרֵיָּךְ	אַחֲרֵיָּךְ	אַחֲרַי	אַחֲרִים--
אַחֲרֵיָּהוּ	אַחֲרֵיהֶם	אַחֲרֵיָּכֶן	אַחֲרֵיָּכֶם	אַחֲרֵיָּנָה	
בְּלַעֲדֵיָּה	בְּלַעֲדָיו	בְּלַעֲדֵיָּךְ	בְּלַעֲדֵיָּךְ	בְּלַעֲדַי	בְּלַעֲדִים--
בְּלַעֲדֵיָּהוּ	בְּלַעֲדֵיהֶם	בְּלַעֲדֵיָּכֶן	בְּלַעֲדֵיָּכֶם	בְּלַעֲדֵיָּנָה	

مدونة

النقد النطقي

old-criticism.blogspot.com

للعهد القديم

نحن مجموعة من طلبة العلم المُهتمين بما يسمى بعلم
" النقد النصي للعهد القديم "

هدفنا نشر هذا العلم النفيس والتعريف به

فما زال نقد نصوص العهد القديم علماً مهضوم الحق في ظل

إهتمام متزايد بدراسة " علم النقد النصي للعهد الجديد "

ونسعى - ونسأل الله أن يمكننا من ذلك - إلى توسيع قاعدته

البحثية وتعريبه ، واضعين ما يتيسر من أدوات تساعد الباحث ،

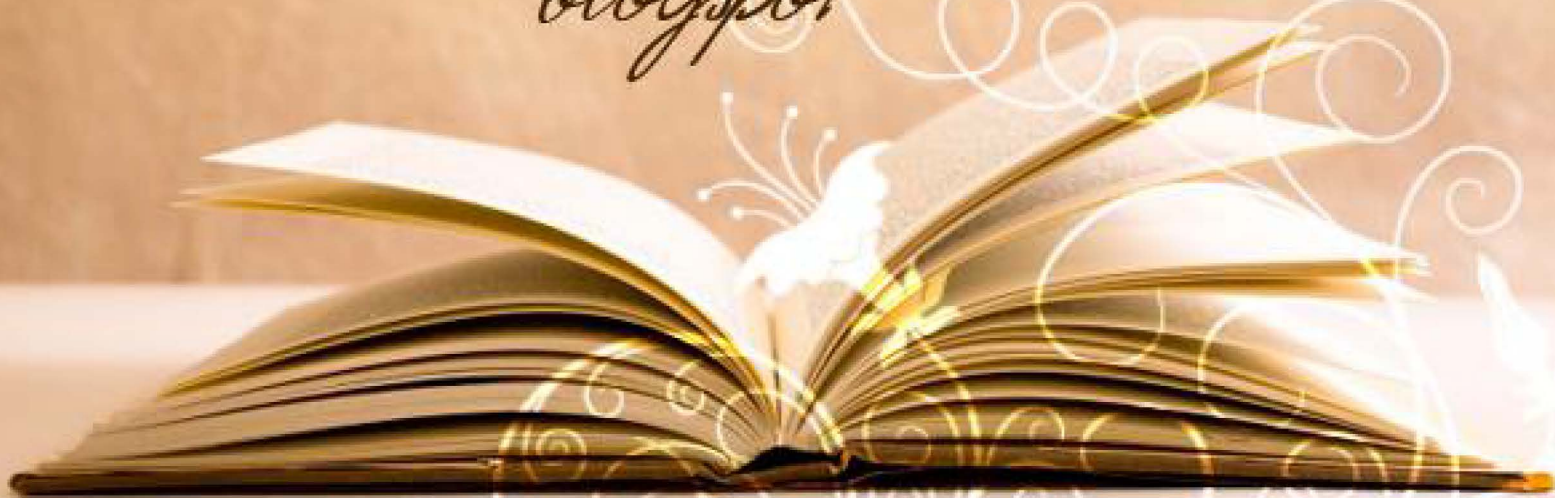
وخاصة إنتاجنا وكتاباتنا والإخوة من أبحاث ومقالات على

الشبكة .

ونسأل الله العلي الكريم أن يجعل هذا العمل خالصاً لوجهه

الكريم دون أي غرض للشهرة و الرياء .

Old
criticism
blogspot

بسم الله الرحمن الرحيم

مكتبة المهتدين الإسلامية لمقارنة الأديان

The Guided Islamic Library for Comparative Religion

<http://kotob.has.it>

مكتبة إسلامية مختصة بكتب الاستشراق والتنصير
ومقارنة الأديان.

PDF books about Islam, Christianity, Judaism,
Orientalism & Comparative Religion.

لا تنسونا من صالح الدعاء

Make Du'a for us.